

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Celovito poročilo o skrbnem pregledu bančnega sistema

Kazalo

1.	Povzetek	4
2.	Uvod	9
2.1.	<i>Makroekonomske razmere v Sloveniji</i>	9
2.2.	<i>Pregled stanja v bančnem sistemu in zgodovina stresnega testiranja v Sloveniji / Makroekonomski obeti</i>	9
3.	Namen skrbnega pregleda	12
4.	Izvedba skrbnega pregleda	13
4.1.	<i>Cilji in obseg</i>	13
4.1.1.	Pregled kakovosti sredstev	13
4.1.2.	»Bottom-up« stresni testi	13
4.1.3.	»Top-down« stresni testi	14
4.2.	<i>Organizacija in vpleteni akterji</i>	14
4.3.	<i>Makroekonomska scenarija (osnovni in neugodni)</i>	16
4.4.	<i>Osnovne predpostavke stresnih testov</i>	21
4.5.	<i>Uporabljeni pristop</i>	22
4.6.	<i>Pristop in namen metodologije »bottom-up« stresnih testov</i>	22
4.7.	<i>Pristop in namen »top-down« stresnih testov</i>	23
5.	Vhodni podatki, ki so jih pripravili izvajalci pregleda kakovosti sredstev (AQR) in cenilci nepremičnin	24
5.1.	<i>Zbiranje podatkov</i>	24
5.2.	<i>Pregled posameznih kreditnih map</i>	25
5.3.	<i>Cenitev nepremičnin, zastavljenih v zavarovanje</i>	25
6.	Rezultati stresnih testov	27
6.1.	<i>Rezultati »bottom-up« stresnih testov</i>	27
6.1.1.	Obseg »bottom-up« stresnega testiranja in podatki	27
6.1.2.	Napovedovanje izgub	38
6.1.3.	Absorpcijska sposobnost za pokrivanje izgub	67
6.1.4.	Pričakovani primanjkljaj kapitala sodelujočih institucij	76
6.1.5.	Rezultati po sodelujočih institucijah	81
6.2.	<i>Primerjava s »top-down« stresnim testom</i>	98
6.2.1.	Namen in obseg primerjave s »top-down« stresnim testom (»top-down challenge« - TDC)	98
6.2.2.	Viri podatkov	98
6.2.3.	Uporabljena metodologija izračunavanja	99
6.2.4.	Rezultati z vidika »top-down« stresnih testov	102
6.2.5.	Temeljni vzroki za odstopanja med »bottom-up« in »top-down« stresnimi testi	104
7.	Ugotovitve stresnih testov	109
7.1.	<i>Končno mnenje BS</i>	109
7.2.	<i>Ukrepi</i>	110
7.2.1.	Takojšnji ukrepi krepitve bank	110

7.2.2.	Ciljna kapitalska ustreznost bančnega sistema in ocenjena raven nedonosnih terjatev ob izvedbi ukrepov predvidenih za december 2013	114
7.2.3.	Skupni predvideni javnofinančni učinki	115
7.2.4.	Krepitev bančnega nadzora	116
7.2.5.	Konsolidacija	117
7.2.6.	Izboljšanje zakonodajnega okvira	118
7.2.7.	Ukrepi bančnega nadzornika in sodelovanje z drugimi organi	120
7.2.8.	Vzpostavitev makrobonitetnega nadzora	122
Priloga: Stališče pred prilagoditvijo za Hypo Alpe Adria Bank brez transakcije »Brush III«		123
<i>Seznam okrajšav v tem poročilu</i>		<i>125</i>

1. Povzetek

To poročilo vsebuje zaključke pregleda kakovosti sredstev in stresnih testov slovenskega bančnega sektorja, ki jih je med junijem in decembrom 2013 izvedla Banka Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za finance. Pregled kakovosti sredstev in stresni testi so ključni element širše pobude za ponovno vzpostavitev trdnosti slovenskega bančnega sektorja.

Cilj pregleda kakovosti sredstev in stresnih testov je bil oceniti sposobnost slovenskega bančnega sistema, da se zoperstavi poslabševanju makroekonomskih in tržnih razmer v prihodnjih treh letih, kot predvideva neugodni scenarij, ter oceniti kapital, ki bi ga ob uresničitvi takega scenarija potrebovala vsaka sodelujoča institucija. Rezultati tega skrbnega pregleda bodo podlaga za poznejše ukrepe za krepitev stabilnosti, konkretno za prenos terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB) in za dokapitalizacije.

Izvedbo pregleda kakovosti sredstev in stresnih testov so pozorno spremljale mednarodne organizacije - Evropska komisija, Evropska centralna banka in Evropski bančni organ. Te institucije so zagotavljale, da je izvedba potekala skladno z mednarodnimi standardi, in pomagale pri oblikovanju makroekonomskih scenarijev. Scenarija (osnovni in neugodni) sta predvidevala gibanje ključnih makroekonomskih spremenljivk v obdobju 2013–2015, pri čemer je neugodni scenarij predvideval kumulativni padec BDP za 9,8 %, stopnjo brezposelnosti v višini 14 % in padec cen stanovanjskih nepremičnin za do 12,2 % v enem letu.

Sodelujoče institucije je izbrala Banka Slovenije v sodelovanju z zgoraj navedenimi mednarodnimi organizacijami, in sicer na podlagi tržnega deleža, kakovosti portfeljev in kapitalske ustreznosti. Izbranih je bilo osem finančnih institucij, ki z vidika bilančne vsote po stanju ob koncu leta 2012 skupaj predstavljajo približno 70 % celotnega slovenskega bančnega sektorja: NLB, NKBM, Abanka, UniCredit Banka, Banka Celje, Hypo Alpe Adria Bank, Gorenjska banka in Raiffeisen Banka. Obravnavani portfelj sredstev je vključeval posojila domačemu zasebnemu sektorju, razdeljena v pet različnih segmentov: mala in srednje velika podjetja, velika podjetja, gradbeni investitorji, hipotekarna posojila prebivalstvu in ostala posojila prebivalstvu. Poleg tega so se upoštevali tudi vrednostni papirji, ki so bili obravnavani kot ločen segment.

Z »bottom-up« stresnimi testi (tj. »od spodaj navzgor«) se je izračunal primanjkljaj/presežek kapitala za sodelujoče institucije po vsakem makroekonomskem scenariju, ob izpolnjevanju minimalno zahtevanega količnika najkakovostnejše temeljnega kapitala (Core Tier 1) v višini 9 % po osnovnem in 6 % po neugodnem scenariju.

Izhodišče za izvedbo »bottom-up« stresnih testov so bili razdrobljeni podatki o posameznih postavkah bilance stanja posamezne banke ob koncu leta 2012. To je od vseh vpletenih zahtevalo posebno prizadevnost, hkrati pa je ustvarilo pomemben temelj za natančno in dosledno izvedbo testov. Podporo pri izvedbi stresnih testov so zagotavljale neodvisne mednarodne računovodske družbe, družbe za ocenjevanje in svetovalne družbe. Pred osnovnimi dejavnostmi stresnega testiranja je bil izveden pregled kakovosti sredstev, ki se je osredotočil zlasti na pregled sredstev z vidika značilnosti tveganja, kreditne sposobnosti dolžnikov in realne ekonomske vrednosti zavarovanja, npr. nepremičnin. Vsi podatki in informacije ter kakovost, ki so jih v okviru pregleda zbrali oziroma zagotovili izvajalci pregleda kakovosti sredstev, so bili nato uporabljeni za izvedbo stresnega testa in za ocenitev potencialnega kapitalskega primanjkljaja sodelujočih institucij po vsakem od obeh scenarijev. Da bi zagotovili visoko kakovost rezultatov, je za ta namen določen svetovalec poleg tega

izvedel še stresne teste »od zgoraj navzdol« (»top-down challenge«). S tem se je oblikovalo neodvisno mnenje, hkrati pa so potekale kritične razprave, katerih cilj pa ni bil uskladiti vse rezultate, temveč preizkusiti vse pomembne vidike, ki vplivajo na rezultate »bottom-up« stresnih testov. Rezultati tega postopka so potrdili, da so rezultati »bottom-up« stresnih testov razumljivi in zanesljivi ter da bi bilo do njih mogoče priti tudi v neodvisnih modelih. Neodvisne ocene primanjkljaja kapitala, izračunane po pristopu »top-down«, so nižje od ocen, pridobljenih s pristopom »bottom-up«. To razliko je mogoče v celoti pojasniti z različnimi uporabljenimi vhodnimi podatki, ki so bili pri »bottom-up« stresnih testih razdrobljeni in so jih izvajalci pregleda kakovosti sredstev natančno pregledali, pri »top-down« stresnih testih pa so bili bolj agregirani.

Izvajalec »bottom-up« stresnih testov je za izdelavo čim bolj zanesljivih napovedi primanjkljaja kapitala sodelujočih institucij po vsakem od obeh scenarijev uporabil naslednje primarne vire: razdrobljene podatke o posojilih in zavarovanjih, ki so jih zagotovile sodelujoče institucije (~2 milijona posojil; ~14.000 primerov premoženja, zastavljenega kot zavarovanje); informacije o preteklih izgubah; finančne informacije o dolžnikih; informacije o kreditni kakovosti, prestrukturiranju in napačni razvrstitvi, ki so jih kot rezultat izvedenih dejavnosti v okviru pregleda priskrbeli izvajalci pregleda kakovosti sredstev (vzorci so vsebovali več kot 4.200 posojil). Specializirane družbe za ocenjevanje vrednosti nepremičnin so izvedle ~14.600 cenitev nepremičninskih sredstev, da bi s tem zagotovile, da so zavarovanja s premoženjem vrednotena po tekočih tržnih cenah.

Poleg tega je izvajalec »bottom-up« stresnih testov opravil strukturno analizo bilanc stanja, izkazov poslovnega izida in poslovnih načrtov posameznih sodelujočih institucij ter obseg in ključne parametre prilagodil tako, da so skladni s predpostavkami Banke Slovenije na ravni sistema ter da so poslovni načrti zasnovani glede na osnovni in neugodni scenarij.

Ob predpostavki, da nove odložene terjatve za davek niso mogoče, je rezultat »bottom-up« stresnih testov za osem sodelujočih institucij pričakovani kumulativni triletni (2013–2015) primanjkljaj kapitala v višini približno 4.046 mio EUR po osnovnem in 4.778 mio EUR po neugodnem scenariju.

Ob upoštevanju novih odloženih terjatev za davek je rezultat pričakovani kumulativni primanjkljaj kapitala v višini približno 3.589 mio EUR po osnovnem in 4.177 mio EUR po neugodnem scenariju.

Slika 1: Pregled pričakovanega primanjkljaja kapitala po bankah

v mio EUR	Najkakovostnejši temeljni kapital ob koncu leta 2012	Pričakovani primanjkljaj kapitala ¹					
		Osnovni scenarij			Neugodni scenarij		
		Brez upoštevanja učinkov novih DTA	Z upoštevanjem učinkov novih DTA	Primanjkljaj kapitala ² /v cel. aktivih ob koncu leta 2012	Brez upoštevanja učinkov novih DTA	Z upoštevanjem učinkov novih DTA	Primanjkljaj kapitala ² /v cel. aktivih ob koncu leta 2012
NLB	969	1.643	1.464	11%	1.904	1.668	13%
NKBM	327	887	795	17%	1.055	936	20%
Abanka	154	646	585	18%	756	675	21%
UniCredit Banka	236	23	13	1%	14	(2)	0.4%
Banka Celje	151	327	289	14%	388	339	17%
Hypo Alpe Adria Bank	148	189	164	10%	221	189	12%
Gorenjska Banka	266	249	207	14%	328	274	18%
Raiffeisen Banka	62	83	72	6%	113	97	8%
Skupaj:³	n. p.	4.046	3.589	12%	4.779	4.177	14%

1. Primanjkljaj kapitala v zadevnem primeru, ob upoštevanju kapitalne zahteve na tveganju prilagojeno aktivno (RWA) za potrebe stresnih testov v višini 9 % (osnovni scenarij) oziroma 6 % (neugodni scenarij).

2. Brez upoštevanja učinkov novih DTA.

3. Presežek kapitala UniCredit Banke v višini 2 mio EUR po neugodnem scenariju ob upoštevanju novih DTA ni vključen.

Opomba: AQR = pregled kakovosti sredstev; DTA = odložene terjatve za davek; RWA = tveganju prilagojena aktiva.

Viri: podatki izvajalcev AQR, sodelujoče institucije, Banka Slovenije; izvajalec "bottom-up" stresnih testov

Na ugotovljeni primanjkljaj kapitala vplivata dve ključni komponenti: pričakovane ekonomske izgube in absorpcijska sposobnost za pokrivanje izgub (vključno z obstoječimi oslabitvami in rezervacijami za izgube pri posojilih, razvojem sposobnosti ustvarjanja dobička in kapitalskim blažilnikom).

Pomembno je upoštevati, da so bile izgube napovedane z ekonomskega in ne z računovodskega vidika.

Ugotovljene ekonomske izgube je mogoče pokriti s tremi glavnimi komponentami absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub: raven veljavnih rezervacij ob koncu leta 2012, ki jo je mogoče pripisati okviru stresnih testov; kateri koli razpoložljivi kapitalski blažilnik v višini, ki presega predpisani minimum; dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij, ustvarjen v obdobju stresnega testiranja, npr. prek neto obrestnih prihodkov ali prihodkov od provizij.

Pričakovana celotna absorpcijska sposobnost osmih sodelujočih institucij je znašala 4.843 mio EUR po osnovnem scenariju (brez upoštevanja novih odloženih terjatev za davek; 5.300 mio EUR z upoštevanjem novih odloženih terjatev). Po neugodnem scenariju je absorpcijska sposobnost za pokrivanje izgub znašala 5.586 mio EUR (brez upoštevanja novih odloženih terjatev za davek; 6.187 mio EUR z upoštevanjem novih odloženih terjatev).

Spodnji tabeli prikazujeta, kako na primanjkljaj kapitala vplivajo pričakovane ekonomske izgube in absorpcijska sposobnost z upoštevanjem in brez upoštevanja akumulacije novih odloženih terjatev za davek v obdobju napovedi.

Slika 2: Pregled pričakovanega primanjkljaja kapitala po bankah – brez upoštevanja učinkov novih odloženih terjatev za davek

Pričakovani primanjkljaj kapitala – brez upoštevanja učinkov novih DTA¹

v mio EUR	Osnovni scenarij			Neugodni scenarij		
	Pričakovane izgube	Sposobnost absorpcije izgub	Pričakovani primanjkljaj kapitala	Pričakovane izgube	Sposobnost absorpcije izgub	Pričakovani primanjkljaj kapitala
NLB	4.225	2.582	1.643	4.808	2.904	1.904
NKBM	1.665	779	887	1.947	892	1.055
Abanka	1.045	399	646	1.234	478	756
UniCredit Banka	313	290	23	386	372	14
Banka Celje	567	240	327	683	295	388
Hypo Alpe Adria Bank	318	130	189	393	172	221
Gorenjska Banka	578	329	249	688	361	328
Raiffeisen Banka	178	95	83	225	112	113
Skupaj	8.889	4.843	4.046	10.364	5.586	4.778

1. Primanjkljaj kapitala v zadevnem primeru, ob upoštevanju kapitalne zahteve za tveganju prilagojeno aktivo (RWA) za potrebe stresnih testov v višini 9 % (osnovni scenarij) oziroma 6 % (neugodni scenarij).

Opomba: AQR = pregled kakovosti sredstev; DTA = odložene terjatve za davek; RWA = tveganju prilagojena aktiva.

Viri: podatki izvajalcev pregleda kakovosti sredstev, sodelujoče institucije, Banka Slovenije; izvajalec "bottom-up" stresnih testov

Slika 3: Pregled pričakovanega primanjkljaja kapitala po bankah – z upoštevanjem učinkov novih odloženih terjatev za davek

Pričakovani primanjkljaj kapitala – z upoštevanjem učinkov novih DTA¹

v mio EUR	Osnovni scenarij			Neugodni scenarij		
	Pričakovane izgube	Sposobnost absorpcije izgub	Pričakovani primanjkljaj kapitala	Pričakovane izgube	Sposobnost absorpcije izgub	Pričakovani primanjkljaj kapitala
NLB	4.225	2.761	1.464	4.808	3.140	1.668
NKBM	1.665	870	795	1.947	1.012	936
Abanka	1.045	460	585	1.234	559	675
UniCredit Banka	313	300	13	386	386	(2)
Banka Celje	567	278	289	683	344	339
Hypo Alpe Adria Bank	318	154	164	393	204	189
Gorenjska Banka	578	371	207	688	415	274
Raiffeisen Banka	178	105	72	225	127	97
Skupaj²	8.889	5.300	3.589	10.364	6.187	4.177

1. Primanjkljaj kapitala v zadevnem primeru, ob upoštevanju kapitalne zahteve za tveganju prilagojeno aktivo (RWA) za potrebe stresnih testov v višini 9 % (osnovni scenarij) oziroma 6 % (neugodni scenarij).

2. Presežek kapitala UniCredit Banke po neugodnem scenariju v višini 2 mio EUR ni vključen.

Opomba: AQR = pregled kakovosti sredstev; DTA = odložene terjatve za davek; RWA = tveganju prilagojena aktiva.

Viri: podatki izvajalcev AQR, sodelujoče institucije, Banka Slovenije; izvajalec "bottom-up" stresnih testov

Prikazane pričakovane ekonomske izgube izhajajo iz naslednjih segmentov bilanc stanja bank: mala in srednje velika podjetja (MSP), velika podjetja, gradbeni investitorji (RED), hipotekarna posojila prebivalstvu, ostala posojila prebivalstvu in vrednostni papirji.

Kreditne mape, ki so jih za izvedbo stresnih testov predložile banke, so vsebovale segmentacijo kreditnega portfelja bank. Kot je bilo že navedeno, so izvajalci pregleda kakovosti sredstev to segmentacijo natančno pregledali, na podlagi česar so bili tako pri manjših kot tudi pri večjih izpostavljenostih izvedeni popravki. Iz navedenih popravkov je bila jasno razvidna potreba, da se izpostavljenosti iz segmenta MSP in segmenta velikih

podjetij prerazporedijo v segment gradbenih investitorjev (RED). Popravki segmentov so bili za velika posojila izvedeni neposredno na ravni posameznih posojil. Pri manjših izpostavljenostih v okviru pregleda kakovosti sredstev pa je bil pregledu podvržen le naključni vzorec, zato so bile ugotovitve pregleda tega vzorca ekstrapolirane na preostali portfelj. Zato so, ko so bile izpostavljenosti seštete, izpostavljenosti do gradbenih investitorjev ostale v segment MSP in segmentu velikih podjetij, napačna segmentacija pa je bila nadzorovana s prilagoditvijo parametrov izgube za oba segmenta, s čimer se je zagotovilo, da napačna segmentacija ne vpliva na pričakovane ekonomske izgube. Toda z vidika poročanja so izgube, pripisane segmentu MSP in segmentu velikih podjetij, kot je videti, velike, saj vključujejo bolj tvegane izpostavljenosti do gradbenih investitorjev, ki jih na ravni posameznih posojil ni bilo mogoče posebej ugotoviti.

Slika 4: Pregled pričakovanih ekonomskih izgub sodelujočih institucij v obdobju 2013–2015 po segmentih po vsakem od obeh scenarijev

		Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015			
		V mio EUR		V % salda ob koncu I. 2012	
	Saldo ob koncu leta 2012	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
 MSP	7.455	3.684	4.054	49,4%	54,4%
 Velika podjetja	9.503	3.124	3.627	32,9%	38,2%
 Gradbeni investitorji	1.862	1.043	1.177	56,0%	63,2%
 Hipotekarna posojila prebival.	3.317	148	255	4,5%	7,7%
 Ostala posojila prebivalstvu	3.533	450	539	12,7%	15,3%
Skupaj kreditni portfelj	25.669	8.448	9.654	32,9%	37,6%
 Vrednostni papirji	3.984 ¹	249	503	6,3%	12,6%
Skupaj sredstva	29.653	8.697	10.157	29,3%	34,3%

¹ Ker za državne obveznice v posesti do zapadlosti ni bil uporabljen odbitek, niso vključene v prikazani saldo ob koncu I. 2012. Opomba: Izgube pri novih bilančnih terjatvah in terjatvah za zunajbilančne obveznosti (v nadalj.: novih posojilih) v višini 190 mio EUR po osnovnem scenariju in 210 mio EUR po neugodnem scenariju niso vključene.

2. Uvod

2.1. Makroekonomske razmere v Sloveniji

Gospodarska rast je bila v Sloveniji pred krizo med najhitrejšimi v evrskem območju. Od izbruha krize v sredini leta 2008 do sredine leta 2013 je sledilo zmanjšanje BDP za več kot 10%. Najbolj, za 50%, so se zmanjšale investicije zaradi visoke zadolženosti nekaterih sektorjev in omejenega financiranja. Zmanjšalo se je tudi trošenje gospodinjstev ob poslabšanih razmerah na trgu dela in ob izvajanju ukrepov fiskalne konsolidacije. Močan padec domačega povpraševanja je hkrati z rastjo izvoza prispeval k oblikovanju presežka salda tekočega računa plačilne bilance, ki je v drugi polovici leta 2013 dosegel 7% BDP. V zadnjem letu je Slovenija sprejela več pomembnih reform, ki bodo omogočile hitrejšo rast gospodarskega potenciala v prihodnje. Hkrati v sredini leta 2013 večina kazalnikov nakazuje na stabilizacijo gospodarskih razmer. Od začetka leta se znižuje stopnja brezposelnosti in je v tretjem četrtletju znašala 9,4% (ILO).

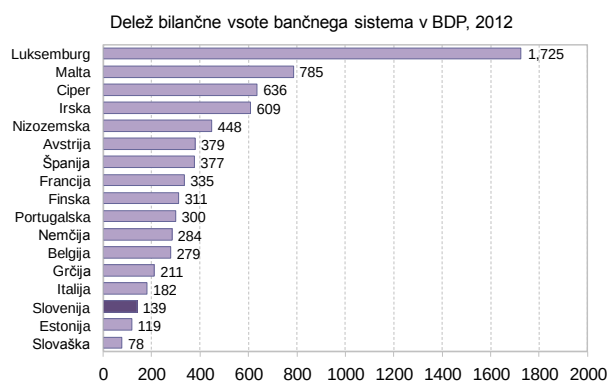
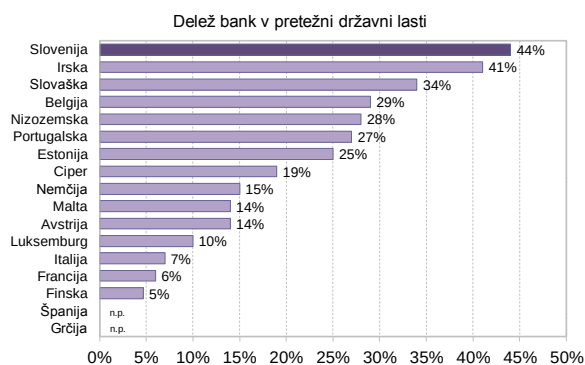
Tabela: Primerjava napovedi za Slovenijo

stopnje rasti v % (realno), razen kjer je navedeno drugače	realizacija Q3 2013	BS oktober 2013			EK november 2013		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
BDP	-0,6	-2,6	-0,7	1,4	-2,7	-1,0	0,7
Zasebna potrošnja	-3,0	-3,8	-3,3	-0,6	-3,5	-2,6	-1,2
Bruto investicije v osnovna sredstva	-4,4	-3,3	-2,7	0,8	-2,4	-1,2	0,8
Neto prispevek menjave s tujino (o.t.)	1,9	1,8	2,0	2,0	1,1	1,4	1,4
Zaposlenost	-1,7	-2,6	-2,4	-0,4	-2,4	-1,3	-0,5
HICP (medletna rast; v %)	2,2	2,2	1,7	1,5	2,1	1,9	1,5
Tekoči račun (% BDP)	6,8	6,1	6,8	7,7	5,0	6,0	6,5

Vir: Banka Slovenije, Evropska komisija

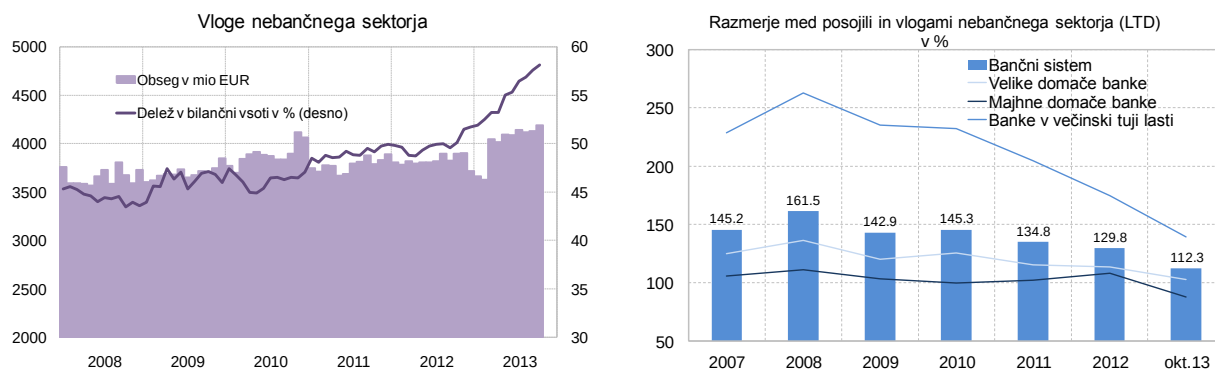
2.2. Pregled stanja v bančnem sistemu in zgodovina stresnega testiranja v Sloveniji / Makroekonomski obeti

Slovenski bančni sistem sodi med relativno najmanjše v evroobmočju. Z bilančno vsoto 48 mrd EUR ob koncu 2012 in s 139% BDP predstavlja tretji najmanjši bančni sistem v evroobmočju. Sestavlja ga 17 bank, 3 podružnice tujih bank in 3 hranilnice. Po deležu bank v pretežni državni lasti sodi Slovenija s 44% v sam vrh držav evroobmočja.

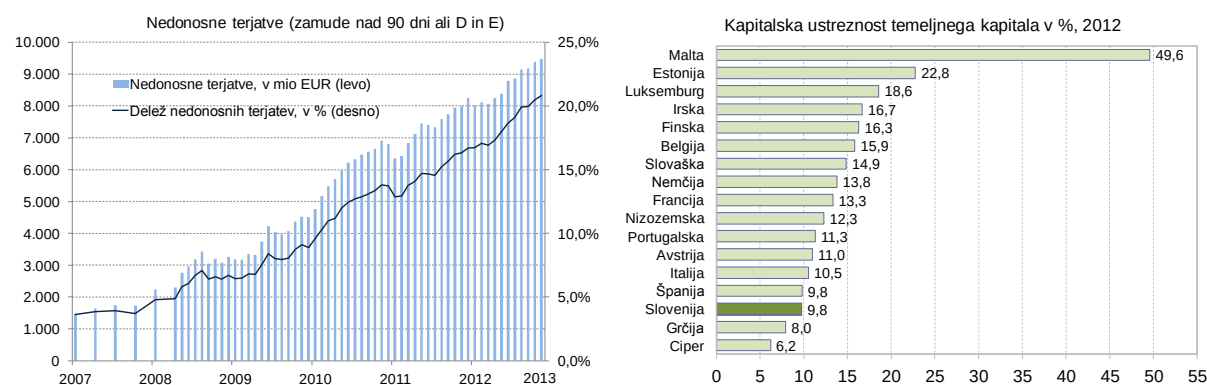
Vir: ECB, CBD baza

Finančna kriza je prekinila obdobje visoke rasti bančnih posojil. Ta je temeljila na izdatnem zadolževanju bank v tujini. Financiranje bank se je po letu 2010 močno zmanjšalo zaradi negotovih razmer na mednarodnih finančnih trgih in znižanja bonitetnih ocen dolgoročnega dolga države in bank. Delež grosističnega financiranja bank med viri se je od leta 2007 do oktobra 2013 prepolovil. Nasprotno pa so vloge v celotnem obdobju gospodarske recesije ostale zelo stabilne.

Vir: Banka Slovenije

Gospodarska recesija je razkrila pomanjkljivosti upravljanja s tveganji bank v obdobju visoke konjunktore. Ob krčenju prihodkov in naraščajočih izgubah podjetij je začel naraščati obseg nedonosnih terjatev. Delež nedonosnih terjatev z zamudami nad 90 dni ali razvrščenih v najnižja bonitetna razreda (D in E) je do oktobra 2013 dosegel 20,9%, oziroma 9,5 mrd EUR. Najvišji delež nedonosnih terjatev v bankah predstavljajo terjatve do podjetij. Še zlasti izstopajo podjetja iz gradbeništva in holdingov, ki so v obdobju obilne kreditne ponudbe izredno povečala relativno zadolženost. S podaljševanjem recesije so se težave z odplačevanjem dolgov pri bankah razširjale na druge dejavnosti, v zadnjem času zlasti na podjetja, katerih poslovanje temelji na domačem povpraševanju. Gospodinjstva ostajajo med najmanj tveganimi skupinami komitentov, saj nedonosne terjatve na tem segmentu pomenijo le 3,2% vseh nedonosnih terjatev bank.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW)

Zaradi slabšanja kakovosti kreditnih portfeljev so banke povečale oblikovanje oslabitev in rezervacij. Do konca oktobra je njihovo stanje doseglo 5,1 mrd EUR oziroma 11,2% celotnih razvrščenih terjatev bank. Pospešeno oblikovanje oslabitev je odločilno prispevalo k negativnim poslovnim rezultatom bank. Letos bo bančni sistem že četrto leto zapored

posloval z izgubo. Učinki izgub iz poslovanja so negativno vplivali na kapitalno ustreznost bank. Zaradi nezadostnih dokapitalizacij predvsem bank v večinski državni lasti, so le te količnik kapitalne ustreznosti ohranjale z zmanjševanjem kapitalskih zahtev; s krčenjem kreditne aktivnosti in prerazporejanjem naložb v manj tvegane. To je sicer zagotavljalo stabilno kapitalno raven kljub visokim potrebnim slabitvam, vendar pa količniki kapitalne ustreznosti ostajajo pod povprečjem primerljivih bank EU.

3. Namen skrbnega pregleda

S ciljem zagotavljanja finančne stabilnosti zaradi slabšajočih razmer v bančnem sektorju kot posledice več let trajajoče gospodarske recesije, je Državni zbor konec leta 2012 sprejel Zakon o ukrepih RS za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB), ki je določil tri možne ukrepe, ki jih Vlada lahko sprejme za krepitev bank, in sicer dokapitalizacijo, odkup terjatev in prenos na Družbo za upravljanje s terjatvami bank (DUBT) in poroštva RS za obveznosti DUTB in namenske družbe ter za posojilo v skrajni sili.

Kot predpogoj za prenos terjatev na DUTB ter odobritev državne pomoči je EU Komisija na podlagi priporočil Evropskega Sveta iz junija 2013 (Recommendation for a Council Recommendation on Slovenia's 2013 national reform programme and delivering a Council opinion on Slovenia's stability programme for 2012 – 2016) zahtevala neodvisni pregled kakovosti sredstev (Asset Quality Review – AQR) ter izvedbo stresnih testov za reprezentativni del bančnega sistema (»bottom-up« in »top-down«). Zato sta se Banka Slovenije ter Vlada RS s ciljem zagotavljanja izvajanja ukrepov za zagotavljanje finančne stabilnosti odločili za skrbni pregled bančnega sektorja. Posledično je Banka Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za finance v juliju letos pristopila k izvedbi omenjenega pregleda.

Z namenom zagotovitve popolne neodvisnosti in verodostojnosti pregleda je Banka Slovenije najela preizkušene mednarodne svetovalne družbe in ocenjevalce vrednosti nepremičnin, ki so pregled izvedli na podlagi preizkušenih metod in mednarodnih standardov, uporabljenih v primerljivih pregledih, ki so jih do sedaj izvedli znotraj EU.

4. Izvedba skrbnega pregleda

4.1. Cilji in obseg

Cilj skrbnega pregleda je bil oceniti sposobnost slovenskega bančnega sistema, da se zoperstavi močnemu poslabšanju makroekonomskih in tržnih pogojev, ki so v skladu z neugodnim scenarijem predvideni za prihodnje triletno obdobje (od vključno 2013 do 2015), ter ugotoviti primanjkljaj kapitala, ki bi ga ob uresničitvi zelo konservativnega, a malo verjetnega scenarija potencialno lahko izkazala posamezna banka in posledično v pregled vključene banke skupaj.

Razlog za izvedbo tako ekstremnega scenarija je oceniti trdnost slovenskega bančnega sistema tudi v razmerah najbolj neugodnih (hipotetičnih) stresnih dogodkov. Rezultatov stresnih testov pa nikakor ni mogoče enačiti z dejanskimi rezultati poslovanja bank v prihodnje.

V skrbni pregled je bilo prvotno vključenih 10 bank oz. bančnih skupin, ki predstavljajo reprezentativni vzorec in skupaj predstavljajo približno 70% slovenskega bančnega sistema. Poleg treh sistemsko pomembnih bank oz. bančnih skupin (NLB, NKBM in Abanke) so bile na podlagi določenih kriterijev v pregled vključene še Gorenjska banka, Banka Celje, UniCredit Banka Slovenije, Hypo Alpe Adria Bank, Raiffeisen bank, Probanka in Factor banka. Slednji dve sta bili zaradi uvedbe postopka nadzorovanega prenehanja poslovanja v začetku septembra, naknadno izločeni iz pregleda.

Skrbni pregled bančnega sektorja vključuje izvedbo **pregleda kakovosti sredstev** ter **izvedbo stresnih testov** (»bottom-up« in »top-down«).

4.1.1. *Pregled kakovosti sredstev*

Namen **pregleda kakovosti sredstev** je bil preverjanje popolnosti in celovitosti podatkov bank, pregled posameznih kreditov in njihovih razvrstitev, ovrednotenje vrednosti zavarovanj ter identifikacija primanjkljaja oslabitev oz. rezervacij.

4.1.2. *»Bottom-up« stresni testi*

Cilj **»bottom-up« stresnih testov** je bil ugotoviti kapitalski primanjkljaj/presežek posameznih bank in pregledanih bank skupaj v razmerah osnovnega in neugodnega makroekonomskega scenarija za tri letno projekcijsko obdobje (2013- 2015), izhodišče so bili podatki bilance stanja konec leta 2012.

»Bottom-up« stresni testi so se osredotočili na ovrednotenje kreditnega tveganja iz naslova donosnih (performing), nedonosnih (non-performing) in restrukturiranih terjatev ter tveganj (kreditnih in tržnih) iz naslova naložb v vrednostne papirje.

V »bottom-up« stresnih testih ovrednoteni kreditni portfelji vključujejo kredite domačega zasebnega sektorja, razen kreditov države, in terjatve iz naslova zunajbilančnih obveznosti

do teh sektorjev (ločeno za izpostavljenosti do malih in srednjih podjetij, velikih podjetij, gradbeništva, izpostavljenosti do gospodinjstev zavarovanih s stanovanjskimi nepremičninami, drugih izpostavljenosti do gospodinjstev). V opazovani portfelj vrednostnih papirjev so vključeni vrednostni papirji iz kategorije finančnih sredstev namenjenih trgovanju, finančnih sredstev razpoložljivih za prodajo ter finančnih sredstev v posesti do zapadlosti (državne obveznice iz kategorije finančnih sredstev v posesti do zapadlosti niso predmet stresnih scenarijev).

»Bottom-up« stresni testi vključujejo tri bistvene elemente, in sicer:

- **Oceno pričakovanih izgub, ki obsega:**

- izgube iz naslova donosnih (performing) in nedonosnih (non-performing) ter restrukturiranih terjatev iz različnih portfeljev, ki so predmet opazovanja
- izgube iz naslova naložb v vrednostne papirje (treasury assets/financial assets)

- **Oceno absorpcijske sposobnosti banke za pokrivanje izgub, ki vključuje:**

- Stanje oblikovanih oslabitev oz. rezervacij za opazovani portfelj po stanju konec leta 2012
- Dobiček banke pred oblikovanjem oslabitev in rezervacij
- Presežek kapitala nad minimalno zahtevanim najbolj kakovostnim temeljnim kapitalom (Core Tier 1) v višini 9% oz. 6% (po osnovnem oz. neugodnem scenariju)

- **Oceno pričakovanega primanjkljaja/presežka kapitala po osnovnem in neugodnem scenariju,** ki je enak presežku/primanjkljaju pričakovanih izgub nad pričakovano absorpcijsko sposobnostjo.

4.1.3. »Top-down« stresni testi

Cilj »top-down« stresnih testov je bil preveriti pristop »bottom-up« stresnih testov na način, da se neodvisno izračuna predvideni kapitalski primanjkljaj, ki temelji na enakih makroekonomskih predpostavkah in izhodišču (stanje konec leta 2012, pregledani portfelji, obseg pregleda, itd.), vendar bolj agregiranih podatkih bank. Izvedba »top-down« stresnih testov omogoča razlago rezultata »bottom-up« stresnih testov preko analize razlike med rezultatoma obeh.

4.2. Organizacija in vpleteni akterji

Obseg, pogoje in izvajalce pregleda kakovosti sredstev in stresnih testov je določila Medsektorska komisija (imenovana s strani Vlade RS in sestavljena iz predstavnikov BS, MF, MG in Urada predsednice vlade) po posvetovanju z Evropsko Komisijo in ECB.

Za izvedbo stresnih testov sta bili izbrani neodvisna svetovalna družba (za »bottom-up«) in Roland Berger Strategy Consultants (za »top-down«), za izvedbo pregleda kakovosti sredstev družbi Deloitte in EY, medtem ko je vrednotenje nepremičnin izvedlo več neodvisnih cenilcev vrednosti nepremičnin.

Za vsa področja vključena v vajo (AQR, »bottom-up« in »top-down« stresne teste, vrednotenje nepremičnin) so bili usklajeni in dogovorjeni tudi t.i. pogoji izvedbe (Terms of Reference – TOR), ki opredeljujejo obseg in način izvedbe posameznega področja in so tudi sestavni del pogodbe z posameznim izvajalcem.

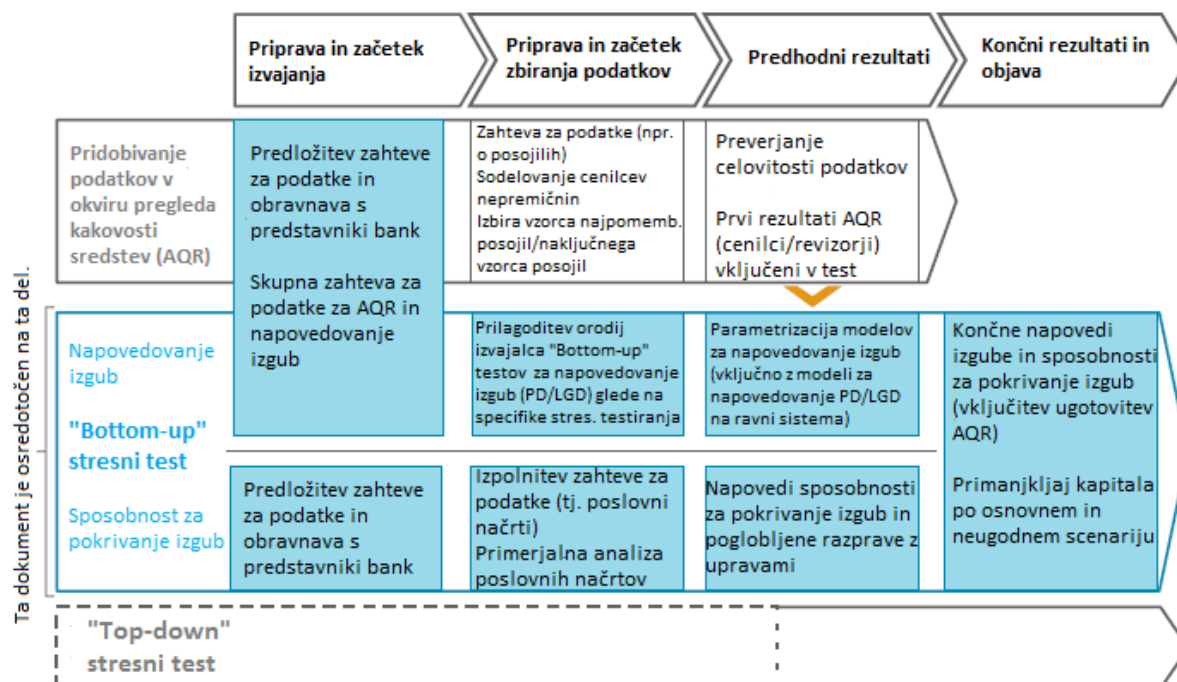
Naročnik pregleda kakovosti sredstev za sedem bank in izvedbe stresnih testov vseh v pregled vključenih bank je Banka Slovenije, ki je krila tudi stroške. Banke, vključene v ukrepe po ZUKSB (tri banke), so same pokrile stroške pregleda kakovosti sredstev.

Izvedbo skrbnega pregleda je koordiniral in nadzoroval Usmerjevalni odbor, ki so ga sestavljali Banka Slovenije, Ministrstvo za finance ter opazovalci iz EK, ECB in EBE. Pregled je bil opravljen v skladu z metodologijo in postopki ter upošteva predpostavke, ki jih je določil in potrdil omenjeni Usmerjevalni odbor, s čimer se je zagotovilo konsistentno in poenoteno uporabo metodologije med vsemi v pregled vključenimi bankami in bančnimi skupinami.

Cilj pregleda kakovosti sredstev je bil oceniti ustreznost rezervacij za izgube pri posojilih ob koncu leta 2012. Pregled so izvedli izvajalci pregleda kakovosti sredstev, ki so jih sestavljale mednarodne revizijske družbe in neodvisne specializirane družbe za ocenjevanje vrednosti nepremičnin.

Cilj stresnih testov je bil oceniti primanjkljaj kapitala vsake posamezne banke in vseh bank skupaj. Pri izdelavi napovedi sta se upoštevala osnovni in neugodni scenarij, pri čemer so se za izhodišče uporabile bilance stanja ob koncu leta 2012 skupaj s potrebnimi prilagoditvami, ugotovljenimi v okviru pregleda kakovosti sredstev. Na Sliki 5 je prikazan potek izvedbe stresnih testov, ki je bil sestavljen iz treh delov. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so najprej od sodelujočih institucij pridobili vhodne podatke in jih dali na razpolago izvajalcem »bottom-up« stresnih testov. Namen tega je bil zagotoviti, da so podatki na ravni posojil in informacije o zavarovanju, ki so jih predložile sodelujoče institucije, ustrezno razdrobljeni in popolnejši za potrebe stresnega testiranja. Z »bottom-up« stresnimi testi so bile nato napovedane pričakovane izgube po obeh navedenih makroekonomskih scenarijih za triletno obdobje. Neodvisno od tega je druga zunanja svetovalna družba izvedla »top-down« stresne teste, s katerimi so bile pričakovane ekonomske izgube in kapitalske potrebe izračunane po pristopu »od zgoraj navzdol« (»top-down«).

Slika 5: Pregled poteka izvedbe stresnih testov

4.3. Makroekonomska scenarija (osnovni in neugodni)

»Bottom-up« in »top-down« stresni testi temeljijo na številnih predpostavkah o gospodarskih razmerah v Sloveniji. V ta namen sta bila uporabljena dva makroekonomska scenarija, ki ju je opredelil in določil Usmerjevalni odbor: verjetni osnovni scenarij in manj verjetni neugodni scenarij.

V spodnji tabeli (Slika 6) so predstavljene ključne spremenljivke, ki so bile uporabljene v osnovnem in neugodnem scenariju.

Slika 6: Makroekonomska scenarija

Makroekonomska scenarija	Dejansko	Osnovni scenarij			Neugodni scenarij		
Medletne spremembe (v %)	2012	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Zasebna potrošnja	(2,9)	(4,8)	(3,5)	(1,2)	(5,3)	(7,7)	(6,5)
Bruto investicije	(9,3)	(6,0)	(2,7)	1,0	(8,1)	(13,1)	(3,6)
Prispevek neto izvoza k rasti BDP	3,3	2,6	1,4	1,0	2,9	1,1	1,3
BDP	(2,3)	(2,7)	(1,5)	0,1	(3,1)	(3,8)	(2,9)
HICP	2,8	1,9	1,4	1,5	1,8	1,5	1,9
Cene stanovanjskih nepremičnin	(6,9)	(9,6)	(4,3)	(2,4)	(11,0)	(12,2)	(7,1)
Tekoči račun plačilne bilance (v % BDP)	3,3	5,0	5,4	6,0	5,3	7,2	6,1
Zaposlenost	(1,3)	(2,6)	(1,4)	(0,3)	(2,7)	(2,5)	(1,8)
Stopnja brezposelnosti (v % delovne sile)	8,9	11,3	11,5	11,5	11,4	12,6	14,0
Javni dolg (v % BDP)	54,1	64,1	66,2	69,6	64,7	71,5	84,4
EURIBOR (3-mesečni, v bazičnih točkah)	57	25	50	79	58	156	222
Zahtevana donosnost 10-letne drž. obveznice (v baz. t.)	581	602	682	702	638	820	845

Vir: Usmerjevalni odbor

Opomba: BDP = bruto domači proizvod, HICP = harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, EURIBOR = ponujena medbančna obrestna mera za evro na evropskem denarnem trgu.

Glavne spremenljivke, ki so uporabljene v makroekonomskih modelih, so rast realnega BDP, brezposelnost, obrestne mere in indeks cen stanovanjskih nepremičnin ter skupaj z drugimi predpostavkami (npr. cene delnic) in metodološkimi možnostmi, ki jih je oblikoval Usmerjevalni odbor, neposredno vplivajo na končne rezultate stresnih testov.

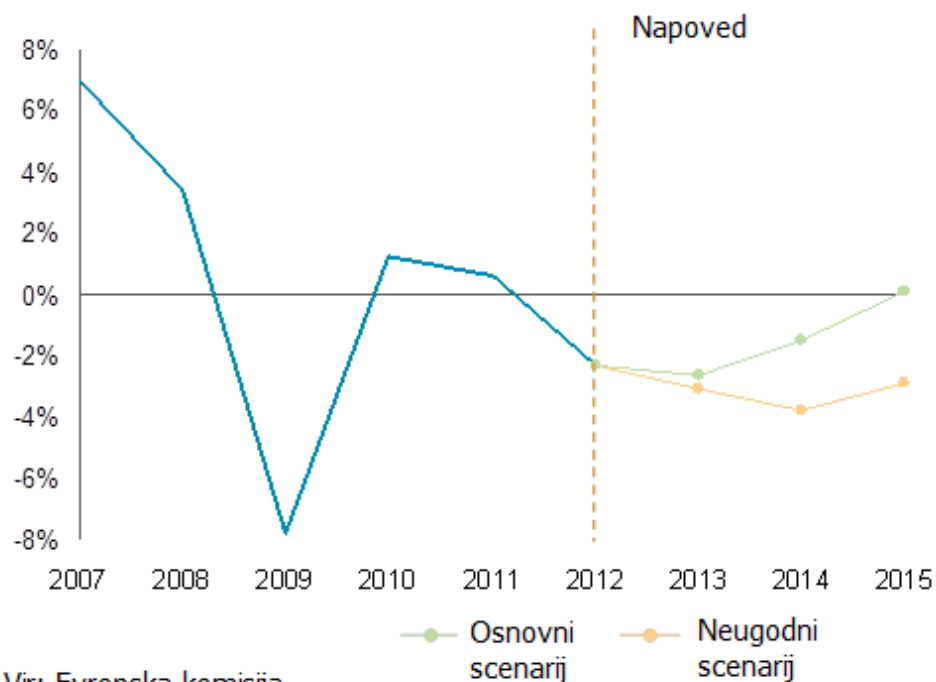
Presečni dan za izdelavo scenarijev je bil 31. julij 2013, zaradi česar so bili lahko vključeni samo podatki nacionalnih računov za prvo četrtletje 2013. Poleg tega izhodiščno leto za scenarija (2012) odraža pretekle podatke pred popravki, ki jih je v septembru 2013 uvedel Statistični urad Republike Slovenije. Oba scenarija temeljita na predpostavki, da fiskalno prilagajanje poteka v celoti skladno s priporočili Sveta EU iz junija 2013 v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem, in upoštevata negativni vpliv takega prilagajanja na domače povpraševanje.

Predpostavke za kratko- in dolgoročne obrestne mere temeljijo na metodologiji, ki se uporablja za napovedi služb Evropske komisije. Metodologija temelji izključno na tehničnih predpostavkah, ki odražajo vsakokratni naklon krivulje obrestnih zamenjav v evrih. Ta pristop se uporablja tudi za stresne teste, ki se izvajajo pod okriljem EBA, zato je doslednost ohranjena.

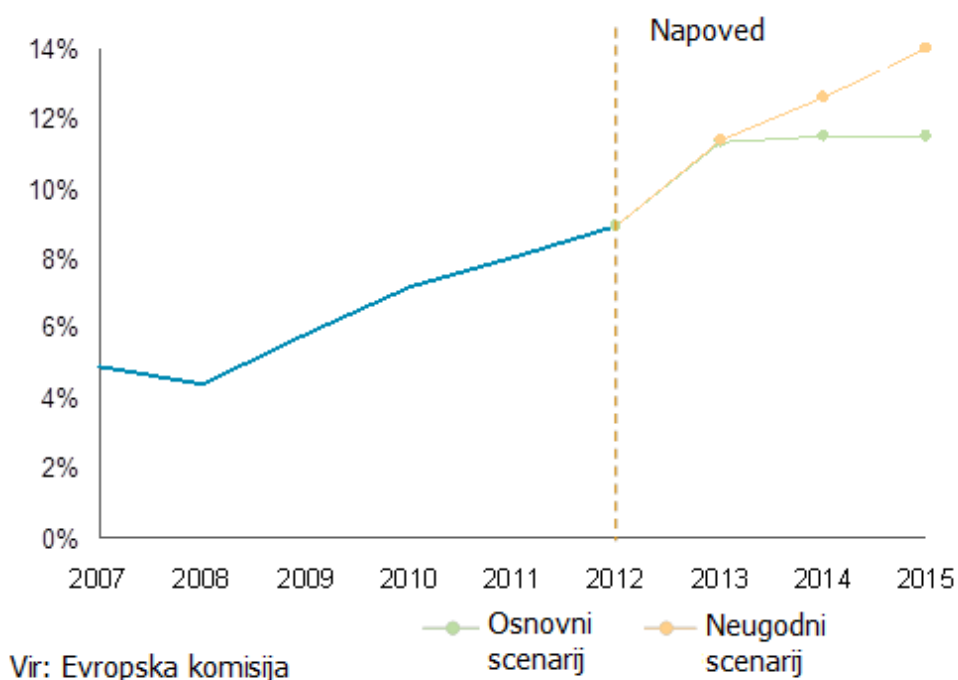
Spodnja grafa prikazujeta gibanje BDP in brezposelnosti od začetka krize v Sloveniji po osnovnem in neugodnem scenariju. V razmerah osnovnega scenarija naj bi v letu 2013 dvojna recesija dosegla dno, pri čemer bo brezposelnost najvišjo vrednost dosegla v

letu 2014, nato pa naj bi Slovenija počasi začela okrevati po krizi. Po neugodnem scenariju naj bi se recesija poglobljala še eno leto, okrevanje pa naj bi se začelo šele v letu 2015.

Slika 7: Pričakovana stopnja rasti BDP po osnovnem in neugodnem scenariju (medletne spremembe v %)

Slika 8: Pričakovana stopnja brezposelnosti po osnovnem in neugodnem scenariju (medletne spremembe v %)

4.3.1.1. Osnovni scenarij¹

Osnovni scenarij je temeljil na naslednjih opažanjih in osnovni zgodbi.

Osnovni scenarij za Slovenijo za leto 2015

Skladno z osnovnim scenarijem naj bi se po precejšnjem znižanju realnega BDP v letu 2012 (takrat je beležil rast –2,3 %, ki je bila pozneje popravljena navzdol na –2,5 %) in v prvem četrtletju letos (takrat je beležil medletno rast –4,8 %) gospodarske razmere v Sloveniji v letih 2013 in 2014 nadalje poslabševale, pri čemer je mogoče v letu 2015 pričakovati le rahlo okrevanje. Ob upoštevanju močnega povečanja brezposelnosti v prvem četrtletju letos se bo stopnja brezposelnosti v letu 2013 predvidoma precej povečala in se nato ohranila na relativno nespremenjeni, a rekordno visoki ravni. Obiti glede inflacije so razmeroma ugodni, saj naj bi bila osnovna inflacija v celotnem obdobju napovedi zmerna, cene stanovanjskih nepremičnin pa naj bi se še naprej zniževale, zaradi česar bodo v obdobju 2008–2015 od najvišje do najnižje točke padle za 34 %, pri čemer je do 18-odstotnega padca prišlo že v obdobju 2008–2012.

4.3.1.2. Neugodni scenarij²

Neugodni scenarij, ki se je začel v tretjem četrtletju 2013, je bil izdelan na podlagi okvira, ki vključuje več držav in je bil uporabljen v prejšnjih stresnih testih, izvedenih pod okriljem CEBS/EBA. Neugodni scenarij je temeljil na naslednji osnovni zgodbi.

Neugodni scenarij za Slovenijo za leto 2015

V razmerah neugodnega scenarija je slovenski finančni sistem izpostavljen triletni hudi gospodarski recesiji. K upadu gospodarske aktivnosti dodatno prispevajo strukturne pomanjkljivosti v državah članicah EU, zlasti potreba po zmanjšanju sektorskih in fiskalnih neravnovesij ter izvajanju strukturnih reform.

Glede na to v Sloveniji tako kot v drugih državah EU vlagatelji v primerjavi z osnovnim scenarijem zahtevajo višjo premijo za tveganje za naložbe v državne obveznice. Zaradi znižanja vrednosti evropskih državnih obveznic pride do splošnejše ponovne ocene premije za tveganje za naložbe v druga sredstva, kar se v primeru Slovenije med drugim odraža v 25-odstotnem padcu cen delnic in skoraj 27-odstotnem padcu cen stanovanjskih nepremičnin v obravnavanem triletnem obdobju. Šibko tuje in domače povpraševanje ter povečana negotovost glede fiskalne politike prispevajo k pričakovanemu zmanjšanju obsega naložb podjetij. Poleg tega potreba po višjih davkih, morebitno zmanjšanje socialnih transferjev in precejšnje poslabšanje razmer na trgu dela zmanjšujejo zasebno potrošnjo gospodinjstev.

Medtem ko tudi na druge države EU močno negativno vpliva zmanjšanje zaupanja, se Slovenija po neugodnem scenariju spopada z majhnim tujim povpraševanjem. K upadu tujega povpraševanja dodatno prispeva slabšanje gospodarskih razmer zunaj EU (vključno z ZDA in vzhodnoevropskimi državami).

¹Na podlagi pojasnil, ki jih je Usmerjevalnemu odboru predložila Evropska centralna banka.

²Na podlagi pojasnil, ki jih je Usmerjevalnemu odboru predložila Evropska centralna banka.

4.3.1.3. Primerjava z dolgoročnimi povprečji

Neugodni scenarij je po mnenju Usmerjevalnega odbora konservativen glede na dolgoročno slovensko povprečje. S sliko 9 je prikazana primerjava ključnih makroekonomskih spremenljivk po neugodnem in osnovnem scenariju z dejanskimi povprečnimi vrednostmi istih parametrov. Med drugim je prikazano »odstopanje od povprečne vrednosti« v obliki števila standardnih odklonov nad dolgoročno povprečno vrednostjo posamezne spremenljivke ali pod njo.

Slika 9: Primerjava dejanskih ekonomskih učinkov glede na scenarije Usmerjevalnega odbora

	Dejanski/Zgodovinski		Osnovni scenarij			Neugodni scenarij		
	Povprečje	Stand. odklon σ	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Realna rast BDP	2,8%	3,4%	-2,7%	-1,5%	0,1%	-3,1%	-3,8%	-2,9%
(# stand. odklon)			(-1,6 σ)	(-1,3 σ)	(-0,8 σ)	(-1,7 σ)	(-1,9 σ)	(-1,7 σ)
Stopnja brezposelnosti			11,3%	11,5%	11,5%	11,4%	12,6%	14%
Sprememba stopnje brezposelnosti	3,5%	16,4%	27%	1,8%	0%	28,1%	10,5%	11,1%
(# stand. odklon)			(1,4 σ)	(-0,1 σ)	(-0,2 σ)	(1,5 σ)	(0,4 σ)	(0,5 σ)
Kratkoročna obrestna mera	2,7%	1,4%	0,3%	0,5%	0,8%	0,6%	1,6%	2,2%
(# stand. odklon)			(-1,6 σ)	(-1,5 σ)	(-1,3 σ)	(-1,4 σ)	(-0,7 σ)	(-0,3 σ)
Sprememba cen stanovanjskih nepremičnin	4,6%	9,9%	-9,6%	-4,3%	-2,4%	-11,0%	-12,2%	-7,1%
(# stand. odklon)			(-1,4 σ)	(-0,9 σ)	(-0,7 σ)	(-1,6 σ)	(-1,7 σ)	(-1,2 σ)

$1 < \sigma \leq 2$ od povpr. vrednosti
 $\leq 1 \sigma$ od povpr. vrednosti

Viri: Usmerjevalni odbor, statistična podatkovna zbirka ECB

Opomba: BDP = bruto domači proizvod.

Rast realnega BDP in sprememba cen stanovanjskih nepremičnin, izračunani na podlagi neugodnega scenarija Usmerjevalnega odbora, v posameznem letu od dejanskega povprečja odstopata za več kot en standardni odklon. Dejanski gospodarski razvoj v letu 2013 je za zdaj krepko znotraj okvira predvidenih scenarijev.

Dejanska povprečja in standardni odkloni so bili izračunani na podlagi najdaljše razpoložljive časovne vrste iz statistične podatkovne zbirke ECB (Statistical Data Warehouse). Podatki o rasti BDP segajo v leto 1990, o spremembah cen stanovanjskih nepremičnin pa v leto 2003. Pri kratkoročnih obrestnih merah je bil kot zgodovinska referenčna vrednost uporabljen 3-mesečni EURIBOR s podatkovnimi točkami z začetkom v letu 2001.

4.3.1.4 Napovedi Banke Slovenije glede obsega posojil in depozitov³

Banka Slovenije je na podlagi makro scenarija, pridobljenega od zunanjih virov, pripravila napoved spremenljivk, specifičnih za banke.

Napovedi Banke Slovenije	Dejanski	Osnovni scenarij				Neugodni scenarij		
Medletne spremembe (v %)	2012A	2013	2014	2015		2013	2014	2015
Obseg posojil (zaseb. nebanč. sekt., medletna st. rasti)	-5,1	-7,2	-3,8	-1,9		-7,5	-6,5	-5,4
Obseg depozitov (zaseb. nebanč. sekt., medletna stopnja rasti)	-1,3	1,0	0,8	0,8		0,6	-0,5	-0,6

Vir: Banka Slovenije

Zaradi upada povpraševanja in zaradi omejitev na strani ponudbe se obseg posojil zasebnemu nebančnemu sektorju v celotnem obdobju napovedi manjša. Ker podjetniški sektor velja za bolj tvegane, banke še bolj omejijo ponudbo posojil, kar skupaj z negativno rastjo naložb prispeva k upadu kreditiranja nefinančnih družb. V podjetniškem sektorju se poveča delež kreditiranja malih in srednje velikih podjetij. Poleg malih podjetij se banke osredotočajo tudi na kreditiranje gospodinjstev, zlasti s stanovanjskimi posojili, ki jim dajejo prednost zaradi daljših zapadlosti, nižje stopnje neplačil in nižjih s tem povezanih kapitalskih zahtev. Po neugodnem scenariju se zaradi močnega in vztrajnega krčenja zasebne potrošnje in naraščajoče brezposelnosti omejitve na strani povpraševanja in ponudbe še okrepijo, najmočneje pri kreditiranju prebivalstva.

Rast obsega depozitov zasebnega sektorja naj bi bila v obdobju napovedi razmeroma stabilna na ravni okrog 1 %, k čemur naj bi največ prispevale stopnja rasti BDP in obrestne mere. Razdolževanje bank preprečuje podjetjem, da bi dovolj dolžniških sredstev pridobila pri bankah, zato za financiranje svojega poslovanja kopičijo likvidnost na bančnih računih. Depoziti gospodinjstev ne bodo dosegali kakšne posebne rasti. Kljub pozitivnemu učinku naraščanja obrestnih mer in občutnega upada potrošnje bodo stopnjo rasti depozitov gospodinjstev zavirali zniževanje plač in pričakovanja glede naraščanja brezposelnosti. Po neugodnem scenariju na pozitiven učinek naraščanja obrestnih mer negativno vpliva zmanjševanje prihodkov podjetij in gospodinjstev, ki so imetniki depozitov.

4.4. Osnovne predpostavke stresnih testov

Izhodišče za izračun stresnih testov so bili konsolidirani podatki bank po stanju konec leta 2012.

Stresni testi pokrivajo časovni horizont treh let (od vključno 2013 do 2015). Daljši časovni horizont omogoča daljše trajanje gospodarske recesije, kar posledično povečuje potencialne izgube in kapitalske potrebe bank ter zagotavlja bolj natančno in verodostojno analizo.

Stresni testi temeljijo na trenutno veljavni kapitalski ureditvi in še ne upoštevajo regulatornih zahtev CRD IV/CRR. Edina izjema je obravnava odloženih terjatev za davke (Deferred tax

³Na podlagi pojasnil, ki jih je Usmerjevalnemu odboru predložila Evropska centralna banka.

assets), za katere je predvidena postopna uveljavitev novih zahtev glede odštevanja od kapitala ("phase – in" pristop) v skladu s CRR uredbo.

Za potrebe stresnih testov morajo banke izpolnjevati količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (Core Tier 1 po definiciji EBE) v višini 9% po osnovnem scenariju ter v višini 6% v primeru neugodnega scenarija.

Iz izračunov rezultatov stresnih testov so izključeni vsi načrtovani mitigacijski ukrepi uprave (dokapitalizacije, prenos kreditnega tveganja iz bank ...) za pokrivanje potencialnega kapitalskega primanjkljaja, uporabljeni do 30. 9. 2013.

Celoten izračun rezultatov stresnih testov temelji na definiciji nedonosnih terjatev Banke Slovenije, ki sledi tudi EBA definiciji za bančne sisteme držav članic EU. V skladu z omenjeno definicijo se kot nedonosne terjatve štejejo vse razvrščene terjatve do komitentov bonitete D in E ter razvrščene terjatve do posameznih komitentov boljših bonitet, pri katerih prihaja do pomembne zamude z odplačilom več kot 90 dni. Pri tem dnevi zamude začnejo teči s prvim dnevom, ko znesek zamude presega 2 % črpanih izpostavljenosti (oz. pogodbenih zneskov) do tega dolžnika ali 50.000 evrov (vendar znesek ni nižji kot 200 evrov).

V stresnem obdobju omenjena definicija povečuje oceno pričakovanih izgub banke, hkrati pa zmanjšuje absorpcijsko sposobnost banke za pokrivanje izgub, saj so kot obrestno donosne vključene le terjatve do komitentov bonitete D z zamudo manjšo od 90 dni.

Med ostalimi pomembnejšimi predpostavkami, ki so vplivale na oceno absorpcijske sposobnosti bank za pokrivanje izgub velja omeniti še:

- predpostavko, da banke za pokrivanje primanjkljaja virov sredstev, ki izhaja iz preostale zapadlosti obveznosti do konca leta 2015, lahko najprej uporabijo likvidno premoženje (naložbe v vrednostne papirje) do višine 15% bilančne vsote ter šele nato novo zadolžitev na finančnih trgih,
- predpostavko, da banke po vračilu LTRO obveznosti do ECB konec leta 2014 oz. v začetku leta 2015 lahko še naprej ohranjajo obseg zadolženosti pri ECB v višini največ 3% bilančne vsote (kar je skladno z nivojem zadolženosti pred črpanjem LTRO).

4.5. Uporabljeni pristop

4.6. Pristop in namen metodologije »bottom-up« stresnih testov

»Bottom-up« stresne teste je izvedla neodvisna svetovalna družba (izvajalec »bottom-up« stresnih testov). Cilj stresnih testov je bil oceniti primanjkljaj kapitala vsake posamezne banke in vseh bank skupaj. Pri izdelavi napovedi sta se upoštevala osnovni in neugodni scenarij, pri čemer so se za izhodišče uporabile bilance stanja ob koncu leta 2012 skupaj s potrebnimi prilagoditvami, ugotovljenimi pri pregledu kakovosti sredstev. Izvedba stresnih testov je potekala v treh delih. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so najprej od sodelujočih institucij pridobili vhodne podatke in jih dali na razpolago izvajalcem stresnih testov. Namen tega je bil zagotoviti, da so podatki na ravni posojil in informacije o zavarovanju, ki so jih

predložile sodelujoče institucije, ustrezno razdrobljeni in popolnejši za potrebe stresnega testiranja. Z »bottom-up« stresnimi testi so bile nato napovedane pričakovane izgube po obeh navedenih makroekonomskih scenarijih za triletno obdobje.

4.7. Pristop in namen »top-down« stresnih testov

»Top-down« stresne teste je izvedla neodvisna svetovalna družba Roland Berger SC (izvajalec »top-down« stresnih testov) ob podpori neodvisnih opazovalcev.

Cilj »top-down« stresnih testov je bil preveriti rezultate »bottom-up« stresnih testov tako, da se izpodbija in potrdi pravilnost predhodnih rezultatov »bottom-up« stresnih testov. Osnovna predpostavka je bila, da je mogoče z neodvisnim napovedovanjem pričakovanih izgub »od zgoraj navzdol« (»top-down«) z uporabo enakega izhodišča (konec leta 2012, opazovani portfelji ipd.) kot pri »bottom-up« stresnih testih pojasniti rezultate »bottom-up« stresnih testov z analizo in razlago odstopanj med obema oblikama stresnih testov. Glede na različne vhodne podatke in metodologijo, ki so bili uporabljeni, je bilo mogoče pričakovati odstopanja med neodvisnimi izračuni, opravljenimi po obeh pristopih. Pri tem je pomembno to, da so bili v »top-down« stresnih testih uporabljeni podatki na ravni portfeljev na podlagi pristopa »od zgoraj navzdol«, medtem ko so bili v »bottom-up« stresnih testih uporabljeni precej bolj razdrobljeni podatki na ravni posojil na podlagi izpopolnjenega pristopa »od spodaj navzgor«. Preverjanje pravilnosti metodologije in pristopa izvajalca »bottom-up« stresnih testov ni spadalo v obseg dela izvajalca »top-down« stresnih testov.

Banka Slovenije je usklajevala in vodila vso komunikacijo med izvajalci »top-down« in »bottom-up« stresnih testov, kar je vključevalo sestanke operativnega odbora, sestanke Usmerjevalnega odbora z mednarodnimi opazovalci, dokumente za izmenjavo vhodnih podatkov, dokumente za izmenjavo rezultatov stresnih testov, postopek v zvezi z vprašanji in odgovori (Q&A) ter morebitne priložnostne (ad hoc) sestanke, sklicane po potrebi.

»Top-down« stresni testi so se začeli izvajati 25. novembra 2013, ko so bili na voljo predhodni rezultati »bottom-up« stresnih testov, ter so potekali kot ponavljajoči se proces, med katerim so izvajalec »top-down« stresnih testov, izvajalec »bottom-up« stresnih testov in Banka Slovenije identificirali dejavnike, ki so povzročili odstopanja med rezultati »top-down« stresnih testov in rezultati »bottom-up« stresnih testov. Sposobnost pojasniti odstopanja tako, da se v različnih podatkih, pristopih in predpostavkah ugotovijo temeljni vzroki, zagotavlja kakovost in doslednost izvedbe stresnih testov ter izključuje možnost napak pri izračunih.

5. Vhodni podatki, ki so jih pripravili izvajalci pregleda kakovosti sredstev (AQR) in cenilci nepremičnin

Naloga izvajalcev pregleda kakovosti sredstev je bila voditi zbiranje in obdelavo podatkov, ki so jih zagotovile institucije, ki so sodelovale v stresnem testiranju, ter oceniti kakovost (preverjanje celovitosti podatkov) in popolnost predloženih podatkov, pri čemer so zagotovili ustrezno uskladitev podatkov z objavljenimi računovodskimi izkazi.

Poleg tega so izvajalci pregleda kakovosti sredstev opravili pregled posameznih kreditnih map, da bi ocenili ključne značilnosti kreditnega portfelja vsake banke, ki je sodelovala v stresnem testiranju, in bili odgovorni za usklajevanje aktivnosti cenilcev nepremičnin.

5.1. Zbiranje podatkov

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so za namene stresnega testiranja zbrali naslednje podatke:

- podatke o posojilih: podatki na ravni posameznih posojil na dan 31. decembra 2012 in 31. decembra 2011 v zvezi s posojili komitentom iz zasebnega sektorja (velika podjetja, mala in mikro podjetja, hipotekarna posojila prebivalstvu, ostala posojila prebivalstvu in gradbeni investitorji). Podatki so vključevali podrobne informacije o individualnih pogodbah, zavarovanjih, nasprotnih strankah (npr. finančni podatki) in garantih;
- pretekle rezultate: zgodovinska časovna vrsta na ravni pogodb v okviru mesečnih (ali vsaj četrtnih) podatkov za donosne in nedonosne izpostavljenosti v obdobju od 31. januarja 2007 do 30. junija 2013. Podatki so bili podlaga za oceno izgube ob neplačilu;
- podatke o vrednostnih papirjih: informacije o obveznicah in lastniških vrednostnih papirjih v posesti do zapadlosti (HtM), razpoložljivih za prodajo (AfS) in namenjenih trgovanju (HfT) na dan 31. decembra 2012;
- nepremičnine, zastavljene v zavarovanje: informacije, ki so jih za potrebe cenilcev nepremičnin zagotovile banke, ki so sodelovale v stresnem testiranju.

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so bili odgovorni tudi za oceno kakovosti podatkov v okviru naslednjih aktivnosti:

- popolnost podatkov, pri čemer so bili podatki o posojilih, ki so jih zagotovile banke, pregledani na referenčni datum (31. 12. 2012) ter sta bila preverjena veljavnost in število razpoložljivih vnosov, da bi se zagotovila ustrezna stopnja izpolnjenosti vrst polj, vključenih v zahtevo za podatke;
- preverjanje celovitosti podatkov (DIV), pri katerem so bila izvedena testiranja na podlagi vzorcev, da bi se opredelili primeri, kjer vnosov v podatkovna polja ni bilo mogoče preveriti glede na izvirno dokumentacijo, in poročalo o takih okoliščinah. Vzorčenje za namen izvedbe preverjanja celovitosti podatkov je temeljilo na cilju

95 %/5 %, tj. iskanju 95-odstotne stopnje zaupanja, da je v celotni populaciji manj kot 5 % napak;

- usklajevanje podatkov, pri katerem so bili podatki o posojilih in podatki o vrednostnih papirjih usklajeni z objavljenimi računovodskimi izkazi.

5.2. Pregled posameznih kreditnih map

Cilj pregleda posameznih kreditnih map, ki so ga opravili izvajalci pregleda kakovosti sredstev, je bil na podlagi ocene vzorca posojil oceniti naslednje značilnosti kreditnega portfelja:

- pravilno razvrstitev glede na status donosnosti skladno z zakonsko določeno opredelitvijo neplačil;
- sestavo in napačno razvrstitev restrukturiranih pogodb;
- pravilno razvrstitev posojil v segment gradbenih investitorjev glede na namen posojila.

Vzorci so bili izbrani z dvostopenjskim pristopom: vsa posojila z izpostavljenostjo nad 10 mio EUR so bila izbrana samodejno (v nadaljevanju: »najvišja posojila«), »naključni vzorec«, določen tako, da bi odražal značilnosti portfelja posojil v vrednosti manj kot 10 mio EUR, pa je bil vzet iz portfelja nedonosnih naložb in portfelja donosnih naložb za vsak segment. Vzorci so morali pokrivati najmanj 60 % celotne bruto izpostavljenosti po segmentih (razen malih in srednje velikih podjetij, za katere je bila stopnja pokritosti 25 %, in posojil prebivalstvu, za katere stopnja pokritosti ni bila zahtevana) v kombinaciji z dodatno zahtevo glede najmanjšega števila posameznih posojil (izpolnjeni sta morali biti obe merili, tj. pokritost izpostavljenosti in najmanjše število posojil).

Naključni vzorci so bili testirani, da bi se preverila njihova reprezentativnost glede na osnovne portfelje bank z vidika porazdelitve po merilih geografije, velikosti posojila in panoge (samo pri velikih podjetjih ter malih in mikro podjetjih).

Rezultati teh analiz so bili upoštevani pri stresnem testiranju, da bi se vključile informacije, ki niso bile vključene v preteklih podatkih. Zlasti naslednje:

- stanje nedonosnih posojil in ocena verjetnosti neplačila (PD) sta bila prilagojena tako, da sta odražala odstotek posojil, napačno razvrščenih kot donosna;
- verjetnost neplačila pri prestrukturiranih posojilih je bila prilagojena tako, da je odražala višjo stopnjo tveganja, povezanega s temi izpostavljenostmi.

Segmentacija in vzorčni parametri so bili prilagojeni, da bi se upošteval odstotek posojil gradbenim investitorjem, napačno razvrščenih v druge segmente.

5.3. Cenitev nepremičnin, zastavljenih v zavarovanje

Za pripravo poročil o neodvisni cenitvi dogovorjenega vzorca nepremičnin (poslovnih in stanovanjskih), zastavljenih v zavarovanje, so bili zadolženi neodvisni cenilci nepremičnin,

eden od izvajalcev pregleda kakovosti sredstev pa je bil imenovan za »koordinatorja cenitve nepremičnin«, ki je bil odgovoren za vodenje postopka imenovanja zunanjih cenilcev, upravljanje sposobnosti imenovanih cenilcev za delo, koordinacijo časovnega razporeda celotne izvedbe in za zagotovitev, da je delo vseh cenilcev zadostno in dosledno.

Rezultati vrednotenja, ki so ga na izbranem vzorcu nepremičnin, zastavljenih v zavarovanje, opravili cenilci nepremičnin, so bili uporabljeni pri stresnem testiranju zaradi prilagoditve vrednosti nepremičnin v podatkih o zavarovanjih bank.

Tako je bila razlika med cenitveno vrednostjo in knjigovodsko vrednostjo bank, indeksirana na konec leta 2012, popravljena glede na razlike med evidencami bank in neodvisno ocenjeno vrednostjo.

Iz podatkov, pridobljenih na podlagi cenitev, so bile odstranjene ekstremne vrednosti (osamelci), ti podatki pa so bili nato uporabljeni za izračun odbitkov pri cenitvi za posamezne vrste sredstev (stanovanjske nepremičnine, poslovne nepremičnine, zemljišča, nepremičnine v gradnji).

6. Rezultati stresnih testov

6.1. Rezultati »bottom-up« stresnih testov

6.1.1. Obseg »bottom-up« stresnega testiranja in podatki

Cilj »bottom-up« stresnega testiranja je bil oceniti primanjkljaj kapitala v slovenskem bančnem sistemu. To je bilo izvedeno z uporabo vzorca osmih institucij, ki so bile vključene v stresno testiranje na podlagi osnovnega in neugodnega scenarija. Za ta namen je »bottom-up« analiza za vsako institucijo zahtevala tako napoved ekonomskih izgub kot tudi napoved absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub, ob upoštevanju rezultatov hkratnega pregleda kakovosti sredstev.

6.1.1.1. Ključni gradniki »bottom-up« stresnega testiranja

»Bottom-up« stresno testiranje je bilo izvedeno v treh ključnih korakih:

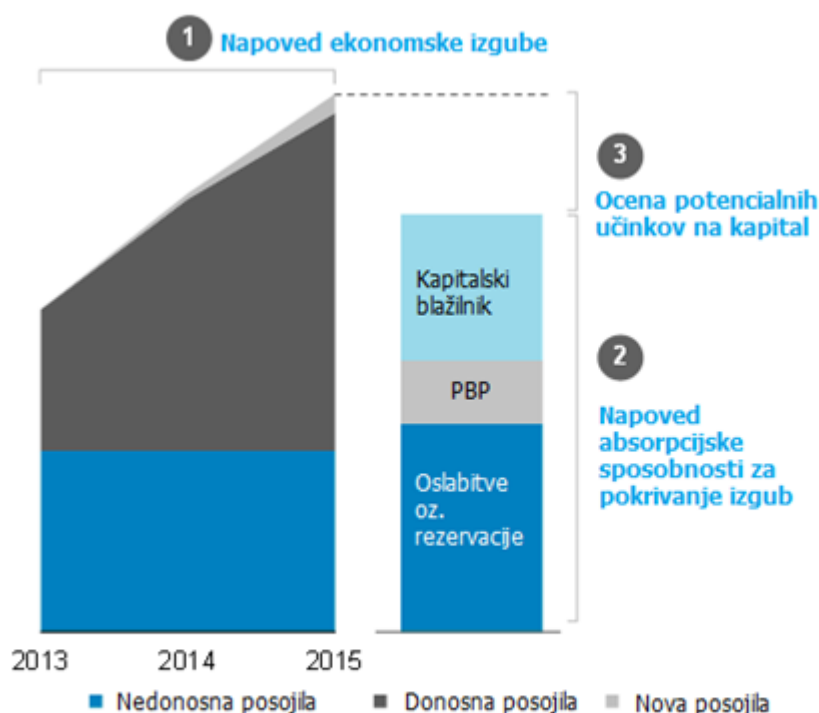
1. **Napoved ekonomske izgube:** Napoved ekonomske izgube na podlagi osnovnega in neugodnega scenarija je sestavljalo naslednje:
 - *Napoved verjetnosti neplačila (PD) na ravni posojil po pristopu »bottom-up« za donosna posojila na podlagi podatkov o preteklih stopnjah neplačil in makroekonomskih scenarijev, ki jih je pripravil Usmerjevalni odbor.*
 - *Posamična ocena predvidenega deleža ozdravljenih nedonosnih posojil (tj. v kolikšni meri nedonosna posojila spet postanejo donosna), na podlagi historičnih podatkov, ki so jih jih predložile sodelujoče institucije.*
 - *Neodvisen pregled ocen vrednosti zavarovanj z nepremičninami na podlagi vzorcev posojil, ki so jih ocenili cenilci nepremičnin, in napovedi, temelječih na indeksih cen nepremičnin.*
 - *Ocena finančnih zavarovanj z uporabo določenih odbitkov glede na vrsto zavarovanja in napoved na podlagi informacij s finančnih trgov.*
2. **Napoved absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub:** Napovedi absorpcijske sposobnosti posameznih sodelujočih institucij so upoštevale naslednje:
 - *Višino rezervacij za izgube pri posojilih, oblikovanih ob koncu leta 2012, upoštevajoč še zlasti rezervacije glede na obseg opazovanega kreditnega portfelja, za katerega je izvajalec »bottom-up« stresnih testov napovedal izgube (specifične rezervacije za nedonosna posojila, specifične/skupinske rezervacije za donosna posojila).*
 - *Napoved prihodnje sposobnosti ustvarjanja dobička sodelujočih institucij – dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij in davki za slovenske in tuje družbe.*
 - *Raven začetnega kapitala za sodelujoče institucije, katerih obseg kapitala presega minimalne zahteve po izvedenem stresnem testiranju (9% po osnovnem scenariju in 6% po neugodnem scenariju, z uporabo standardnega merila najkakovostnejšega temeljnega kapitala (Core Tier 1 – CT1)).*
 - *Odložene terjatve za davek (DTA) v bilancah sodelujočih institucij, ocenjene v skladu z napovedmi sposobnosti bank za ustvarjanje dobička ter v skladu s trenutno veljavno zakonodajo in postopnim uvajanjem CRR/CRDIV. Ker se lahko zgodi, da banke ne bodo ustvarjale zadostnega dobička, da bi lahko izkoristile DTA, ki se naberejo v*

obdobju napovedi, so končni rezultati predstavljeni ob upoštevanju in brez upoštevanja učinka novih DTA .

3. **Ocena potencialnih učinkov na kapital** Končni izračun primanjkljaja ali presežka kapitala po osnovnem in neugodnem scenariju je bil dokončno opravljen z združitvijo napovedi ekonomskih izgub in napovedi absorpcijske sposobnosti.

V »bottom-up« stresno testiranje niso bile vključene morebitne načrtovane aktivnosti uprave za pokrivanje morebitnega primanjkljaja kapitala. Vendar pa sta bili ocenjeni dve različici primanjkljaja kapitala sodelujočih institucij, ena z upoštevanjem in druga brez upoštevanja načrtovanega prenosa slabih terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank. Spodnja slika prikazuje tri glavne elemente analize v okviru »bottom-up« stresnih testov.

Slika 10: Okvir »bottom-up« stresnih testov

6.1.1.2. Obseg stresnega testiranja

V »bottom-up« stresno testiranje je bilo vključeno naslednje:

- Vključene banke – banke, ki so sodelovale v stresnem testiranju, je izbrala Banka Slovenije v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami na podlagi njihovega tržnega deleža, kakovosti portfeljev in kapitalske ustreznosti. Izbrane finančne institucije po bilančni vsoti skupaj predstavljajo približno 70 % slovenskega bančnega sektorja. Sodelujoče institucije so navedene v spodnji tabeli (Slika 11).

Slika 11: Tržni delež finančnih institucij, vključenih v stresne teste

Sodelujoče institucije	Tržni delež (v % skupnega bančnega premoženja v Sloveniji)
NLB	26%
NKBM	10%
Abanka	8%
UniCredit Banka	6%
Banka Celje	5%
Hypo Alpe Adria Bank	4%
Gorenjska Banka	4%
Raiffeisen Banka	3%

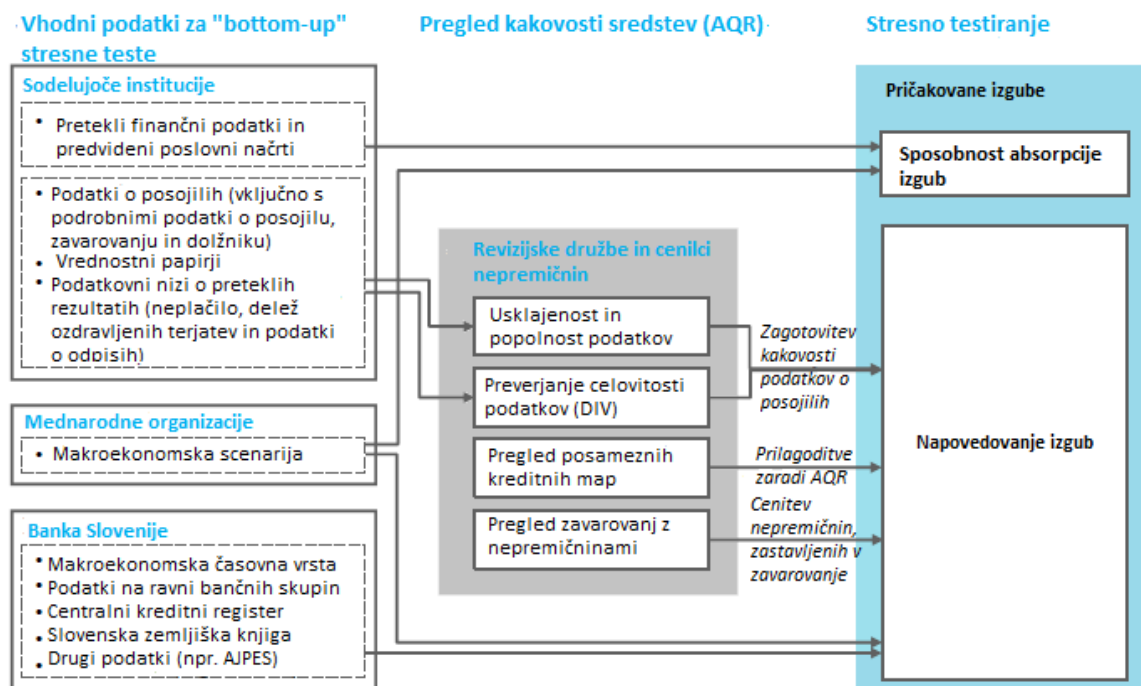
Viri: Letna poročila, stanje ob koncu leta 2012

- **Upoštevana tveganja** – s stresnim testiranjem je bilo ocenjeno kreditno tveganje, povezano z donosnimi in nedonosnimi terjatvami v bančnih bilancah, ter tržna tveganja, povezana z vrednostnimi papirji. V stresno testiranje niso bila vključena druga specifična tveganja, kot so likvidnostno tveganje, upravljanje bilance (ALM) ter druga tržna tveganja in kreditno tveganje nasprotne stranke.
- **Upoštevan portfelj** – analizirani portfelji so vsebovali le posojila domačemu zasebnemu sektorju (tj. mala in mikro podjetja (SME), velika podjetja, gradbeni investitorji (RED), hipotekarna posojila prebivalstvu, ostala posojila prebivalstvu in vrednostni papirji. Posojila državi in lokalni samoupravi niso bila upoštevana.
- **Upoštevano obdobje** – časovni okvir je pokrival tri leta (2013–2015) Presečni datum bančnih bilanc je bil konec leta 2012.

6.1.1.3. Obdelava in viri podatkov

Za izvedbo stresnega testiranja je bilo uporabljenih več virov podatkov. Stresno testiranje je vključevalo podatke, pridobljene neposredno od sodelujočih institucij, informacije, obdelane v okviru pregleda kakovosti sredstev (AQR), in podatke iz več drugih virov. Glavni ponudniki, viri in uporaba podatkov so navedeni na Sliki 12 spodaj.

Slika 12: Pregled toka podatkov na visoki ravni

6.1.1.3.1. Pregled kakovosti sredstev (AQR) in prilagoditve podatkov

Kot je prikazano na Sliki 12, je bil pregled kakovosti sredstev bistven korak pri pripravi podatkov, potrebnih za stresno testiranje. Skupaj so ga izvedli izvajalci pregleda kakovosti sredstev in ocenjevalci nepremičnin. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so imeli primarno nalogo obdelati podatke na ravni sredstev in zagotoviti, da so bili pridobljeni podatki ustrezne kakovosti. To je vključevalo tesno sodelovanje s sodelujočimi institucijami za zagotovitev upoštevanja opredelitev testiranja. Po našem vedenju so, da bi se zagotovila neodvisnost testiranja, banke ocenile družbe, ki niso njihovi siceršnji revizorji.

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so bili odgovorni za vodenje zbiranja in obdelave podatkov od sodelujočih institucij in za zagotovitev naslednjih nizov podatkov:

- Podatki o posojilih – podatki na ravni posameznih posojil z dne 31. decembra 2011 in 31. decembra 2012, vključno s podatki o posojilu, zavarovanju in dolžniku (npr. finančni podatki).
- Historični podatki – zgodovinska časovna serija na ravni pogodb v okviru mesečnih (ali vsaj četrtnih) podatkov tako za donosne kot nedonosne izpostavljenosti za vsako leto od januarja 2007 do vključno 30. junija 2013.
- Vrednostni papirji (vključno z delnicami in obveznicami), vključeni v portfelje vrednostnih papirjev v posesti do zapadlosti, razpoložljivih za prodajo in namenjenih trgovanju na dan 31. decembra 2012.
- Ocenjevalci nepremičnin, danih v zavarovanje – podatki, ki jih cenilci nepremičnin potrebujejo za oceno vrednosti nepremičnin.

Za potrditev kakovosti podatkov o posojilih in vrednostnih papirjih so bili izvajalci pregleda kakovosti sredstev dolžni izvesti pregled usklajenosti in popolnosti podatkov, preverjanje celovitosti podatkov in pregled kreditnih map.

6.1.1.3.2. Usklajenost in popolnost podatkov

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so izvedli potrebne aktivnosti za zagotovitev ustrezno porazdeljenih podatkov za stresno testiranje. Za preverjanje popolnosti je bilo potrebno, da je vsaj 90 % ključnih polj zahteve za podatke izpolnjenih z veljavnimi vnosi. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so bili odgovorni za določitev morebitnih izjem od tega pragu in po potrebi usklajevanje s sodelujočimi institucijami. Namen usklajevanja je bil zagotoviti možnost primerjave med okvirjem stresnih testov in finančnimi izkazi za leto 2012. Nadalje so bile sodelujoče institucije zaprosene, da predložene historične podatke uskladijo s tistimi, ki so bili predhodno poslani v slovenski centralni kreditni register.

6.1.1.3.3. Preverjanje celovitosti podatkov (DIV)

Analiza DIV je bila izvedena, da bi se preverili primeri, kjer ključnih polj stresnega testiranja ni bilo mogoče preveriti glede na izvirno dokumentacijo. Ta postopek je bil izveden na statistično določenem vzorcu, ki se je štel za dovolj velikega za oceno kakovosti podatkov za vsa zajeta posojila.

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so bili dolžni podati poročilo o DIV, ko so bili kritični problemi s podatki odpravljeni ter aktivnosti zbiranja in čiščenja podatkov zaključene.

6.1.1.3.4. Pregled kreditnih map

Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so pregledali kreditne mape za zagotovitev, da so podatki, uporabljeni v stresnem testiranju, primerno odražali ustrezne pogodbene podlage. V okviru pregleda kreditnih map so izvajalci pregleda kakovosti sredstev posvetili pozornost zlasti naslednjim področjem:

- Pregled statusa donosnosti – analizirali so, ali je status donosnosti, o katerem so poročale sodelujoče institucije, v skladu z opredelitvijo neplačil, ki jo uporablja Banke Slovenije, in če temu ni bilo tako, navedli razlog za prerazvrstitev. Prerazvrstitve statusa so bile upoštevane v stresnem testiranju le, če so imele podlago v objektivnih, na dejstvih temelječih merilih (npr. 90 dni zamude, stečaj, prestrukturiranje).
- Relevantnost in kakovost prestrukturiranih posojil – ocenili so, ali se pregledana posojila označijo kot prestrukturirana, in če je temu bilo tako, ocenili vidike prestrukturiranja.
- Namen/segment kreditnega posla – na podlagi analize namena posojil so izvajalci pregleda kakovosti sredstev navedli, ali je predmet kreditne pogodbe gradnja nepremičnin in jo je zato potrebno prerazvrstiti v segment gradbenih investitorjev.

Popravki napačnih razvrstitev glede na donosnost so pokazali, da bi bilo treba v povprečju na segment pri segmentih izven kreditiranja prebivalstva razvrstiti dodatnih ~4 % do 13 % bruto izpostavljenosti kot nedonosne. Pri segmentih kreditiranja prebivalstva je bil problem manj izražen, pri čemer je bilo treba prerazvrstiti ~1 % do 2 % izpostavljenosti.

Glede obsega prestrukturiranja donosnih posojil je analiza pokazala, da je prestrukturiranje bolj razširjeno v segmentih izven kreditiranja prebivalstva, pri čemer je v povprečju ~12 % (pri najboljšem segmentu) in 23 % (pri najslabšem segment) bruto izpostavljenost v segmentu razvrščenih kot prestrukturirano donosne, v primerjavi s ~5 % do 6 % pri segmentih kreditiranja prebivalstva.

Problemi z napačno razvrstitvijo v segmente so bili bolj izraženi pri segmentih izven kreditiranja prebivalstva. V povprečju je bilo treba na primer ~4 % bruto izpostavljenosti do pravnih oseb in ~35 % bruto izpostavljenosti do SME prerazvrstiti v segment gradbenih investitorjev (RED).

Rezultati pregleda kreditnih map so pokazali, da so bile za to, da bi podatki odražali ustrezne pogodbene podlage, potrebne znatne prilagoditve podatkov. Prerazvrščeni, po segmentih prerazdeljeni podatki so bili uporabljeni kot vhodni podatki za »bottom-up« stresno testiranje.

6.1.1.3.5. Viri podatkov

Kot je prikazano na Sliki 12, so bili v stresnem testiranju uporabljeni podatki štirih glavnih ponudnikov.

6.1.1.3.6. Podatki sodelujočih institucij

Izhodišče za oceno absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub so bili podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, ki so jih predložile sodelujoče institucije (stanje ob koncu leta 2012). Ti podatki so združevali podatke o preteklih rezultatih in poslovne načrte za prihodnost. Zahtevane informacije so razčlenile ključne elemente bilance stanja in izkaza poslovnega izida (obseg in razmiki pri posojilih in depozitih, profili zapadlosti, načrtovani ukrepi uprav ...).

Za zajem dejavnikov izgub, ki jih ni mogoče razbrati neposredno iz bilance stanja in/ali podatkov o preteklih rezultatih, so bili uporabljeni tudi dodatnih viri podatkov. To je vključevalo podatke, pridobljene od uprav, izvajalcev pregleda kakovosti sredstev, cenilcev nepremičnin in Banke Slovenije.

6.1.1.3.7. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev in cenilci nepremičnin

Kot je opisano v razdelku 6.1.1.3.1, so bili podatki iz pregleda kakovosti sredstev uporabljeni kot vhodni podatki za stresno testiranje. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so bili odgovorni za zagotavljanje kakovosti podatkov, ki so jih predložile sodelujoče institucije na podlagi standardiziranega zahtevka. Na podlagi teh zahtevkov za podatke so bili zagotovljeni naslednji podatki:

6.1.1.3.8. Podatki o posojilih

Podatkovni nizi o posojilih so predstavljali ključne vhodne podatke za oceno izgub v kreditnih portfeljih. Podatki o posojilih so vsebovali razdrobljene podatke o kreditnih portfeljih sodelujočih institucij po stanju ob koncu leta 2012 in 2011, vključno s kreditnimi podatki (izpostavljenost, zapadlost, datum odobritve, status donosnosti), podatki o zavarovanju in garancijah (vrsta in vrednost zavarovanja ter datum zadnje ocene vrednosti), podatki o dolžniku (pravna oblika, leto ustanovitve, finančni kazalniki) ipd.

Podatki, pridobljeni iz podatkov o posojilih, so bili kombinirani s podatki, pridobljenimi iz drugih virov (kot sta AJPEŠ⁴ in Banka Slovenije). Tako dobljeni podatkovni niz je vseboval informacije o izpostavljenosti, statusu donosnosti, merilih za razvrščanje v segmente, prvotnem razmerju med posojilom in vrednostjo zavarovanja (LTV), zavarovanju ... za ~2,1 milijona posameznih posojil.

Čeprav so šli podatki o posojilih skozi postopek zagotavljanja kakovosti podatkov, opisan v 2.3.1, je bilo še vedno treba rešiti kar nekaj problemov v zvezi s podatki, na primer:

- Napačna razvrstitev glede na status donosnosti
- Manjkajoče ključne informacije o obnašanju
- Visok delež manjkajočih in/ali neustreznih cenitev zavarovanj
- Manjkajoči podatki o zavarovanju, zlasti datum cinitve
- Visok delež manjkajočih finančnih izkazov

6.1.1.3.9. Podatki o vrednostnih papirjih

Zbrani podatki o vrednostnih papirjih so obsegali posamezne vrednostne papirje v vseh delniških in obvezniških portfeljih po stanju ob koncu leta 2012. Vključeni so bili portfelji trgovalne knjige (namenjeni trgovanju), vrednostnih papirjev v posesti do zapadlosti in razpoložljivih za prodajo.

Podatkovni niz navaja vrednostne papirje/finančne instrumente vsake od sodelujočih institucij na ravni vrednostnega papirja (tj. ISIN). Podatkovni niz vsebuje približno 1.200 različnih instrumentov, ki so razvrščeni po merilih, kot so vrsta premoženja, portfelj ali računovodska obravnava, izdajatelj, zapadlost, nominalna obrestna mera, zunanja bonitetna ocena in vrednost premoženja. Ključni vidiki, ki so potrebni za opis instrumentov, so bili na voljo za praktično vse instrumente v podatkovnem nizu (>99 %), za veliko večino (>75 %) pa so bile na voljo tudi druge ključne informacije, kot je zunanja bonitetna ocena.

6.1.1.3.10. Podatkovni nizi o preteklih rezultatih (neplačilo, delež ozdravljenih terjatev in podatki o odpisih)

Podatkovni nizi o preteklih rezultatih vsebujejo mesečne/četrtnete historične podatke (odvisno od banke) o kreditnih portfeljih sodelujočih institucij za obdobje od 2007 do junija 2013 (se razlikuje med posameznimi bankami). Podatkovni niz vsebuje informacije na ravni pogodb, kot so oseba (npr. matična in davčna številka), dolžnik (npr. segment, panoga, pravni status), izpostavljenost (npr. črpan/nečrpan znesek, glavnica zapadla/nezapadla), zavarovanje (npr. LTV po vrstah zavarovanja), status donosnosti in kakovost posojila (status donosnosti, čas neplačila, kreditna ocena, dnevi zamude), odpisi (npr. znesek in datum odpisov), druge informacije o posameznih pogodbah (npr. mapa odprta ali zaprta, zapadlost).

V podatkovnih nizih o preteklih rezultatih je bilo ugotovljenih več problemov v zvezi s podatki, ki so se med sodelujočimi institucijami razlikovali glede na vrsto in obseg. Glavni problemi, ki niso bili nujno prisotni pri vsaki od sodelujočih institucij, so bili naslednji:

- Manjkajoče/nekakovostne ugotovitve v ključnih podatkovnih poljih, kot so boniteta, dnevi zamude, zapadel neplačan znesek in matična številka dolžnika

⁴ Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, glej razdelek 6.1.1.3.12.2 za pojasnilo.

- Manjkajoča/nezanesljiva oznaka za prestrukturiranje
- Nedosledno povezovanje podatkov o odpisih s pogodbami
- Nezanesljiva oznaka za zaprtje mape

6.1.1.3.11. Pregled posameznih kreditnih map

Kot je navedeno v razdelku 6.1.1.3.1, so se s pregledom kreditnih map opravile prilagoditve podatkov, ki so odražale razlike med pogodbami, podlagami in informacijami iz podatkovnih zbirk bank.

Pregled posameznih kreditnih map so opravili izvajalci pregleda kakovosti sredstev v vseh osmih sodelujočih institucijah, pregled pa je zajel ~4.253 posojil in 6,8 mrd EUR premoženja, v okviru petih segmentov, opredeljenih za stresne teste, kot je prikazano v spodnji tabeli (Slika). Vključena so bila donosna in nedonosna posojila. Izvajalci pregleda kakovosti sredstev so morali pregledati vzorec kreditnih map za vsako sodelujočo institucijo. Pregledana so bila vsa posojila v znesku nad 10 mio EUR v opazovanem portfelju sredstev sodelujočih institucij ter predhodno definiran naključen vzorec manjših posojil. Opredeljena je bila najmanjša velikost naključnega vzorca glede na velikost sodelujoče institucije. Podatki o posojilih in vsi povezani vidiki so bili ocenjeni glede na stanje 31. decembra 2012.

Za vsako pregledano pogodbo so izvajalci pregleda kakovosti sredstev obravnavali več kot 60 različnih vidikov, med drugim:

- splošne podatke o posojilu (npr. številko pogodbe, segment, namen)
- vidike prestrukturiranja posojila (npr. datum prestrukturiranja, moratorij, nova zapadlost)
- pretekli status posojila (npr. bonitetna ocena, dnevi zamude, znesek zamude nad 90 dni)
- razvrstitev v segment nepremičnin (npr. nepremičninska narava poslovanja dolžnika ali namena financiranja)
- izhod iz dvomljivih posojil (npr. datum ozdravitve, datum sodne razglasitve zapadlosti hipoteke)

Pri vseh prejetih podatkih se je preverila konsistentnost, tako znotraj posameznih bank kot tudi med njimi. Med pregledom je izvajalec »bottom-up« stresnih testov izvajalcem pregleda kakovosti sredstev podal več kot 300 poizvedb z namenom izboljšanja kakovosti prejetih izhodnih podatkov. Pregled kakovosti podatkov se je še zlasti osredotočil na pregled statusa donosnosti, organizirani so bili ad hoc razgovori z Banko Slovenije in izvajalci pregleda kakovosti sredstev o prerazvrstitvah.

Vsi naključni vzorci so morali izpolnjevati minimalne zahteve za reprezentativnost glede na celoten portfelj. Vendar pa v nekaterih primerih reprezentativnosti izbranih vzorcev ni bilo mogoče takoj statistično dokazati. Za potrditev, da rezultati niso pristranski, je bil v primerih, ko so obstajali dvomi glede reprezentativnosti, izbran nov reprezentativen vzorec in bilo je preverjeno, da se dobljeni rezultati statistično ne razlikujejo od vzorca, prvotno uporabljenega v analizi.

Slika 13: Velikost vzorca kreditnega portfelja po segmentih, ki so ga uporabili izvajalci pregleda kakovosti sredstev

Segment	Število posojil
 MSP	972
 Velika podjetja	1038
 Gradbeni investitorji	823
 Hipotekarna posojila prebivalstvu	855
 Ostala posojila prebivalstvu	565
Skupaj	4.253

Vir: podatki izvajalca pregleda kakovosti sredstev (AQR)

6.1.1.3.12. Pregled zavarovanj z nepremičninami

Za izvedbo cenitev nepremičnin so bile izbrane štiri specializirane mednarodne in lokalne nepremičninske družbe (CBRE, Jones Lang LaSalle, Cushman & Wakefield in Colliers)⁵.

Cenitve nepremičnin so bile poslane koordinatorju cenitve nepremičnin⁶, ki je bil odgovoren za komunikacijo s cenilci nepremičnin glede dogovora o skupni metodologiji in za spremljanje upoštevanja te metodologije. Rezultati so bili uporabljeni v stresnem testiranju za posodobitev in prilagoditev cenitev nepremičnin, zastavljenih v zavarovanje. To je podrobneje opisano v razdelku 6.1.2.1.2.1.

Skupno je bila vrednost 15.358 nepremičnin ocenjena z uporabo različnih metod ocenjevanja vrednosti, vključno s cenitvami na kraju samem in avtomatskimi analizami, ki so odražale pomembnost premoženja v portfelju sodelujoče institucije in s tem omogočale vključitev širokega vzorca premoženja.

Vzorec ocenjenih nepremičnin je bil razdeljen na stanovanjske in poslovne nepremičnine. Ta dva segmenta sta bila nadalje razdeljena na cenitve po metodi »drive by« (zunanjšega ogleda nepremičnine), ki vključujejo tako najpomembnejša zavarovanja (po vrednosti) kot tudi naključno izbrana zavarovanja z vrednostjo nad 1 mio EUR, in cenitve po metodi »desktop« (brez ogleda nepremičnine) za nepremičnine z vrednostjo pod 1 mio EUR.

Velikost vzorca je bila izbrana tako, da delno odraža velikost banke. Vzorec poslovnih nepremičnin je vseboval približno 3.000 nepremičnin, ki so vključevale dokončane poslovne nepremičnine, nepremičnine v gradnji in zemljišča. Prvotni vzorec stanovanjskih nepremičnin je vseboval veliko število cenitev stanovanjske nepremičnine nižjih vrednosti po metodi »desktop« in sicer med 1.500 in 10.000, odvisno od velikosti banke. Vendar pa

⁵ Cenilci nepremičnin so bili izbrani v okviru konkurenčnega razpisnega postopka, z dogovorjenim pozivom za oddajo ponudb. Postopek je vodil koordinator cenitve nepremičnin, ki je upošteval odločitve Usmerjevalnega odbora.

⁶ Deloitte

nekatero banko niso mogle predložiti potrebnih podatkov za te stanovanjske nepremičnine nižjih vrednosti za izvedbo avtomatskih cenitev. Zato je bilo za štiri banke veliko število avtomatskih cenitev za stanovanjske nepremičnine nižjih vrednosti nadomeščeno z manjšim številom pregledov po metodi »drive-by«, in sicer med 100 in 200. Končni vzorec stanovanjskih nepremičnin je obsegal približno 15.000 nepremičnin.

Rezultatov cenitev za štiri banke ni bilo mogoče neposredno primerjati z njihovimi podatki o zavarovanju, saj so v nekaterih primerih ocenjevalne nepremičnine predstavljale le del ustreznega vnosa v podatke o zavarovanju. V tem primeru so bile ocenjene vrednosti nepremičnin prilagojene v razmerju, v katerem ocenjeni vnosi ustrezajo skupni vrednosti ustreznega vnosa v podatke o zavarovanju.

Skupaj je bila z uporabo bodisi metode »drive-by« bodisi »desktop« ocenjena vrednost približno 15.000 stanovanjskih ali poslovnih nepremičnin. Od tega je bilo približno 11.000 stanovanjskih nepremičnin, ocenjenih z avtomatsko metodo, ker pa so le-te imele drugačen in manj konzervativen vzorec v primerjavi z drugimi rezultati cenitev, so bile izključene iz končnih rezultatov. Približno 10 % preostalih ocenjenih vzorcev ni bilo mogoče uskladiti s podatki o zavarovanju in zato niso bili upoštevani, nadaljnjih približno 10 % pa je imelo bodisi cenično bodisi knjigovodsko vrednost enako nič ali pa je manjkal datum prvotne cenične in tudi niso bili upoštevani, da ne bi izkrivili rezultatov.

Za preostale podatkovne točke v »bottom-up« stresnih testih je izvajalec izračunal ustrezne odbitke pri ceni⁷. V okviru končnega filtriranja so bili iz podatkovnega niza odstranjeni ekstremni odbitki cenitev, ki so presegali +/- 95 %, kot tudi vrednosti nepremičnin, ki so presegale 5 mio EUR. S končnim filtriranjem je bilo odstranjenih približno 20 % preostalih podatkov v izogib temu, da bi ekstremne vrednosti in posamezne večje nepremičnine izkrivile tehtane povprečne rezultate. Končni niz podatkov je bil uporabljen za izračun povprečnih vrednosti odbitkov cenitev, ki so bili ekstrapolirani na vsa posojila, in sicer na podlagi ključnih vidikov zavarovanj, razen najpomembnejših zavarovanj, kjer so bile uporabljene neposredno ocenjene vrednosti.

6.1.1.3.12.1. Mednarodne organizacije

Mednarodne organizacije (ECB, EK in EBA), ki so sodelovale pri »bottom-up« stresnem testiranju, so v sodelovanju z Banko Slovenije pripravile makroekonomska scenarija, ki sta bila uporabljena v »bottom-up« stresnem testiranju. Scenarija sta podrobneje opisana v razdelku o makroekonomskih scenarijih.

6.1.1.3.12.2. Podatki Banke Slovenije

6.1.1.3.13. Makroekonomska časovna vrsta

Makroekonomsko časovno vrsto je zagotovila Banka Slovenije in je vsebovala podatke, kot so bruto domači proizvod, stopnja zaposlenosti, obrestne mere in stopnja inflacije. Podatki so bili podlaga za pripravo makroekonomskih modelov, ki so bili uporabljeni za napovedovanje verjetnosti neplačila po osnovnem in neugodnem scenariju.

⁷ Relativna razlika med ocenjeno in knjigovodsko vrednostjo, indeksirana na konec leta 2012.

6.1.1.3.14. Podatki o sodelujočih institucijah

Banka Slovenije je zagotovila podatke o bankah, kot so obseg novih posojil in depozitov, profili ročnosti za dana posojila, razporeditev finančnih virov na debelo, razčlenitev na donosna in nedonosna posojila, stopnje neplačil, kapitalske pozicije in opredelitve segmentov. Poleg tega je Banka Slovenije zagotovila še bilance stanja in izkaze poslovnega izida (za stanje ob koncu leta 2011 in 2012) za posamezne banke, vključene v stresno testiranje.

6.1.1.3.15. Centralni kreditni register

Centralni kreditni register je register, ki vsebuje vsa posojila, dana s strani bank v Republiki Sloveniji, vodi pa ga Banka Slovenije. Uporabljen je bil kot dodaten vir za pripravo modelov PD in LGD.

6.1.1.3.16. Slovenska zemljiška knjiga

Banka Slovenije je omogočila dostop do Registra nepremičnin (REN). Register nepremičnin je slovenska zemljiškoknjižna podatkovna zbirka, ki jo vodi Geodetska uprava Republike Slovenije. Informacije, pridobljene iz podatkovne zbirke, so dopolnjevale lastne podatke bank in so cenilcem omogočile izvedbo ocenjevanja nepremičnin. Dodatne informacije so vsebovale podatke za cenitev stanovanjskih in poslovnih nepremičnin.

Ti podatki so bili uporabljeni za indeksacijo vrednosti zavarovanj na današnjo vrednost in so omogočali oceno časa, potrebnega za prodajo, po osnovnem in neugodnem ekonomskem scenariju.

6.1.1.3.17. Drugi podatki

Banka Slovenije je omogočila dostop tudi do treh drugih virov. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Podatki, pridobljeni od AJPES, so bili uporabljeni za dopolnitev podatkov o finančnih dolžnikih iz podatkov o posojilih. Banka Slovenije je omogočila dostop tudi do podatkovne zbirke sodnih postopkov v Sloveniji. Podatki iz tega vira so vsebovali informacije o nasprotnih strankah, ki ne izpolnjujejo obveznosti. Statistični oddelek Banke Slovenije je priskrbel podatke o prodajnih cenah nepremičnin med letoma 2008 in 2012, ki so bili uporabljeni za pripravo porazdeljenega modela gibanja cen nepremičnin v različnih zemljepisnih regijah Slovenije v zadnjih letih.

6.1.2. *Napovedovanje izgub*

6.1.2.1. *Pregled metodologije*

Metodologija vključuje napovedovanje ekonomskih izgub na ravni posojil za ključne terjatve in portfelje z uporabo podrobnih »bottom-up« vhodnih podatkov sodelujočih institucij, cenilcev nepremičnin, izvajalcev pregleda kakovosti sredstev, Banke Slovenije in mednarodnih organizacij. Okvir sestavljajo trije moduli, kot je opisano v nadaljevanju:

1. napovedi ekonomskih izgub za donosna posojila
2. napovedi ekonomskih izgub za nedonosna posojila
3. napovedi ekonomskih izgub za portfelj vrednostnih papirjev

1. **Za donosna posojila** so bile ocene izgub pri posojilih razdeljene na tri elemente, ki prispevajo k izgubam:

A. Verjetnost neplačila (PD) – sestavljena iz naslednjega:

- i. »Bottom-up« modelov bonitetnega ocenjevanja, pripravljenih za ocenjevanje posojil, ki upoštevajo specifične dejavnike izgub v posameznih portfeljih, kot tudi preteklo stanje bank glede neplačil.

S tem v zvezi je izvajalec »bottom-up« stresnih testov za vsakega od petih segmentov (mala in srednje velika podjetja, velika podjetja, gradbeni investitorji, hipotekarna posojila prebivalstvu, ostala posojila prebivalstvu) pripravil model bonitetnega ocenjevanja, ki je bil uporabljen za merjenje verjetnosti neplačila za vsak ocenjevani subjekt na podlagi preverjenih »bottom-up« podatkov o posojilih, ki so jih predložile banke in so bili preverjeni s postopkom preverjanja celovitosti podatkov (2 mio + posamezna posojila).

- ii. Prilagoditve PD, temelječe na pregledu posameznih map, ki ga je opravil izvajalec pregleda kakovosti sredstev, so bile izvedene, da bi se upoštevali drugi ključni dejavniki tveganja, v primerih, ko sedanje knjigovodske informacije in/ali historični podatki bank morda ne bi bili reprezentativni (npr. prestrukturirana/refinancirana posojila, napačne razvrstitve nedonosnih posojil).

- iii. Nazadnje je bil na podlagi prejšnjih dveh korakov na vhodni segment PD apliciran še makroekonomski okvir, da bi rezultate povezali s predlaganima osnovnim in neugodnim makroekonomskim scenarijem za obdobje 2013–2015.

B. Izguba ob neplačilu (LGD) – sestavljena iz naslednjega:

- i. LGD za zavarovana posojila je bila modelirana z razčlenitvijo na dva parametra: delež ozdravljenih terjatev (tj. odstotek posojil, ki so v celoti poplačana in ne prinašajo nikakršne izgube) in LGL (tj. izguba ob izgubi, ki odraža izgube v preostalih primerih). Pri posojilih, zavarovanih z nepremičninami in vrednostnimi papirji, ali posojilih z jamstvi države je bilo modeliranje slednjih parametrov strukturno, in sicer:

- a. Likvidacijske vrednosti zavarovanj z nepremičninami so bile ocenjene na podlagi odbitkov ocen vrednosti na ravni zavarovanj za posamezne banke po vrstah nepremičnin, lokaciji in zadnjem datumu cenoitve, ob predpostavki, da

se nepremičnine, pri katerih se obveznosti že zdaj ne izpolnjujejo, prodajo v letih 2014–2015 (tj. znotraj časovnega okvira stresnih testov), nepremičnine, pri katerih do neizpolnjevanja obveznosti pride šele po koncu leta 2012, ne prodajo pred koncem leta 2015 (tj. izven časovnega okvira stresnih testov), da bi v scenariju v celoti zajeli padec cen nepremičnin, se vse izgube v obdobju vključijo v napovedi izgub, neodvisno od njihovih vrednosti realizacije

- b. Podobno kot pri zavarovanjih z nepremičninami, so bile tudi likvidacijske vrednosti finančnih zavarovanj ocenjene na podlagi odbitkov cenitev na ravni zavarovanj po vrstah sredstev. Za zavarovanja z denarjem je bil odbitek enak nič. Vrednosti lastniških in dolžniških vrednostnih papirjev so bile vezane na prihodnje likvidacijske cene, ob predpostavki prodaje do konca leta 2015.
 - c. Za posojila z državnim jamstvom je bil odbitek enak nič, ob predpostavki celotnega poplčila zjamčenega zneska.
- ii. Modeliranje LGD za nezavarovana posojila je podobno temeljilo na razdelitvi na delež ozdravljenih terjatev in LGL. Za razliko od zavarovanih posojil sta bila oba parametra ocenjena na podlagi historičnih podatkov, čemur je sledil pristop korelacije PD/LGD za aplikacijo stresa na dejavnike LGD in njihovo navezavo tako na osnovni kot na neugodni scenarij.
- C. Ocene izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) so upoštevale amortizacijo in profile predčasnih plačil na ravni terjatev kot tudi običajne obnove donosnih posojil, odpise nedonosnih posojil in nove odobritve. Na koncu se je upoštevala še pričakovana izraba nečrpanih izpostavljenosti in izvenbilančnih jamstev.
2. **Za nedonosna posojila** je bil pri ocenah izgub pri posojilih uporabljen LGD okvir za nedonosna posojila, prilagojen za upoštevanje običajno nižje vrednosti nedonosnih posojil ob daljšanju obdobja neplačila. S tem v zvezi je bila izvedena statistična analiza deleža ozdravljenih terjatev, ki je omogočila statistično oceno zmanjšanja predvidenega obsega ozdravljenih terjatev v določenem času kot funkcijo obdobja neplačila.
3. **Za portfelj vrednostnih papirjev** so bile pričakovane izgube izračunane glede na vrsto sredstev.
- A. Za dolžniške vrednostne papirje⁸ so pričakovane izgube odvisne od implicitnih tveganj, lastnih vsakemu elementu portfelja, in se običajno odražajo v njegovi računovodski obravnavi; za sredstva v posesti do zapadlosti (HtM) velja le tveganje PD-LGD, medtem ko so sredstva, razpoložljiva za prodajo (AfS), in tista, namenjena trgovanju (HfT), izpostavljena izgubam zaradi nihanj tržnih cen po predvidenih scenarijih.
 - B. Za lastniške vrednostne papirje je bila pričakovana izguba odvisna od tega, ali vrednostni papir kotira na organiziranem trgu, in od tržnih gibanj po predvidenih scenarijih.

⁸Državne obveznice, ki se uvrščajo med obveznice v posesti do zapadlosti (HtM), niso bile vključene v stresno testiranje.

6.1.2.1.1. Metodologija za verjetnost neplačila (PD)

Izhodiščna točka za »bottom-up« stresno testiranje je bila ocena verjetnosti neplačila (PD) na ravni posojil, ki je bila izpeljana iz historičnih podatkov na podlagi razvoja specifičnih modelov bonitetnega ocenjevanja za vsakega od petih segmentov.

Ocenjevanje modelov bonitetnega ocenjevanja je potekalo v naslednjih glavnih korakih:

- Oprelitev obsega in prikaz podatkov: Za tri največje sodelujoče institucije so bila pripravljena orodja za bonitetno ocenjevanje, ki so bila nato razširjena še na preostalih pet sodelujočih institucij, pri čemer so bila prilagojena glede na dosedanje stopnje neplačil teh bank. Poleg tega so bili podatki o posojilih po potrebi dopolnjeni s podatki na sistemski ravni iz centralnega kreditnega registra Banke Slovenije.
- Oprelitev in reprezentativnost naključnega vzorca: Modeli bonitetnega ocenjevanja so bili pripravljene z uporabo naključnih vzorcev, odvzetih za vsakega od petih segmentov, da bi se zagotovila ustrezna reprezentativnost za celotno populacijo.
- Oprelitev dejavnikov tveganja in enofaktorska analiza: Oprelitev je bil izbor možnih dejavnikov tveganja in izvedena podrobna analiza njihovih povezav s stopnjami neplačil.
- Večfaktorska analiza: Izbran je bil podniz faktorjev za testiranje izmeničnih specifikacij modela, s kompromisom med statistično močjo razlikovanja in ekonomsko intuicijo. Oceno so sestavljale binarne logične regresije.
- Ocena in umeritev sidrne točke: Za vsako od sodelujočih institucij in segmentov so bile ocenjene ugotovljene stopnje neplačil, tehtane po izpostavljenosti, ter uporabljene kot sidrne točke PD pri umerjanju modela za pretvorbo rezultatov ocene posojil v PD.
- Preverjanje veljavnosti: Veljavnost modelov je bila preverjena na podlagi podatkovnega niza izven vzorca.

Pet modelov s specifičnimi segmenti je bilo uporabljenih na ravni posojil za vseh osem bank.

Rezultati iz pregleda kreditnih map v okviru pregleda kakovosti sredstev so bili nato vključeni v napovedi izgube. Kot je opisano v razdelku 6.1.1.3.1, je pregled kreditnih map vključeval vse najpomembnejše izpostavljenosti kot tudi naključni vzorec za vsak segment. To je omogočilo neposredne prilagoditve na ravni pogodb za velike izpostavljenosti. Za preostale izpostavljenosti so bili rezultati ekstrapolirani iz naključnega vzorca. Ob uporabi rezultatov pregleda kreditnih map so bile izvedene naslednje prilagoditve:

- prilagoditev obsega nedonosnih posojil in sidrnih točk PD: prilagoditve za napačno določen status donosnosti (tj. iz donosnih v nedonosna posojila) so bile izvedene z uporabo rezultatov iz pregleda kreditnih map. Prvotna raven nedonosnih posojil je bila popravljena navzgor za do 20 % bruto izpostavljenosti. Da bi se upoštevala dejanska tveganja posojil, so bile izvedene neposredne prilagoditve sidrnih točk PD za vsak segment;
- prilagoditve PD za prestrukturirana posojila: za donosna prestrukturirana posojila so bili PD prilagojeni na podlagi vidikov prestrukturiranja. Dodeljen je bil popravljen PD na podlagi vidikov prestrukturiranja, kot so odpisi, moratorij na plačilo glavnice in obresti, moratorij zgolj na plačilo obresti itn;

- prilagoditve za prerazvrstitev v segment RED: Prerazvrstitev v segment RED iz drugih segmentov je bila izvedena na podlagi analize namena posojila, ki jo je opravil izvajalec pregleda kakovosti sredstev. Glede najpomembnejših izpostavljenosti, vključenih v pregled posameznih map so bila posojila, če so bila dana za namene, povezane s segmentom RED, a niso bila razvrščena kot taka, prerazvrščena v segment RED, zanje pa so veljali parametri tveganj, specifični za RED. Za preostanek portfelja je bila tveganost posameznega segmenta prilagojena na podlagi odstotka posojil, prerazvrščenih v segment RED v naključnem vzorcu, uporabljenem za pregled posameznih map.

6.1.2.1.2. Metodologija za ugotavljanje izgube ob neplačilu (LGD)

Izguba ob neplačilu (LGD) je bila razčlenjena⁹ na dva parametra, ki sta pojasnjena v tem odstavku, in sicer na izgubo ob izgubi (LGL) in delež ozdravljenih terjatev. LGL je bil izračunan z uporabo dveh pristopov glede na način zavarovanja posojila:

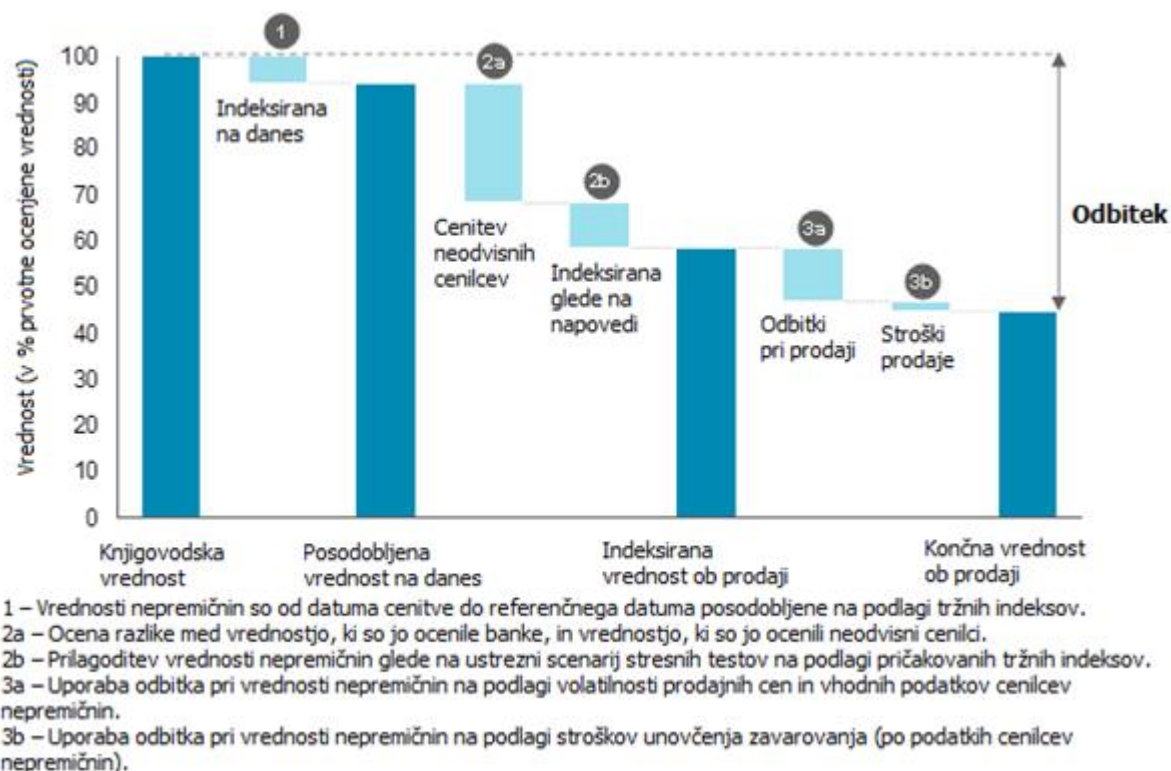
- **Za zavarovana posojila** je bil LGL izračunan s strukturnim pristopom, s katerim se je napovedala vrzel med pričakovano likvidacijsko vrednostjo zavarovanja in pričakovano izpostavljenostjo ob neplačilu. Ta pristop je bil uporabljen za posojila, zavarovana z nepremičninami, finančnim zavarovanjem in državnimi jamstvi.
- **Za nezavarovana posojila** je bil LGL izračunan na podlagi preteklih podatkov in stresno testiran s korelacijskim pristopom PD-LGD.

6.1.2.1.2.1. Odbitki za zavarovanje z nepremičninami

Nepremičnine so ena najpomembnejših vrst zavarovanj, ki se uporabljajo za zavarovana posojila. Likvidacijska vrednost zavarovanja z nepremičnino je bila izračunana za vsako posamezno sredstvo, zastavljeno kot zavarovanje, v več korakih, kot je prikazano na Sliki 14.

⁹ $LGD = LGL \times (1 - \text{delež ozdravljenih terjatev})$

Slika 14: Ilustrativni rezultati, ki izhajajo iz prilagoditev zavarovanja z nepremičninami

Najprej (korak 1 v zgornjem grafu) so bile vrednosti sredstev indeksirane na konec leta 2012 od zadnjega datuma vrednotenja, ki ga je predložila sodelujoča institucija. Pretekli indeksi, uporabljeni za ta namen, so bili posebej določeni za vrsto sredstev in geografsko regijo.

V naslednjem koraku (koraku 2a) je bila indeksirana vrednost sredstev popravljena na ocenjeno trenutno tržno vrednost. Ta popravek je bil določen na podlagi modela, ki je uporabil podatke vrednotenja nepremičnin, ki so jih zagotovila neodvisna podjetja za ocenjevanje vrednosti. Odbitki pri vrednotenju so bili nato ekstrapolirani za vsa sredstva glede na njihove vidike.

Tržna vrednost ob koncu leta 2012 je bila dodatno zmanjšana glede na napovedi scenarija o cenah nepremičnin (korak 2b), odvisno od vrste sredstev in scenarija (osnovni scenarij ali neugodni scenarij). Na koncu tega koraka so bile tržne vrednosti indeksirane na čas prodaje, ki je konec leta 2015 za vsa posojila, ocenjena kot neplačana v času scenarija, in leto 2014/15 za posojila, ki so bila neplačana že ob koncu leta 2012.

Da bi prišli do končnih pričakovanih postopkov likvidacije, je bilo treba preučiti razliko med pričakovano cenitveno vrednostjo ob likvidaciji in dejanskimi prihodki iz likvidacije (korak 3a), kar se v Sloveniji najpogosteje izvede v obliki sodne dražbe. Poleg tega mora banka plačati stroške izterjave (korak 3b), tj. stroške za vzdrževanje nepremičnin in morebitne takse, ki nastanejo v postopku. Ti odbitki izhajajo iz preteklih podatkov o sodni dražbi, ki so jih zagotovile banke, ter se razlikujejo glede na stanovanjske in druge vrste nepremičnin.

Skupni odbitek na knjigovodsko zavarovanje z nepremičninami določene banke je končno odvisen od številnih dejavnikov, na primer vrste nepremičnin (na stanovanjske nepremičnine vpliva manj kot na druge vrste nepremičnin), regionalne naravnosti posojilnih aktivnosti banke, načinov vrednotenja zavarovanj banke in pogostosti posodabljanja vrednosti.

6.1.2.1.2.2. Odbitki za finančno zavarovanje in državna jamstva

Finančno zavarovanje in državna jamstva so bila obravnavana tudi v strukturnem pristopu, pri katerem je bila likvidacijska vrednost izračunana za vsako posamezno sredstvo, zastavljeno kot zavarovanje, v več korakih glede na vrsto sredstev.

Za lastniški kapital in obveznice sta bila izvedena dva koraka vrednotenja sredstev. V prvem koraku je bila vrednost sredstev indeksirana na konec leta 2012 od datuma morebitnega preteklega vrednotenja, ki ga je predložila sodelujoča institucija, s preteklimi tržnimi indeksi. V drugem koraku je bila tržna vrednost ob koncu leta 2012 dodatno zmanjšana glede na napovedi scenarija za cene lastniškega kapitala in obveznic v Sloveniji. V tem koraku so bile tržne vrednosti indeksirane na konec leta 2015 za vsa finančna zavarovanja.

Za gotovinska in državna jamstva ni predvidenih odbitkov na vrednost zavarovanj.

6.1.2.1.2.3. LGL-ji za nezavarovana posojila

Pričakovane izgube ob neplačilu za nezavarovana posojila so bile oblikovane kot funkcija preteklih stopenj LGL in stresnih dejavnikov LGD, povezanih s kazalniki kreditne kakovosti. LGL za leto 2012 je bil ocenjen na podlagi preteklih podatkov in referenčnih vrednosti. LGD za leto 2012 je bila nato izračunana z uporabo izračunanega LGL-ja za leto 2012 in ocenjenih deležev ozdravljenih terjatev.

Na podlagi korelacijskega modela PD-LGD so bile izgube ob neplačilu napovedane za vsako leto od leta 2013 do 2015 z uporabo dejavnikov LGD, povezanih s kazalniki kreditne kakovosti za LGD za leto 2012.

Uporabljeni dejavniki LGD so se razlikovali glede na osnovni in neugodni scenarij ter glede na vsako leto v obdobju 2013–2015.

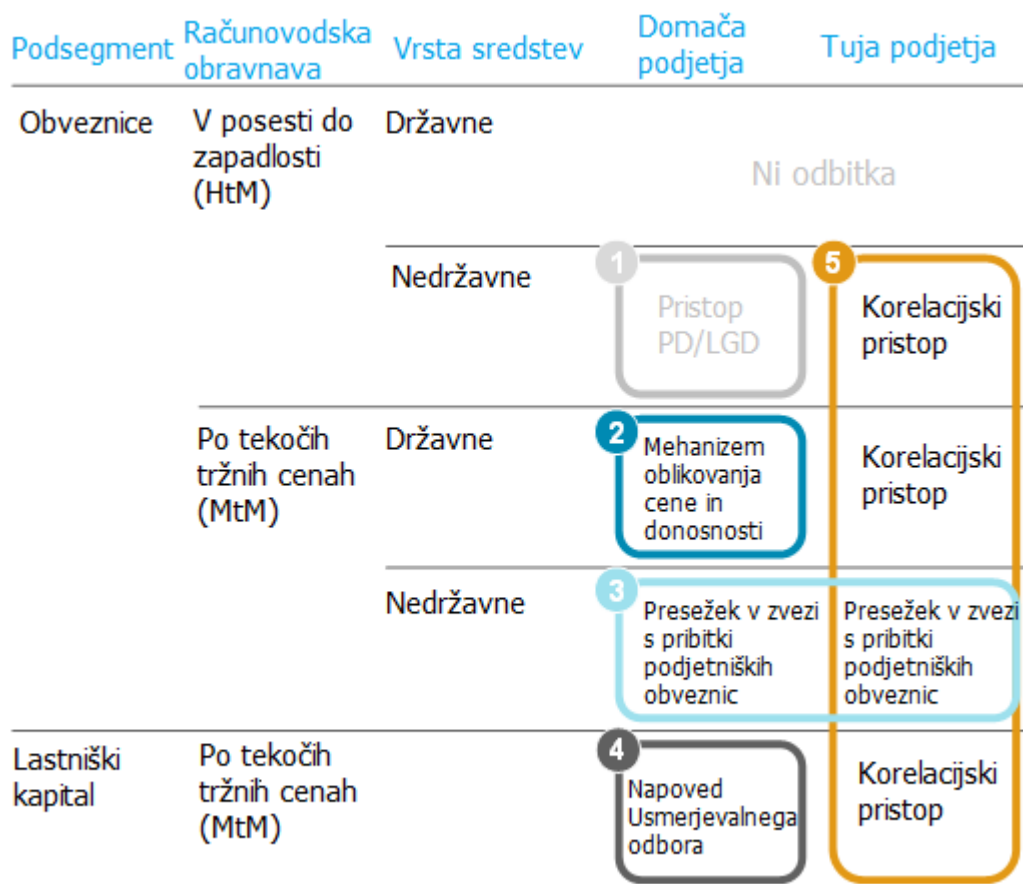
6.1.2.1.2.4. Stopnje izgub (deleži ozdravljenih terjatev)

Stopnja izgube je opredeljena kot vrednost ena, zmanjšana za delež ozdravljenih terjatev. Deleži ozdravljenih terjatev so bili izračunani na ravni dolžnika in vključujejo verjetnost, da bo dolжник znova izpolnjeval obveznosti, ne da bi bilo treba odpisati kateri koli del njegove kreditne pogodbe. Enaka opredelitev deleža ozdravljenih terjatev velja za vse banke in segmente. Delež ozdravljenih terjatev je banka napovedala s pristopom »bottom-up« na podlagi preteklih podatkov za obdobje od leta 2009 do junija 2013.

6.1.2.1.3. Metodologija izračuna pričakovanih izgub iz vrednostnih papirjev

Slika 15 predstavlja pregled metodologije, uporabljene za različne vrednostne papirje. Izvedeni so štirje različni pristopi glede na vrsto sredstev in računovodsko obravnavo.

Slika 5: Metodologija stresnih testov za vrednostne papirje

Obveznice, ki so jih izdale države in se uvrščajo med obveznice v posesti do zapadlosti (HtM), niso bile vključene v stresno testiranje. Odbitki na preostale vrednostne papirje so bili določeni glede na njihov portfelj in računovodsko obravnavo (odplačna vrednost ali tekoča tržna cena), vrsto sredstev (fiksna donosnost oziroma lastniški kapital), geografski položaj (Slovenija ali tujina) in vrsto izdajatelja (državni ali nedržavni).

1. Nedržavne obveznice v posesti do zapadlosti

- Slovenske podjetniške obveznice so predstavljale več kot dve tretjini nedržavnih obveznic v posesti do zapadlosti.
- Odbitki za nedržavne obveznice v posesti do zapadlosti so bili določeni s stresnim testiranjem vrednosti verjetnosti neplačila skozi cikel, ki so izpeljane iz bonitetnih ocen obveznic in ustreznih izgub ob neplačilu.
- Verjetnost neplačila za slovenske izpostavljenosti v obdobju 2013–15 so bile napovedane s kazalniki pričakovane kreditne kakovosti za velika podjetja, ki so bili napovedani z makroekonomskim modelom. Izguba ob neplačilu je bila napovedana z evropskimi merili za podjetniške obveznice, prilagojenimi tako, da odražajo posebnosti slovenskega trga in neugodne razmere v danih makroekonomskih scenarijih.

- Kazalnik kreditne kakovosti za sredstva tujine je bil izračunan z ocenjevanjem korelacije med slovenskimi sredstvi in sredstvi tujine ter njeno uporabo na kazalniku kreditne kakovosti slovenskih velikih podjetij.

2. Državne obveznice po tekočih tržnih cenah

- Večina državnih obveznic po tekočih tržnih cenah je imela prvovrstne zunanje bonitetne ocene. Dve tretjini državnih obveznic po tekočih tržnih cenah so predstavljale domače obveznice s povprečno 3,5-letno zapadlostjo, preostali del pa so bile obveznice drugih evropskih držav.
- Odbitki za slovenske državne obveznice po tekočih tržnih cenah so temeljili na napovedih donosnosti državnih obveznic, ki jih je določil Usmerjevalni odbor.
- Odbitki za tuje državne obveznosti po tekočih tržnih cenah so temeljili na pričakovan i donosnosti referenčne obveznice, ki je ustrezala povprečni bonitetni oceni portfelja.
- Odbitki so bili prilagojeni tako, da ustrezali zapadlosti portfelja.

3. Nedržavne obveznice po tekočih tržnih cenah

- Približno dve tretjini nedržavnih obveznic po tekočih tržnih cenah so obsegale domače obveznice. Povprečna zapadlost nedržavnih obveznic po tekočih tržnih cenah je bila 2,8 leta.
- Odbitki za nedržavne obveznice po tekočih tržnih cenah so bili izračunani z ocenjevanjem dejavnika premije za tveganje med državnimi (slovenskimi ali tujimi) in nedržavnimi obveznicami, ki odraža njihovo povečano tveganost.

4. Lastniški kapital

- Veliko večino lastniškega kapitala so predstavljale kotirajoče domače delnice, medtem ko je delež nekotirajočega lastniškega kapitala znašal le 10 %.
- Odbitki za lastniški kapital so bili izpeljani iz šokov slovenskega delniškega indeksa, ki jih je napovedal Usmerjevalni odbor.
- Dodatni odbitek v višini 20 % je bil uporabljen za nekotirajoče delnice zaradi njihove povečane tveganosti.
- Odbitki za tujino so bili izračunani s korelacijo slovenskega delniškega indeksa in delniškega indeksa predstavnika tujine.

5. Vrednostni papirji tujine

- Sredstva tujine izdajajo neslovenski izdajatelji, ki obsegajo približno eno tretjino vseh stresno testiranih vrednostnih papirjev.
- Odbitki za tujino so bili določeni na podlagi korelacije med slovenskimi in tujimi dejavniki tveganja, kar je poseben pristop, ki je prilagojen posebnostim vsake vrste instrumenta.
- Na splošno metodologija omogoča zmerne prednosti razpršitve, saj imajo sredstva tujine nekoliko manjše odbitke v primerjavi s Slovenijo.

Vpliv morebitnih varovanj pred tveganjem tržnih gibanj obveznic po tekočih tržnih cenah se je upošteval od primera do primera.

6.1.2.2. Skupni rezultati izgube pri posojilih za sodelujoče institucije

Ob koncu leta 2012 so skupna obravnavana kreditna sredstva znašala 25.669 mio EUR. Kreditna sredstva so bila razvrščena v pet segmentov: Mala in srednje velika podjetja, velika podjetja, gradbeni investitorji, hipotekarna posojila prebivalstvu in ostala posojila prebivalstvu. Od teh so bili prvi trije označeni kot segmenti kreditiranja podjetij, zadnja dva pa kot segmenta kreditiranja prebivalstva. Poleg tega so se upoštevali tudi vrednostni papirji, ki so bili obravnavani kot ločen segment. V spodnji tabeli je predstavljen pregled obravnavanih sredstev:

Slika 16: Razčlenitev obravnavanih sredstev po segmentih¹⁰

Segment	Bruto izpostavljenost ¹ (v mio EUR)	% skupne bruto izpostavljenosti ¹	Delež nedonosnih posojil ¹	Kazalnik pokritosti ¹
 Mala in srednja podjetja	7.455	25,1%	45,9%	26%
 Velika podjetja	9.503	32,0%	22,7%	13%
 Gradbeni investitorji	1.862	6,3%	50,7%	24%
 Hipotekarna posojila prebivalstvu	3.317	11,2%	4,8%	3%
 Ostala posojila prebivalstvu	3.533	11,9%	5,7%	5%
Skupaj posojila	25.669	86,6%	27,0%	15%
 Vrednostni papirji	3.984	13,4%	N/A	N/A
Skupaj obravnavani portfelj	29.653	100%	N/A	N/A

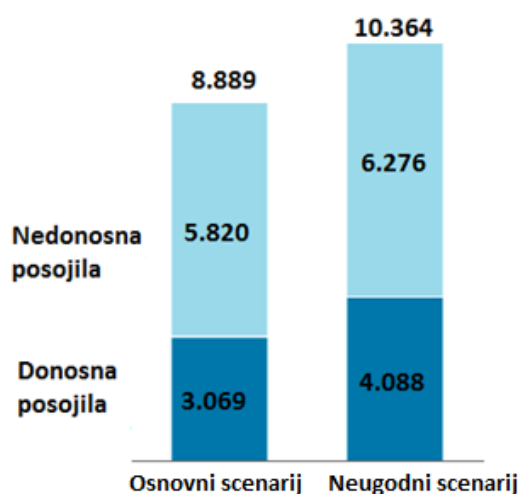
1. Predhodne prilagoditve izpostavljenosti, nedonosnih posojil in kazalnika pokritosti na podlagi pregleda kreditnih map v okviru pregleda kakovosti sredstev.

Opomba: AQR = pregled kakovosti sredstev; NPL = nedonosna posojila; LLP = rezervacije za izgube pri posojilih; kazalnik pokritosti = razmerje med celotnimi LLP in celotnimi bruto posojili.

Na podlagi teh izpostavljenosti so bile napovedane izgube za osem sodelujočih institucij v makroekonomskih scenarijih, ki jih je opredelil Usmerjevalni odbor. To je bilo izvedeno z uporabo opisanega »bottom-up« okvirja, ki ocenjuje izgube pri posojilih po posameznih posojilih in posameznih sredstvih. Kumulativne pričakovane izgube za kreditni portfelj od konca leta 2012 v obdobju 2013–2015 so znašale približno 8.889 mio EUR po osnovnem in približno 10.364 mio EUR po neugodnem scenariju. Slika so prikazane izgube za sodelujoče institucije.

¹⁰ Kazalnik pokritosti je opredeljen kot vsota posebnih rezervacij nad skupnimi donosnimi in nedonosnimi saldi.

Slika 17: Celotne pričakovane izgube v obdobju 2013–2015 po osnovnem in neugodnem scenariju (v mio EUR)

Treba je upoštevati, da glavnina izgub po obeh scenarijih izhaja iz posojil, ki so že nedonosna, in sicer 65,5 % po osnovnem in 60,6 % po neugodnem scenariju.

Pričakovane izgube po osnovnem scenariju so bile sestavljene iz:

- 3.069 mio EUR, ki izhajajo iz donosnih posojil (13,8 %);
- 5.820 mio EUR, ki izhajajo iz nedonosnih posojil (66,5 %).

Pričakovane izgube po neugodnem scenariju so bile sestavljene iz:

- 4.088 mio EUR, ki izhajajo iz donosnih posojil (18,6 %);
- 6.276 mio EUR, ki izhajajo iz nedonosnih posojil (71,7 %).

6.1.2.3. Rezultati izgub po segmentih

6.1.2.3.1. Pregled

V tabeli (Slika 18) so prikazane pričakovane izgube po posameznih segmentih. Na ravni posameznega segmenta so bila MSP segment z najvišjim absolutnim zneskom pričakovanih izgub: 3.684 mio EUR po osnovnem scenariju (49,4 % izpostavljenosti v letu 2012) in 4.054 mio EUR po neugodnem scenariju (54,4 % izpostavljenosti v letu 2012), sledi mu segment velikih podjetij s 3.124 mio EUR pričakovanih izgub po osnovnem scenariju in 3.627 mio EUR po neugodnem scenariju. Segment gradbenih investitorjev je segment z največjim odstotkom pričakovanih izgub s 63,2 % izpostavljenosti v letu 2012 po neugodnem scenariju in 56,0 % izpostavljenosti v letu 2012 po osnovnem scenariju.

Slika 18: Pričakovane kumulativne ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – prikaz podrobnosti po segmentih

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015					
	Saldo ob koncu leta 2012	V mio EUR		V % salda ob koncu leta 2012	
		Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
 MSP	7.455	3.684	4.054	49,4%	54,4%
 Velika podjetja	9.503	3.124	3.627	32,9%	38,2%
 Gradbeni investitorji	1.862	1.043	1.177	56,0%	63,2%
 Hipotekarna posojila prebivalstvu	3.317	148	255	4,5%	7,7%
 Ostala posojila prebivalstvu	3.533	450	539	12,7%	15,3%
Skupaj kreditni portfelj	25.669	8.448	9.654	32,9%	37,6%
 Vrednostni papirji	3.984 ¹	249	503	6,3%	12,6%
Skupaj sredstva	29.653	8.697	10.157	29,3%	34,3%

¹ Ker za državne obveznice v posesti do zapadlosti ni bil uporabljen odbitek, niso vključene v prikazani saldo ob koncu leta 2012.

Opomba: Izgube pri novih posojilih v višini 190 mio EUR po osnovnem scenariju in 210 mio EUR po neugodnem scenariju niso vključene.

6.1.2.3.2. Mala in srednje velika podjetja

6.1.2.3.2.1. Glavni vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

MSP so bili eden največjih segmentov z več kot četrtino skupne kreditne izpostavljenosti.

Na podlagi »bottom-up« analize bilanc stanja sodelujočih institucij so bili narejeni naslednji glavni zaključki:

- Od leta 2012 segment MSP izkazuje manjši delež nedonosnih posojil (~45 %) od segmenta gradbenih investitorjev (~69 %) in večji delež od segmenta velikih podjetij (~38 %).¹¹
- Stopnja zavarovanja s premoženjem v portfelju MSP se močno razlikuje glede na subjekt: ~52 % izpostavljenosti do MSP je zavarovanih (v razponu od 37 % do 68 % pri različnih subjektih).
- Analiza izvajalca pregleda kakovosti sredstev je pokazala, da je bilo ~62 % izpostavljenosti do MSP prestrukturiranih; zlasti pa, da je bilo ~17 % izpostavljenosti do MSP prestrukturiranih, vendar ne v položaju neplačila (v razponu od 0 % do 41 % pri različnih sodelujočih institucijah). Napačna razvrstitev slabih posojil kot donosnih je bila ~4 % (v razponu od 0 % do 13 %). Prav tako ugotovitve izvajalcev pregleda

¹¹Prilagoditve po pregledu kakovosti sredstev (AQR)

kakovosti sredstev kažejo, da bi bilo treba ~35 % posojil MSP prerazporediti v segment gradbenih investorjev (v razponu od 0 % do 51 % pri različnih sodelujočih institucijah).

6.1.2.3.2.2. Rezultati

Pričakovane izgube pri segmentu MSP so povzete v spodnji tabeli (Slika 19). Celotne pričakovane izgube so znašale 3.684 mio EUR po osnovnem oziroma 4.054 mio EUR po neugodnem scenariju.

Slika 19: Pričakovane ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – MSP

		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v mio EUR)	Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % salda ob koncu l. 2012)	Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu l. 2012)	Pričakovana verjetnost neplačila (PD) v obd. 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu l. 2012)	Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % donosnega salda)	Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % nedonosnega salda)
	Saldo ob koncu l. 2012	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Zavarovane	4.094	1.086	1.361	26,5%	33,3%	64,4%	69,6%
Nezavarovane	3.362	2.598	2.693	77,3%	80,1%	66,1%	71,5%
Skupaj	7.455	3.684	4.054	49,4%	54,4%	65,1%	70,4%

Opomba: Izgube pri novih posojilih niso vključene.

Pričakovane izgube v segmentu MSP so zlasti posledica nezavarovanih izpostavljenosti, katerih izgube ob neplačilu so precej večje kot pri zavarovanih posojilih.

Segment MSP izkazuje manjše izgube od segmenta gradbenih investorjev (56 % po osnovnem oziroma 63 % po neugodnem scenariju), vendar večje od segmenta velikih podjetij (33 % po osnovnem oziroma 38 % po neugodnem scenariju). Na ravni subjekta se pričakovne izgube v segmentu MSP gibljejo v razponu od 24 % do 66 % po osnovnem ter od 29 % do 70 % po neugodnem scenariju.

Gledano v celoti, rezultati na ravni subjekta izkazujejo skupne verjetnosti neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 po neugodnem scenariju v razponu od 59 % do 89 % v primerjavi s povprečjem v višini 70 %. Izguba ob neplačilu pri donosnih izpostavljenostih je v razponu od 43 % do 65 % za najboljši in najslabši subjekt po neugodnem scenariju. Izgube ob neplačilu pri nedonosnih izpostavljenostih so po neugodnem scenariju v razponu od 61 % do 84 %.

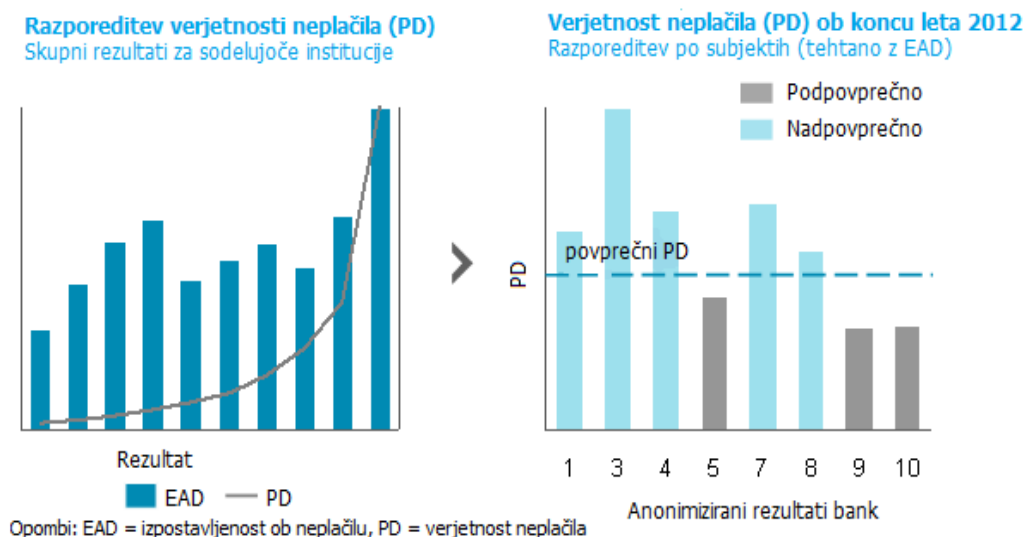
6.1.2.3.2.3. Vidiki modela ocenjevanja

Model ocenjevanja verjetnosti neplačila, ki je bil razvit za segment MSP, vključuje naslednje informacije:

- posojilo in vedenje dolžnika, in sicer oznaka zaostalih plačil in poraba posojila;
- finančne informacije, kot so finančni vzvod, donosnost in pokritost dolga,
- druge posebne informacije o dolžniku, na primer gospodarska panoga in leto ustanovitve.

Slika 6 prikazuje razporeditev izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) sodelujočih institucij in verjetnost neplačila (PD), tehtano z EAD, po rezultatih modela (levo), s posledičnim razlikovanjem verjetnosti neplačila, tehtanih z EAD, po sodelujočih institucijah (desno).

Slika 6: Razporeditev verjetnosti neplačila (PD) za leto 2012 – MSP¹²

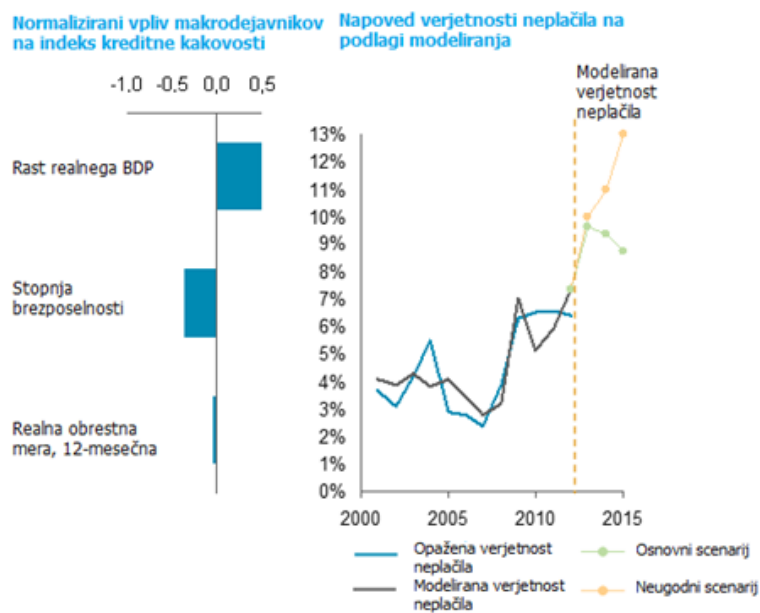

Po kalibraciji »bottom-up« orodja za ocenjevanje verjetnosti neplačila so bili za verjetnosti neplačila uporabljeni makroekonomski podatki na podlagi predhodnih korakov. Namen je bil napovedati gibanje verjetnosti neplačila v različnih makroekonomskih scenarijih. Zaradi tega so se za leto 2012 povečale verjetnosti neplačila po neugodnem scenariju, kot je prikazano na

Slika 21.

¹² Številke bank na tej sliki so bile dodeljene naključno in niso zaporedne.

Slika 21: Model makroekonomske kreditne kakovosti - MSP

Po pričakovanjih povečanje BDP povzroči izboljšanje kreditne kakovosti (in posledično zmanjšanje verjetnosti neplačila). Rast brezposelnosti škoduje kreditni kakovosti, rast realne obrestne mere pa zmerno negativno vpliva na kreditno kakovost.

6.1.2.3.3. Velika podjetja

6.1.2.3.3.1. Glavni vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

Velika podjetja so predstavljala največji segment s ~40 % skupnih kreditnih izpostavljenosti. Najpomembnejše tveganje za segment velikih podjetij je gospodarska recesija, ki na splošno vpliva na dobičkonosnost podjetij in denarni tok, po drugi strani pa tudi na sposobnost servisiranja dolga. Zavarovanje ima z vidika bank pomembno vlogo, saj na izgube ob neplačilu pri kreditiranju pravnih oseb vplivajo predvsem razpoložljivost, kakovost in vrednost razpoložljivega zavarovanja.

Na podlagi »bottom-up« analize bilanc stanja sodelujočih institucij so bili narejeni naslednji glavni zaključki:

- Od leta 2012 segment velikih podjetij izkazuje manjši delež nedonosnih posojil (~38 %) od segmenta MSP (~45 %) in gradbenih investitorjev (~69 %).¹³
- Stopnja zavarovanja s premoženjem v portfelju velikih podjetij se močno razlikuje glede na subjekt: ~52 % izpostavljenosti do velikih podjetij je zavarovanih (v razponu od 34 % do 60 % pri različnih subjektih). Običajno imajo nezavarovane izpostavljenosti do velikih podjetij nižje verjetnosti neplačila od zavarovanih izpostavljenosti do velikih podjetij, pri katerih po navadi od bolj tveganih strank zahtevajo višje stopnje zavarovanja s premoženjem.
- Analiza izvajalca pregleda kakovosti sredstev je pokazala, da je bilo ~44 % izpostavljenosti do velikih podjetij prestrukturiranih; zlasti pa, da je bilo ~12 % izpostavljenosti do velikih podjetij prestrukturiranih, vendar ne v položaju neplačila (v razponu od 2 % do 38 % pri različnih subjektih). Napačna razvrstitev slabih posojil kot donosnih je bila ~13 % (v razponu od 0 % do 21 %). Prav tako so ugotovitve izvajalcev pregleda kakovosti sredstev pokazale, da bi bilo treba ~4 % posojil velikim podjetjem prerazporediti v segment gradbenih investitorjev (v razponu od 0 % do 19 %).

6.1.2.3.3.2. Rezultati

Pričakovane izgube pri segmentu velikih podjetij so povzete v tabeli (Slika 22). Celotne pričakovane izgube znašajo 3.124 mio EUR po osnovnem oziroma 3.627 mio EUR po neugodnem scenariju.

¹³Prilagoditve po pregledu kakovosti sredstev (AQR)

Slika 22: Pričakovane ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – velika podjetja

		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v mio EUR)		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % salda ob koncu I. 2012)		Pričakovana verjetnost neplačila (PD) v obd. 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu I. 2012)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % donosnega salda)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % nedonosnega salda)	
	Saldo ob koncu I. 2012	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Zavarovane	5.505	1.142	1.469	20,8%	26,7%	44,4%	54,2%	22,1%	27,6%	45,7%	54,9%
Nezavarovane	3.998	1.982	2.159	49,6%	54,0%	39,8%	49,5%	63,3%	66,6%	85,1%	89,2%
Skupaj	9.503	3.124	3.627	32,9%	38,2%	42,4%	52,2%	38,6%	43,5%	65,0%	71,7%

Opomba: Izgube pri novih posojilih niso vključene.

Pričakovne izgube v segmentu velikih podjetij so zlasti posledica nezavarovanih izpostavljenosti, katerih izgube ob neplačilu so precej večje kakor pri zavarovanih posojilih.

Segment velikih podjetij izkazuje manjše izgube od segmenta gradbenih investitorjev (56 % po osnovnem oziroma 63 % po neugodnem scenariju), vendar večje od segmenta MSP (49 % po osnovnem oziroma 54 % po neugodnem scenariju). Na ravni subjekta se pričakovane izgube v segmentu velikih podjetij gibljejo v razponu od 12 % do 45 % po osnovnem ter od 15 % do 52 % po neugodnem scenariju.

Gledano v celoti, rezultati na ravni subjekta izkazujejo skupne verjetnosti neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 po neugodnem scenariju v razponu od 9 % do 79 % v primerjavi s povprečjem v višini 52 %. Izguba ob neplačilu pri donosnih izpostavljenostih je v razponu od 34 % do 60 % za najboljši in najslabši subjekt po neugodnem scenariju. Izgube ob neplačilu pri nedonosnih izpostavljenostih so po neugodnem scenariju v razponu od 68 % do 80 %.

Na pričakovane izgube vpliva gibanje pričakovanih verjetnosti neplačila in izgub ob neplačilu.

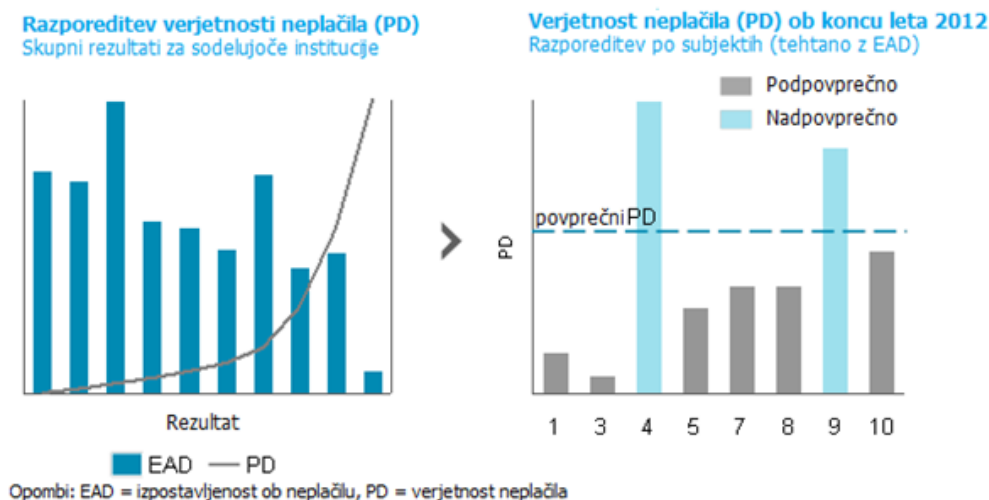
6.1.2.3.3. Vidiki modela ocenjevanja

Model ocenjevanja verjetnosti neplačila, ki je bil razvit za segment velikih podjetij, vključuje naslednje informacije:

- posojilo in vedenje dolžnika, in sicer oznaka zaostalih plačil
- finančne informacije, kot so finančni vzvod, donosnost in pokritost dolga,
- druge posebne informacije o dolžniku, na primer gospodarska panoga in geografska lokacija.

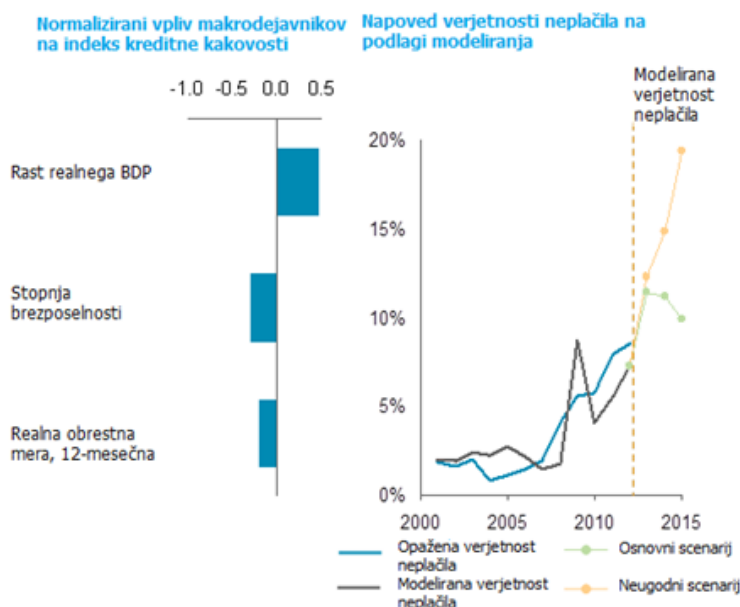
Slika prikazuje razporeditev izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) sodelujočih institucij in verjetnost neplačila (PD), tehtano z EAD, po rezultatih modela (levo), s posledičnim razlikovanjem verjetnosti neplačila, tehtanih z EAD, po sodelujočih institucijah (desno).

Slika 23: Razporeditev verjetnosti neplačila (PD) za leto 2012 – velika podjetja¹⁴

Po kalibraciji »bottom-up« orodja za ocenjevanje verjetnosti neplačila so bili za verjetnosti neplačila uporabljeni makroekonomski podatki na podlagi predhodnih korakov. Namen je bil napovedati gibanje verjetnosti neplačila v različnih makroekonomskih scenarijih. Zaradi tega so se za leto 2012 verjetnosti neplačil po neugodnem scenariju povečale, kot je prikazano na Sliki 24.

Slika 24: Model makroekonomske kreditne kakovosti – velika podjetja

Po pričakovanjih povečanje BDP povzroči izboljšanje kreditne kakovosti (in posledično zmanjšanje verjetnosti neplačila). Rast brezposelnosti škoduje kreditni kakovosti, rast realne obrestne mere pa zmerno negativno vpliva na kreditno kakovost.

¹⁴ Številke bank na tej sliki so bile dodeljene naključno in niso zaporedne.

6.1.2.3.4. Gradbeni investitorji

6.1.2.3.4.1. Glavni vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

Segment gradbenih investitorjev predstavlja manj kot 10 % celotnega kreditnega portfelja, vendar pa je dosegel največje relativne pričakovane izgube. Poleg tega je bilo v tem segmentu izvedenih več napačnih razvrstitev. To je pomenilo, da so bila posojila tega segmenta predhodno napačno razvrščena v drug segment.

Na podlagi »bottom-up« analize bilanc stanja sodelujočih institucij so bili narejeni naslednji glavni zaključki:

- Od leta 2012 segment gradbenih investitorjev izkazuje večji delež nedonosnih posojil (~69 %) od segmenta MSP (~45 %) in velikih podjetij (~38 %).¹⁵
- Povprečna razmerja med posojilom in vrednostjo zavarovanja (LTV) na podlagi datuma zadnje ocenitve subjektov so bila ~146 % (v razponu od 55 % do 180 %). Pričakovana razmerja LTV za leto 2015 so se po posodobitvi in pregledu vrednotenju zavarovanj po osnovnem in neugodnem scenariju povečala na 240 % oziroma 260 %.
- Analiza izvajalca pregleda kakovosti sredstev je pokazala, da je bilo ~56 % izpostavljenosti do gradbenih investitorjev prestrukturiranih; zlasti pa, da je bilo ~23 % izpostavljenosti do gradbenih investitorjev prestrukturiranih, vendar ne v položaju neplačila (v razponu od 10 % do 54 % pri različnih subjektih). Napačna razvrstitev slabih posojil kot donosnih je bila ~10 % (v razponu od 0 % do 19 %).

6.1.2.3.4.2. Rezultati

Pričakovane izgube v segmentu gradbenih investitorjev so povzete v tabeli (Slika 25). Celotne pričakovane izgube znašajo 1.043 mio EUR po osnovnem oziroma 1.177 mio EUR po neugodnem scenariju.

¹⁵Prilagoditve po pregledu kakovosti sredstev (AQR)

Slika 25: Pričakovane ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – gradbeni investitorji

	Saldo ob koncu leta 2012	Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v mio EUR)		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana verjetnost neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % donosnega salda)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % nedonosnega salda)	
		Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Dokončane	961	482	561	50,1%	58,4%	95,4%	97,0%	42,4%	50,9%	57,8%	65,9%
V gradnji	278	152	173	54,6%	62,2%	88,8%	91,8%	43,4%	52,6%	58,7%	66,5%
Zemljišča	403	245	272	60,7%	67,4%	97,7%	98,7%	44,2%	52,9%	67,4%	73,5%
Druga sredstva	58	16	18	27,9%	30,7%	90,8%	94,0%	27,2%	27,9%	46,2%	55,7%
Nezavarovane	162	149	154	91,9%	95,0%	81,7%	86,5%	82,3%	85,7%	96,5%	98,6%
Skupaj	1.862	1.043	1.177	56,0%	63,2%	93,9%	96,0%	46,2%	53,9%	63,0%	70,1%

Opomba: Izgube pri novih posojilih niso vključene.

Pričakovane izgube v segmentu gradbenih investitorjev so zlasti posledica izpostavljenosti na podlagi zavarovanj z dokončanimi nepremičninami, katerih stanje je ob koncu leta 2012 precej višje.

Segment gradbenih investitorjev izkazuje večje izgube od segmenta MSP (49 % po osnovnem oziroma 54 % po neugodnem scenariju) in segmenta velikih podjetij (33 % po osnovnem oziroma 38 % po neugodnem scenariju). Na ravni subjekta se pričakovne izgube v segmentu gradbenih investitorjev gibljejo v razponu od 44 % do 65 % po osnovnem ter od 53 % do 76 % po neugodnem scenariju.

Gledano v celoti, rezultati na ravni subjekta izkazujejo skupne verjetnosti neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 po neugodnem scenariju v razponu od 63 % do 99 % v primerjavi s sistemskim povprečjem v višini 96 %. Izguba ob neplačilu pri donosnih izpostavljenostih je v razponu od 31 % do 74 % za najboljši in najslabši subjekt po neugodnem scenariju. Izgube ob neplačilu pri nedonosnih izpostavljenostih so po neugodnem scenariju v razponu od 56 % do 75 %.

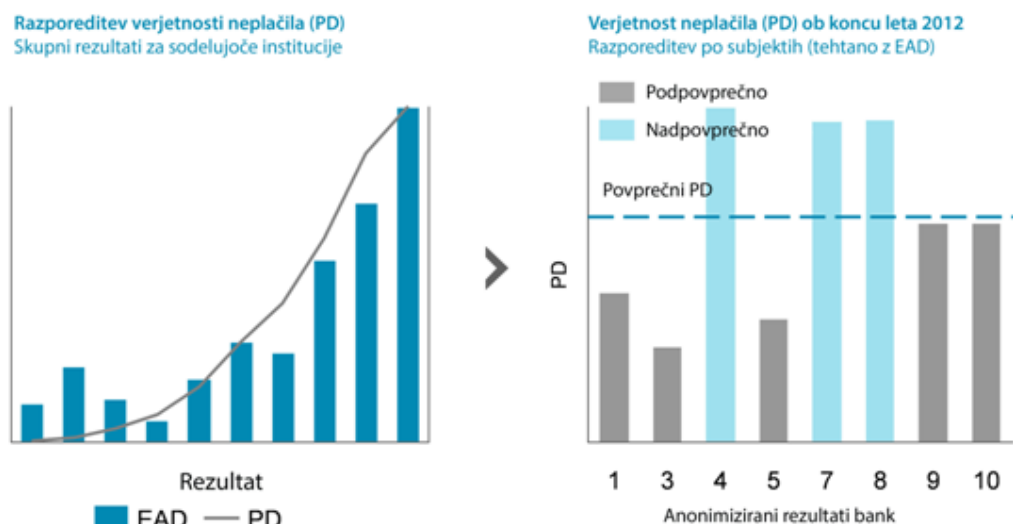
6.1.2.3.4.3. Vidiki modela ocenjevanja

Model ocenjevanja verjetnosti neplačila, ki je bil razvit za segment gradbenih investitorjev, vključuje naslednje informacije:

- posojilo in vedenje dolžnika, in sicer oznaka zaostalih plačil
- finančne informacije, kot so finančni vzvod, donosnost in pokritost dolga,
- druge informacije o produktu, na primer razmerjem med posojilom in vrednostjo zavarovanja

Slika prikazuje razporeditev izpostavljenosti ob neplačilu (EAD) sodelujočih institucij in verjetnost neplačila (PD), tehtano z EAD, po rezultatih modela (levo), s posledičnim razlikovanjem verjetnosti neplačila, tehtanih z EAD, po sodelujočih institucijah (desno).

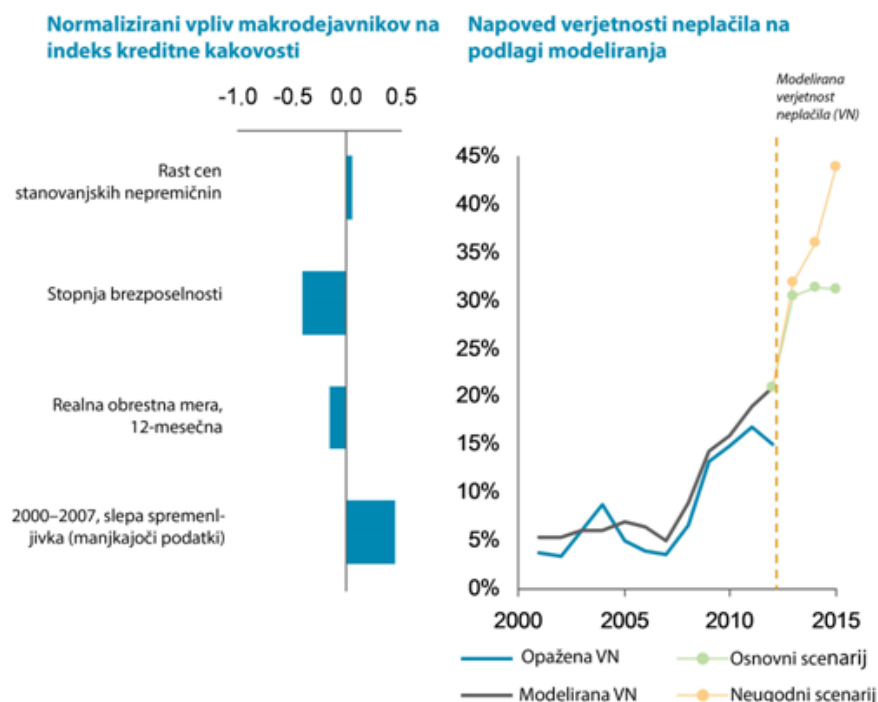
Slika 26: Razporeditev verjetnosti neplačila za leto 2012 – gradbeni investitorji¹⁶

Po kalibraciji »bottom-up« orodja za ocenjevanje verjetnosti neplačila so bili za verjetnosti neplačila uporabljeni makroekonomski podatki na podlagi predhodnih korakov. Namen je bil napovedati gibanje verjetnosti neplačila v različnih makroekonomskih scenarijih. Zaradi tega so se za leto 2012 verjetnosti neplačil po neugodnem scenariju povečale, kot je prikazano na Sliki 27.

¹⁶ Številke bank na tej sliki so bile dodeljene naključno in niso zaporedne.

Slika 27: Model makroekonomske kreditne kakovosti – gradbeni investitorji

Rast cen stanovanjskih nepremičnin zmerno pozitivno vpliva na kreditno kakovost gradbenih investitorjev. Rast brezposelnosti nasprotno škoduje kreditni kakovosti (in s tem povečuje verjetnost neplačila), rast realne obrestne mere pa zmerno negativno vpliva na kreditno kakovost.

Na slikah 28 in 29 so prikazani povprečni odbitki za nepremičnine glede na vrsto zavarovanja po osnovnem in neugodnem scenariju. Ob likvidaciji naj bi se po napovedih najbolj znižala cena zemljišč in poslovnih nepremičnin.

Slika 27: Povprečni odbitki po vrsti zavarovanja, osnovni scenarij

Komponente odbitkov	Vsa sredstva	Stanovanjske nepremičnine	Poslovne nepremičnine	Nepremičnine v gradnji	Zemljišča
Skupni odbitek	54,5%	41,7%	59,8%	46,6%	65,7%
Indeksiranje na konec leta 2012	8,6%	12,2%	8,2%	6,0%	2,9%
Odbitek pri cenitvi	27,1%	7,9%	33,7%	15,8%	48,3%
Napoved	13,9%	13,9%	14,6%	12,3%	10,9%
Stroški izterjave	4,8%	7,3%	3,7%	3,7%	3,7%
Diskont pri prodaji	16,1%	8,9%	19,3%	19,3%	19,3%
% vrednosti sredstev v podatkih o zavarovanjih	100%	28%	56%	7%	9%

Opomba: Odbitki za nepremičnine so izračunani kot aritmetična povprečja v vseh osmih sodelujočih bankah.

Slika 29: Povprečni odbitki po vrsti zavarovanja, neugodni scenarij

Komponente odbitkov	Vsa sredstva	Stanovanjske nepremičnine	Poslovne nepremičnine	Nepremičnine v gradnji	Zemljišča
Skupni odbitek	64,3%	54,1%	68,8%	57,6%	72,5%
Indeksiranje na konec leta 2012	8,6%	12,2%	8,2%	6,0%	2,9%
Odbitek pri cenitvi	27,1%	7,9%	33,7%	15,8%	48,3%
Napoved	22,8%	23,0%	23,7%	20,0%	17,8%
Stroški izterjave	4,8%	7,3%	3,7%	3,7%	3,7%
Diskont pri prodaji	26,1%	18,9%	29,3%	29,3%	29,3%
% vrednosti sredstev v podatkih o zavarovanjih	100%	28%	56%	7%	9%

Opomba: Odbitki za nepremičnine so izračunani kot aritmetična povprečja v vseh osmih sodelujočih bankah.

6.1.2.3.5. Hipotekarna posojila prebivalstvu

6.1.2.3.5.1. Najpomembnejši vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

Hipotekarna posojila prebivalstvu predstavljajo več kot 13 % skupne kreditne izpostavljenosti. V tem segmentu so bile v Sloveniji stopnje neplačila in izgube vedno nizke.

Glavni sklepi v zvezi s tem segmentom so bili naslednji:

- Od leta 2012 znaša delež nedonosnih posojil v segmentu hipotekarnih posojil prebivalstvu ~7 %¹⁷, skladno z deležem nedonosnih posojil v segmentu ostalih posojil prebivalstvu.
- Povprečna razmerja med posojilom in vrednostjo zavarovanja (LTV) na podlagi datuma zadnje ocenitve subjektov so bila ~89 % (v razponu od 50 % do 118 %). Pričakovana razmerja LTV za leto 2015 so se po posodobitvi in pregledu vrednotenju zavarovanj v osnovnem in neugodnem scenariju povečala na 125 % oziroma 137 %
- Analiza izvajalca pregleda kakovosti sredstev je pokazala, da je bilo ~16 % izpostavljenosti do hipotekarnih posojil prebivalstvu prestrukturiranih; zlasti pa, da je bilo ~6 % izpostavljenosti do hipotekarnih posojil prebivalstvu prestrukturiranih, vendar ne v položaju neplačila (v razponu od 0 % do 41 % med različnimi subjekti). Napačna razvrstitev slabih posojil kot donosnih je bila ~2 % (v razponu od 0 % do 5 %)

6.1.2.3.5.2. Rezultati

Pričakovane izgube v segmentu hipotekarnih posojil prebivalstvu so povzete v spodnji tabeli (slika 30). Celotne pričakovane izgube znašajo 148 mio EUR po osnovnem oziroma 255 mio EUR po neugodnem scenariju.

Slika 30: Pričakovane ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – hipotekarna posojila prebivalstvu

	Saldo ob koncu leta 2012	Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v mio EUR)		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana verjetnost neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % donosnega salda)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % nedonosnega salda)	
		Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Stanovanjske nepremičnine	2.688	112	199	4,2%	7,4%	23,2%	28,9%	10,5%	18,5%	37,3%	46,0%
Druga sredstva	628	35	57	5,6%	9,0%	23,5%	29,5%	13,3%	21,1%	45,9%	54,5%
Skupaj	3.317	148	255	4,5%	7,7%	23,2%	29,0%	11,0%	19,0%	39,2%	47,9%

Opomba: izgube pri novih posojilih niso vključene.

Pričakovane izgube v segmentu hipotekarnih posojil prebivalstvu so zlasti posledica izpostavljenosti do prebivalstva, katerih stanje je ob koncu leta 2012 precej višje.

¹⁷Prilagoditve po pregledu kakovosti sredstev (AQR)

Segment hipotekarnih posojil prebivalstvu izkazuje manjše izgube od segmenta ostalih posojil prebivalstvu (13 % po osnovnem oziroma 15 % po neugodnem scenariju). Na ravni subjekta znašajo pričakovane izgube v segmentu hipotekarnih posojil prebivalstvu med < 1 % in 7 % po osnovnem scenariju ter med < 1 % in 12 % po neugodnem scenariju.

Gledano v celoti, rezultati na ravni subjekta izkazujejo skupne verjetnosti neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 po neugodnem scenariju v razponu od 3 % do 70 %, v primerjavi s sistemskim povprečjem 29 %. Izguba ob neplačilu (LGD) pri donosnih izpostavljenostih je v razponu od 10 % do 24 % za najboljši in najslabši subjekt po neugodnem scenariju. Pri nedonosnih izpostavljenostih pa je LGD po neugodnem scenariju v razponu od 5 % do 54 %.

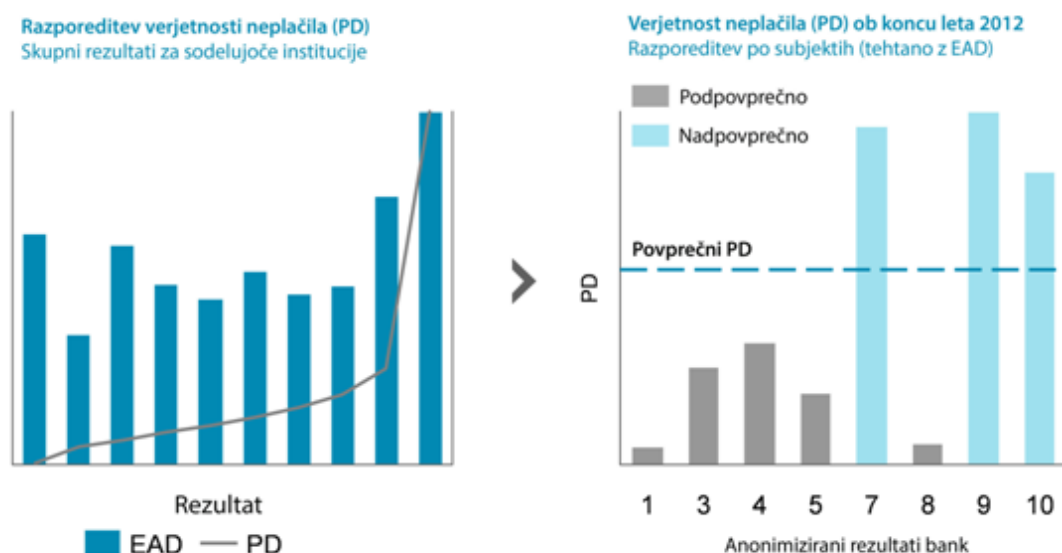
6.1.2.3.5.3. Vidiki modela ocenjevanja

Model ocenjevanja verjetnosti neplačila (PD), razvit za segment hipotekarnih posojil prebivalstvu, je vključil naslednje informacije:

- posojilo in vedenje dolžnika, in sicer oznaka zaostalih plačil
- druge informacije o dolžniku, na primer zaposlenost
- druge informacije o produktu, na primer čas od sklenitve pogodbe ter razmerje med posojilom in vrednostjo

Slika 31 prikazuje razporeditev vrednosti izpostavljenosti (EAD) sodelujočih institucij in verjetnost neplačila, tehtano z vrednostjo izpostavljenosti, po rezultatih modela (levo), s posledičnim razlikovanjem PD-jev, tehtanih z EAD, po sodelujočih institucijah (desno).

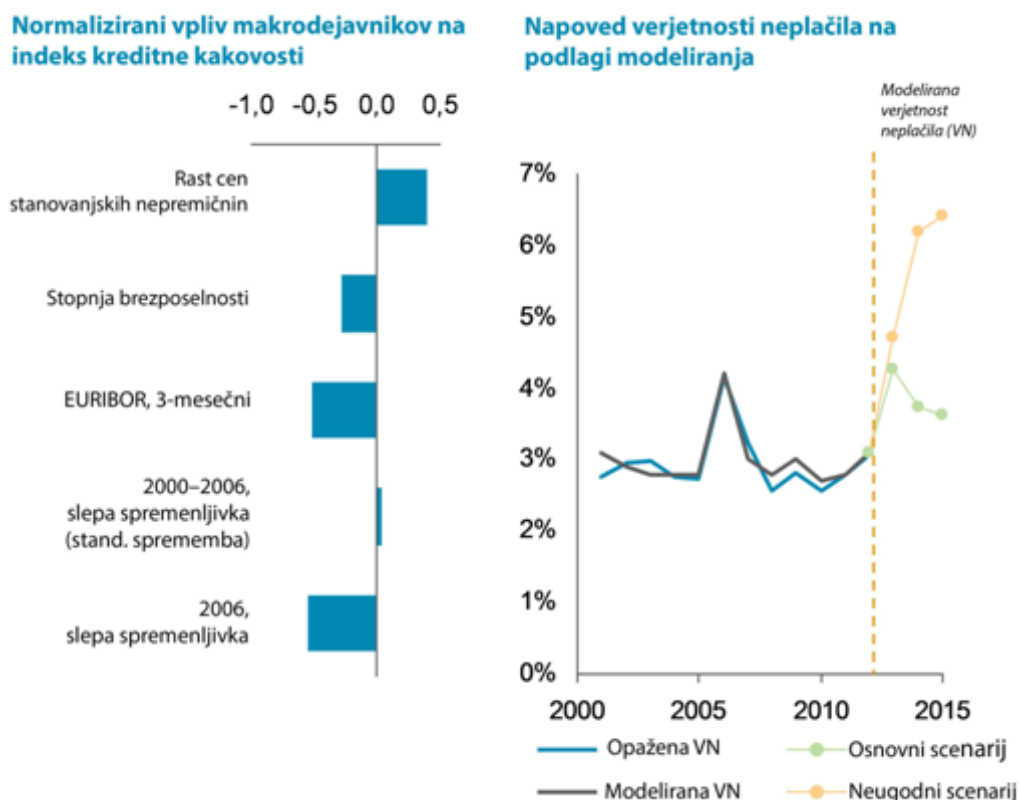
Slika 31: Razporeditev verjetnosti neplačila (PD) za leto 2012 – hipotekarna posojila prebivalstvu¹⁸

¹⁸ Številke bank na tej sliki so bile dodeljene naključno in niso zaporedne.

Po kalibraciji »bottom-up« orodja za ocenjevanje verjetnosti neplačila so bili za verjetnosti neplačila uporabljeni makroekonomski podatki na podlagi predhodnih korakov. Namen je bil napovedati gibanje verjetnosti neplačila v različnih makroekonomskih scenarijih. Zaradi tega so se za leto 2012 povečale verjetnosti neplačil po neugodnem scenariju, kot je prikazano na sliki 32. V segmentih kreditiranja prebivalstva, in sicer pri hipotekarnih posojilih prebivalstvu in ostalih posojilih prebivalstvu, je bil uporabljen skupni model kazalnika kreditne kakovosti.

Slika 32: Makroekonomski model kreditne kakovosti – posojila prebivalstvu (hipotekarna in ostala)

Rast cen stanovanjskih nepremičnin pozitivno vpliva na kreditno kakovost posojilojemalcev na drobno. Rast brezposelnosti pa nasprotno škoduje kreditni kakovosti (in s tem povečuje verjetnost neplačila) in rast realne obrestne mere zmerno negativno vpliva na kreditno kakovost. Dve slepi spremenljivki se uporabljata, da se obdrži statistična vrednost, ena za razlago nepravilnosti in druga za upoštevanje standardne spremembe.

6.1.2.3.6. Ostala posojila prebivalstvu

6.1.2.3.6.1. Najpomembnejši vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

Segment ostalih posojil prebivalstvu obsega skoraj 14 % skupne kreditne izpostavljenosti, nekoliko več kot segment hipotekarnih posojil prebivalstvu. Večina teh posojil (> 95 %) je bila nezavarovanih, vendar dejstvo, da so nezavarovana posojila kratkoročna, v določeni meri odtehta to tveganje.

V okviru analize bilanc stanja sodelujočih institucij »od spodaj navzgor« so bili izpeljani naslednji glavni zaključki:

- Od leta 2012 znaša delež nedonosnih posojil v segmentu ostalih posojil prebivalstvu ~7 %¹⁹, skladno z deležem nedonosnih posojil v segmentu hipotekarnih posojil prebivalstvu.
- Stopnja zavarovanja s premoženjem v portfelju ostalih posojil prebivalstvu je bila dosledno nizka pri vseh subjektih: le ~2 % izpostavljenosti ostalih posojil prebivalstvu sta zavarovana (v razponu od 0 % do 2 % pri različnih subjektih).
- Analiza izvajalca pregleda kakovosti sredstev je pokazala, da je bilo ~8 % izpostavljenosti do ostalih posojil prebivalstvu prestrukturiranih; zlasti pa, da je bilo ~5 % izpostavljenosti do ostalih posojil prebivalstvu prestrukturiranih, vendar ne v položaju neplačila (v razponu od 0 % do 16 % pri različnih subjektih). Napačna razvrstitev slabih posojil kot donosnih je bila ~1 % (v razponu od 0 % do 2 %)

6.1.2.3.6.2. Rezultati

Pričakovane izgube v segmentu MSP so povzete v spodnji tabeli (Slika 33). Celotne pričakovane izgube znašajo 450 mio EUR po osnovnem oziroma 539 mio EUR po neugodnem scenariju.

Slika 33: Pričakovane ekonomske izgube v obdobju 2013–2015 – ostala posojila prebivalstvu

	Saldo ob koncu leta 2012	Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v mio EUR)		Pričakovana izguba v obdobju 2013–2015 (v % salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana verjetnost neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 (v % donosnega salda ob koncu leta 2012)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % donosnega salda)		Pričakovana izguba ob neplačilu (LGD) v letu 2015 (v % nedonosnega salda)	
		Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Zavarovane	71	1	1	0,8%	1,0%	9,4%	13,2%	5,4%	5,5%	31,1%	34,8%
Nezavarovane	3.462	450	539	13,0%	15,6%	15,6%	20,8%	46,3%	49,0%	90,2%	96,1%
Skupaj	3.533	450	539	12,7%	15,3%	15,5%	20,7%	45,8%	48,4%	90,1%	95,9%

Opomba: Izgube pri novih posojilih niso vključene.

Pričakovane izgube v segmentu ostalih posojil prebivalstvu so zlasti posledica nezavarovanih izpostavljenosti, katerih izgube ob neplačilu so precej večje kot pri zavarovanih posojilih.

¹⁹Prilagoditve po pregledu kakovosti sredstev (AQR)

Segment ostalih posojil prebivalstvu izkazuje večje izgube od segmenta hipotekarnih posojil prebivalstvu (4 % po osnovnem oziroma 8 % po neugodnem scenariju). Na ravni subjekta znašajo pričakovane izgube v segmentu ostalih posojil prebivalstvu v razponu od 2 % do 23 % po osnovnem ter od 2 % do 26 % po neugodnem scenariju.

Gledano v celoti, rezultati na ravni subjekta izkazujejo skupne verjetnosti neplačila (PD) v obdobju 2013–2015 po neugodnem scenariju v razponu od 2 % do 29 % v primerjavi s sistemskim povprečjem 21 %. Izguba ob neplačilu (LGD) pri donosnih izpostavljenostih je v razponu od 42 % do 64 % za najboljši in najslabši subjekt po neugodnem scenariju. LGD pri nedonosnih izpostavljenostih je po neugodnem scenariju v razponu od 88 % do 98 %.

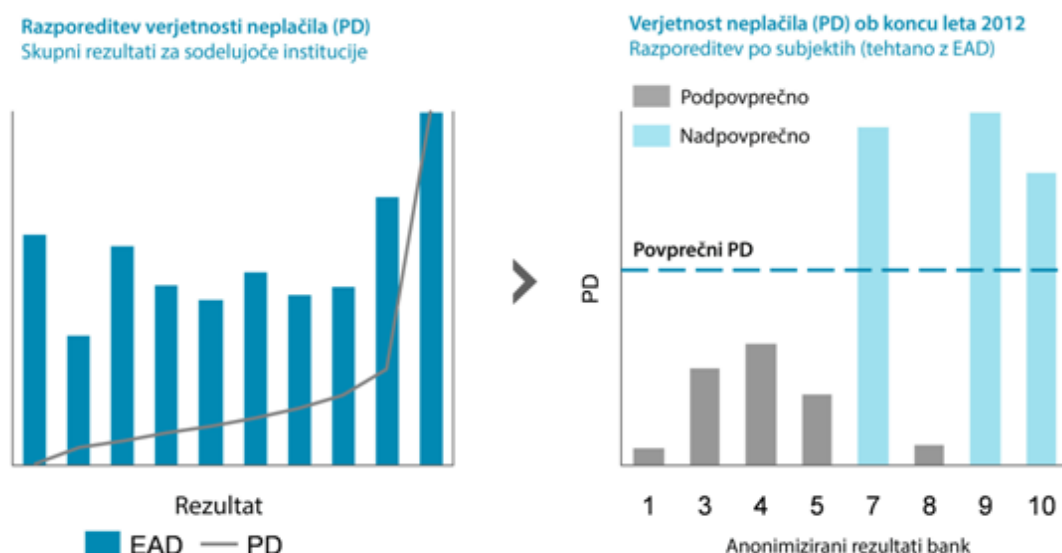
6.1.2.3.6.3. Vidiki modela ocenjevanja

Model ocenjevanja verjetnosti neplačila (PD), ki je bil razvit za segment ostalih posojil prebivalstvu, je vključil naslednje informacije:

- Posojilo in vedenje dolžnika, in sicer oznaka zaostalih plačil in poraba posojila
- Druge informacije o dolžniku, na primer zaposlitveni status

Slika 34 prikazuje razporeditev sodelujočih institucij in verjetnost neplačila, tehtano z vrednostjo izpostavljenosti (EAD), po rezultatih modela (levo), s posledičnim razlikovanjem PD-jev, tehtanih z EAD, po sodelujočih institucijah (desno).

Slika 34: Razporeditev verjetnosti neplačila (PD) za leto 2012 – ostala posojila prebivalstvu²⁰

Po kalibraciji »bottom-up« orodja za ocenjevanje verjetnosti neplačila so bili za verjetnosti neplačila uporabljeni makroekonomski podatki na podlagi predhodnih korakov. Namen je bil napovedati gibanje verjetnosti neplačila v različnih makroekonomskih scenarijih. Zaradi tega so se za leto 2012 povečale verjetnosti neplačil po neugodnem scenariju, kot je prikazano na

²⁰ Številke bank na tej sliki so bile dodeljene naključno in niso zaporedne.

Slika . V segmentih kreditiranja prebivalstva, in sicer pri hipotekarnih posojilih prebivalstvu in ostalih posojilih prebivalstvu, je bil uporabljen skupni model kazalnika kreditne kakovosti.

6.1.2.3.7. Vrednostni papirji

6.1.2.3.7.1. Najpomembnejši vidiki segmenta in z njimi povezana glavna tveganja

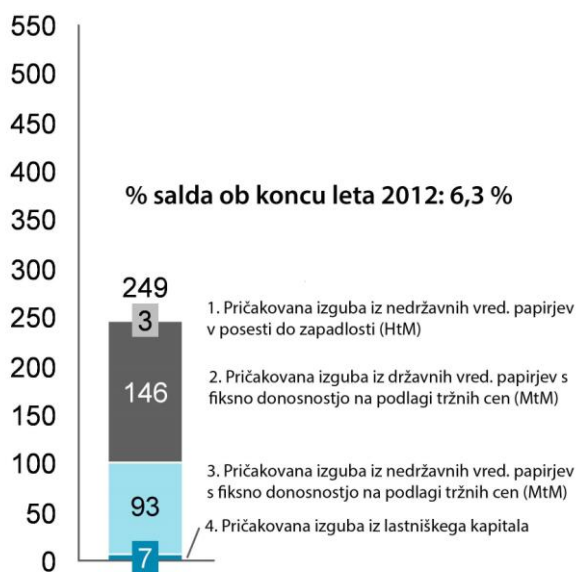
Skupni portfelj vrednostnih papirjev je obsegal ~18 % vseh sredstev, vključenih v testiranje. Ocena izgub je bila osredotočena na tržno tveganje in tveganje neplačila iz portfelja vrednostnih papirjev sodelujočih institucij.

6.1.2.3.7.2. Rezultati

Skupne izgube portfelja vrednostnih papirjev so znašale okoli 249 mio EUR po osnovnem in 503 mio EUR po neugodnem scenariju. Odbitek je bil torej približno 6,3 % salda finančnega premoženja ob koncu leta 2012 po osnovnem in 12,6 % salda stresno testiranega finančnega premoženja po neugodnem scenariju.

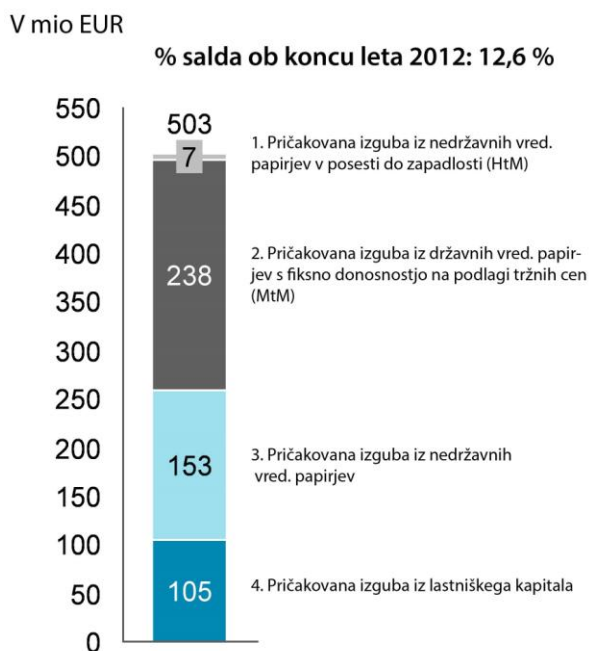
Slika 35: Celotne pričakovane izgube iz vrednostnih papirjev po osnovnem scenariju

V mio EUR

Opomba: FI – fiksna donosnost; EL – pričakovana izguba.

Slika 36: Celotne pričakovane izgube iz vrednostnih papirjev po neugodnem scenariju

Opomba: FI – fiksna donosnost; EL – pričakovana izguba.

V spodnji sliki (Slika 37) so prikazani povprečni odbitki glede na vrsto vrednostnih papirjev (domači in mednarodni) po osnovnem in neugodnem scenariju. Odbitki za nedržavne obveznice v posesti do zapadlosti so nižji od odbitkov za nedržavne obveznice na podlagi tržnih cen (MtM), ker ne vsebujejo pričakovanega zmanjšanja tržne vrednosti instrumentov. V primerjavi z obveznicami je odbitek pri lastniških vrednostnih papirjih nižji po osnovnem scenariju, ker po osnovnem scenariju slovenski borzni indeks stagnira²¹.

Slika 37: Povprečne pričakovane izgube 2013–2015 – vrednostni papirji (v % stresno testiranega obsega v osmih sodelujočih institucijah)

	Domača podjetja		Tuja podjetja	
	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Nedržavne obveznice v posesti do zapadlosti (HtM)	1,9%	5,0%	1,0%	2,6%
Državne obveznice na podlagi tržnih cen (MtM)	6,1%	9,9%	6,0%	9,9%
Nedržavne obveznice na podlagi tržnih cen (MtM)	9,4%	15,2%	9,6%	15,9%
Lastniški kapital	1,5%	25,1%	2,9%	24,6%

²¹ Slovenski delniški indeks se ni dvignil od nastopa krize leta 2008, zato začetna stopnja že izkazuje težave.

6.1.3. Absorpcijska sposobnost za pokrivanje izgub

Ocena solventnostne pozicije banke je bila napovedana na podlagi obsega pričakovane izgube pri posojilih in vrednostnih papirjih, ki jih lahko banka prenese po različnih scenarijih, hkrati pa še vedno izpolnjuje kapitalske zahteve ob koncu obdobja stresnega testiranja. Za oceno odpornosti posameznih bank je izvajalec »bottom-up« stresnih testov primerjal pričakovane izgube s prihodnjo absorpcijsko sposobnostjo vsake institucije za pokrivanje izgub.

Tri glavne komponente absorpcijske sposobnosti bank, obravnavane v okviru tega stresnega testiranja:

- i. stanje oslabitev in rezervacij za izgube pri posojilih ob koncu leta 2012
- ii. pričakovana prihodnja sposobnost ustvarjanja dobička
- iii. kapitalski blažilniki (ob koncu leta 2012) pri skrbnem pregledu minimalnih zahtev kapitalske ustreznosti za pričakovano tveganju prilagojeno aktivo (RWA) v obdobju 2013–2015

Uporabljene podatke ob koncu leta 2012 za i) in iii) je zagotovila Banka Slovenije, potrdile pa so jih sodelujoče institucije.

Podlaga za ii) so bili poslovni načrti sodelujočih institucij. Normalizirani so bili na osnovni in neugodni makroekonomski scenarij ter prilagojeni tako, da upoštevajo pričakovane izgube pri posojilih in vrednostnih papirjih.

Upošteval se je tudi fiktivni učinek davkov, vključno s fiktivno določitvijo novih odloženih terjatev za davek (DTA) v bilancah banke.

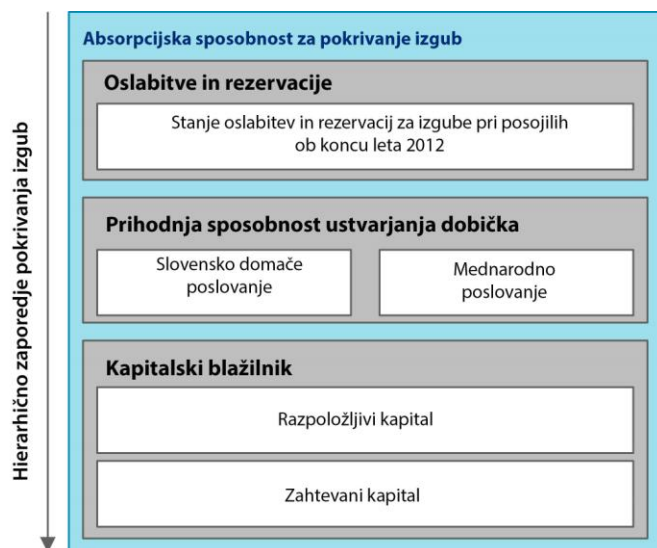
Iz analize so bili izključeni vsi načrtovani poslovodni ukrepi razen običajnega poslovanja (tj. ukrepi za pokrivanje potencialnih primanjkljajev kapitala, ki jih predlagajo banke). Upoštevali so se samo ukrepi, ki so bili pred koncem septembra 2013 že izvedeni. Med poslovodnimi ukrepi, ki so bili izključeni, so načrtovane dokapitalizacije, prodaje premoženja, odtujitev podružnic in skrbni pregledi upravljanja obveznosti.

Tri sodelujoče institucije (NLB, NKBM in Abanka) so predložile podrobne informacije o načrtovanem prenosu terjatev na pred kratkim ustanovljeno Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB). Te tri institucije ob koncu leta 2013 skupaj načrtujejo prenos 4,4 mrd EUR bruto terjatev po stanju ob koncu leta 2012 na DUTB, večina teh terjatev pa so nedonosna posojila. Za te tri banke je bil primanjkljaj kapitala tudi napovedan ob predpostavki, da bo načrtovani prenos terjatev na DUTB izveden (glej razdelek 6.1.4.2).

Hypo Alpe Adria Bank je konec oktobra 2013 zaključila prenos portfelja 320 mio EUR bruto posojil na posebno enoto (*work-out unit*) skupine Hypo Alpe Adria (transakcija »Brush III«). Primanjkljaj kapitala je bil za banko Hypo Alpe Adria Bank napovedan tudi z upoštevanjem te prodaje (glej razdelek 6.1.4.3).

Trije elementi: rezervacije, prihodnja sposobnost ustvarjanja dobička in izhodiščna kapitalska pozicija sestavljajo absorpcijska sposobnost banke za pokrivanje izgub, ki naj bi absorbirala izgube v določenem zaporedju, prikazanem na Sliki 38. Rezervacije bi bile na primer že izčrpane, preden bi lahko izguba začela načenjati obstoječi kapital.

Slika 38: Komponente absorpcijske sposobnosti bank za pokrivanje izgub

6.1.3.1.1. Veljavne oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih

Slovenska zakonodaja zahteva, da imajo banke na razpolago sredstva za prihodnje izgube, če se poslabša kreditna kakovost:

- Posebne oslabitve in rezervacije, ki se uporabljajo za finančno premoženje, ki prehaja v neplačilo
- Poleg tega lahko pri nekaterih bankah posebne oslabitve in rezervacije izkazujejo oblikovanje dodatnih rezervacij, ki presegajo regulatorne zahteve, v pričakovanju prihodnjih pričakovanih izgub tudi za donosno finančno premoženje

Pri izvajanju »bottom-up« stresnega testiranja so se obstoječe oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih za slovenske izpostavljenosti upoštevale le za absorpcijo izgub pri domačih slovenskih izpostavljenostih. Zato so bile oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih za izpostavljenosti v tujih pravnih osebah pripoznane le kot rezervacije za absorpcijo izgub pri tujih izpostavljenostih. Pri eni banki se je zaradi tega le del obstoječih oslabitev oz. rezervacij za tuje izgube pri posojilih uporabljal za absorpcijo pričakovanih izgub iz izpostavljenosti do tujih pravnih oseb.

Opisane oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih ob koncu leta 2012 so prvi vir absorpcijske sposobnosti slovenskih bank za pokrivanje izgub.

6.1.3.1.2. Pričakovana prihodnja sposobnost ustvarjanja dobička

Drugi vir absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub, obravnavan v stresnem testiranju, je bil dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij, ustvarjen v triletnem obdobju napovedi. Skladno z namenom stresnega testiranja je bila sposobnost ustvarjanja dobička geografsko razdeljena na:

- slovensko domače poslovanje
- mednarodno poslovanje v tujih podružnicah, ki je bilo pomembno le za NLB in NKBM

6.1.3.1.2.1. Slovensko domače poslovanje

Domače poslovanje je obsegalo približno 89 % skupnih obravnavanih posojil ob koncu leta 2012 v sodelujočih institucijah. Zato sta bila stresno testiranje in napoved sposobnosti ustvarjanja dobička osredotočena le na slovenski del poslovanja osmih bank.

Pričakovani dobiček sodelujočih institucij pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij je sestavljen iz treh glavnih elementov: (i) neto obrestni prihodki (NII), (ii) neto prihodki od provizij in nadomestil ter (iii) stroški poslovanja. Pregledane so bile tudi napovedi bank za (iv) druge prihodke²².

- Pričakovani neto obrestni prihodki so izhajali predvsem iz razvoja finančnega premoženja banke, ki ustvarja obresti, in obveznosti, za katere se plačujejo obresti, ter pričakovanih veljavnih obrestnih mer in marž.
 - Obrestni prihodki so izhajali predvsem iz profila ročnosti obstoječih bančnih posojil in vpliva neugodnih makroekonomskih razmer na donosne salde – take razmere so jih precej zniževale. Obrestni prihodki so se upoštevali samo pri nedonosnih posojilih, če je bil izpolnjen eden od naslednjih pogojev:
 - Stanje ozdravljenih nedonosnih terjatev (ki imajo ponovno status donosnih) na podlagi zadržano napovedanih deležev ozdravljenih terjatev pri napovedih izgube
 - Pričakovani saldo nedonosnih terjatev naj bi skladno z navodili, ki jih je poslala Banka Slovenije, imel zamudo pri odplačilu manjšo od 90 dni

Glede tega je prehajanje vedno večjega deleža donosnih sredstev med nedonosna v obdobju stresnega testiranja pri večini bank precej prispevalo k močnemu znižanju obrestnih prihodkov, ker je večji del nedonosnih posojil seveda neobrestovanih.

Poleg tega se je štelo, da je majhen delež novih posojil skladen z makroekonomskimi in sistemskimi predpostavkami na ravni sistema. Upoštevali so se tudi razhajanje med posojil, vračunanimi s fiksno ali spremenljivo obrestno mero, in spremembe marž.

- Obrestni odhodki sodelujočih institucij so se razlikovali glede na depozitno bazo njihovih strank in glede na dostop do trgov financiranja na medbančnih trgih. Banke z veliko, zvesto depozitno bazo strank in prepričljivimi preteklimi dosežki pri zbiranju depozitov so profitirale s t.i. "flight –to-quality" so. v nemirnih tržnih razmerah dosegle stabilnejši obseg depozitnov salde. Prelivanje depozitov iz nekaterih bank v druge naj bi se po neugodnem scenariju po pričakovanjih še povečalo, pa tudi skupni obseg depozitov naj bi se po napovedih zmanjšal. Banke, ki so jih tržni udeleženci na medbančnih trgih, dojemali kot stabilnejše, ali kot banke, ki prejemajo pomoč od močne nadrejene družbe, so lahko do financiranja na medbančnih trgih dostopale ceneje.

Morebitne finančne vrzeli, ki bi bile posledica prilagoditev predvidenega finančnega premoženja in obveznosti bank, naj bi se pokrile na enega od dveh načinov: Dokler banke obdržijo vrednostne papirje skladno s preteklimi ravnmi, se šteje, da jih prodajajo. Če je raven vrednostnih papirjev padla pod pretekle referenčne vrednosti, so se finančne

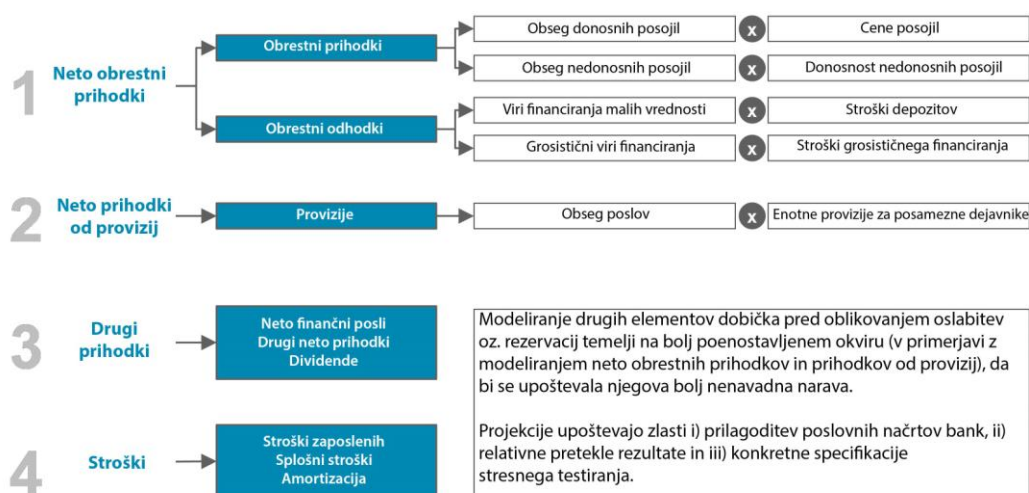
²² Glej razdelek 6.1.3.1.4 za povzetek davčne obravnave.

vrzeli pokrile s sredstvi iz financiranja na medbančnih trgih, ki naj bi bila dana na voljo v takem primeru. Stroški tega financiranja na medbančnih trgih so bili določeni z razponi (spreadi) posameznih bank in enoletnim razponom slovenskih državnih obveznic, določenim z makroekonomskimi scenariji.

Oba uporabljena scenarija pri tem stresnem testiranju sta upoštevala »krivulje obrestnih mer«, ki so se lahko razlikovale od tistih, ki so bile uporabljane v poslovnih načrtih, zato so lahko vplivale na poslovni izid določene banke glede na trajanje njene bilance stanja.

- Prihodki od provizij so bili povezani z izbranimi postavkami bilance, dovoljena pa niso bila nobena povečanja produktivnosti pri ustvarjanju prihodka od provizij v primerjavi z dejansko realiziranimi stopnjami. Zmanjšanja obsega bilance so negativno vplivala na to komponento poslovnega izida.
- Ocene stroškov so upoštevale pretekle podatke bank glede stroškov upravljanja in potencialno zniževanje stroškov zaradi prestrukturiranja.

Slika 8: Glavni elementi akumuliranega dobička sodelujočih institucij pred davkom pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij in ustrezni dejavniki

Zmožnost bank ustvarjati dobiček pred davkom pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij je bila ocenjena na podlagi poslovnih načrtov, ki so jih predložile sodelujoče institucije, normaliziranih na štiri načine glede predpostavk bank v zvezi z obsegom in maržami/obrestnimi merami:

- Odstopale so tiste banke, ki so za več kot en standardni odklon odstopale od povprečnega napovedanega obsega na ravni sistema in/ali gibanja marže/obrestne mere na ravni segmenta, in so bile prilagojene tudi v skladu z iv) (spodaj)
- Izvedene so bile prilagoditve obsega, zlasti razdolževanje na področju kreditiranja pravnih oseb je bilo prilagojeno ravni sistema in usklajeno z bruto gibanjem obsega posojil, ki ga je napovedala Banka Slovenije
- Prilagojene so bile obrestne mere in marže, tako da so bile usklajene z napovedmi obrestne mere in marž na ravni sistema s strani Banke Slovenije.

iv. Opravljen je bil pregled kakovosti za

- vključitev elementov, ki niso bili neposredno zajeti s podatki, na primer kombinacija preteklega poslovanja, prihodnjih obetov, strategije ter konkurenčnega in tržnega položaja vsake banke
- Prilagoditev nedoslednosti pri napovedih bank o medsebojno povezanih parametrih (npr. hkratno povečanje obsega depozitov in zmanjšanje obrestnih mer za depozite)

Pri določanju obsega prilagoditev poslovnih načrtov bank se je upoštevalo naslednje:

- prilagojene banke, ki so odstopale od polovice povprečja sistema, v primerih, ko je bil razlog za odklon dodelitev napačnega obsega podsegmenta, pa je bila polovica rasti/razdolževanja za segment dodeljena v ustrezne podsegmente
- potreba po doseganju pričakovane rasti/razdolževanja posojil/depozitov, kot jih je Banka Slovenija opredelila v scenarijih na ravni sistema
- potreba po spremembi cen posojil in depozitov, kot jih je Banka Slovenija opredelila v scenarijih na ravni sistema, ki jih morajo doseči sodelujoče institucije
- rast/razdolževanje obsega in spremembe obrestnih mer/marž morajo biti konsistentni z ugotovljenimi in pričakovanimi gospodarskimi napovedmi
- omejeno financiranje operacij dolgoročnejšega refinanciranja²³ po začetku leta 2014 in financiranje operacij glavnega refinanciranja²⁴ je bilo omejeno na 3 % bilančne vsote
- prihodki od provizij, omejeni po kategorijah na (i) absolutne vrednosti iz leta 2012 ali (ii) ugotovljena produktivnost glede na njene dejavnike
- omejene kategorije drugih prihodkov ne smejo biti večje od povprečja treh let pred obdobjem napovedi, po odpravi preteklih enkratnih izrednih postavk.

6.1.3.1.2.2. Mednarodno poslovanje

Mednarodno poslovanje sodelujočih institucij je obsegalo približno 11 % skupnih obravnavanih posojil ob koncu leta 2012. Pomembno je le pri dveh sodelujočih institucijah. Zato je bil za oceno ustvarjanja dobička iz mednarodnega poslovanja bank (tuje podjetje) uporabljen poenostavljen pristop. Ta poenostavljeni pristop je temeljil na poslovnih načrtih, ki so jih predložili subjekti. Prilagoditve poslovnih načrtov so temeljile na primer na razmerah ničelne rasti v določenih segmentih.

6.1.3.1.3. *Kapitalski blažilnik*

Kapitalski blažilnik je bil celoten najkakovostnejši temeljni kapital, ki je bil na razpolago ob koncu leta 2012. Štelo se je, da morebitne količine tega najkakovostnejšega temeljnega kapitala, ki so presegale minimalne kapitalske zahteve, ki jih je določil Usmerjevalni odbor, v celoti absorbirajo izgubo v triletnem obdobju napovedi. Zahteve so bile določene na 9 % tveganju prilagojene aktive po osnovnem oziroma 6 % po neugodnem scenariju.

²³ LTRO = operacija dolgoročnejšega refinanciranja

²⁴ MRO = operacija glavnega refinanciranja

Specifični prispevek kapitalskega blažilnika k pokrivanju izgub je bil določen s primerjavo kapitalskega blažilnika s kapitalsko zahtevo iz tveganju prilagojene aktive, napovedane za leto 2015. Tveganju prilagojena aktiva v letu 2015 je bila napovedana na podlagi (i) povprečnih uteži tveganju prilagojene aktive na ravni segmenta ob koncu leta 2012 in (ii) pričakovanih kreditnih saldov ter vrednostnih papirjev in drugih postavk bilance stanja, tehtanih glede na kreditno tveganje, za leto 2015. Kreditno razdolževanje, kot so ga načrtovale sodelujoče institucije in prilagojeno zaradi normalizacije poslovnih načrtov (glej razdelek 6.1.3.1.2), je zmanjšalo skupno tveganju prilagojeno aktivo bank in s tem tudi kapitalske zahteve. Tveganju prilagojena aktiva za operativno tveganje za obdobje napovedi je bila povezana z bruto prihodki banke na podlagi preprostega pristopa (BIA), ki je veljaven predpis v Sloveniji.

6.1.3.1.4. *Davčni učinek in zahteve po postopnem uvajanju Basla III za odložene terjatve za davek*

Upoštevali so se davčni učinki in potencialno ustvarjanje odloženih terjatev za davek (DTA). Odložene terjatve za davek se lahko uporabljajo za zmanjševanje davčnih odhodkov za fiktivni dohodek v poznejšem obdobju in s tem zmanjševanje skupnega primanjkljaja kapitala.

Poleg tega se je pri vseh sodelujočih institucijah upoštevalo postopno uvajanje zahtev Basla III po odbitku odloženih terjatev za davek iz najkakovostnejšega temeljnega kapitala do leta 2015. Torej je bilo odbitih od kapitala 40 % odloženih terjatev za davek zaradi izgub in 10 % odloženih terjatev za davek v zvezi z začasnimi razlikami, ki so presegale 10 % kapitala.

V razdelku o rezultatih je vpliv akumulacije novih odloženih terjatev za davek na absorpcijsko sposobnost in primanjkljaj kapitala v obdobju napovedi prikazan ločeno, ker ni bilo mogoče presoditi, ali jih bo mogoče izterjati in s tem prispevati v najkakovostnejši temeljni kapital prek priznane kapitalizacije po obdobju napovedi.

6.1.3.2. *Pregled rezultatov*

Celotna absorpcijska sposobnost osmih sodelujočih institucij je znašala 4.843 mio EUR po osnovnem in 5.586 mio EUR po neugodnem scenariju. Višji znesek absorpcijske sposobnosti po neugodnem scenariju je predvsem posledica nižjih minimalnih kapitalskih zahtev po napetostih po neugodnem scenariju. Po neugodnem scenariju znašajo zahtevane minimalne kapitalske zahteve 6 %, v primerjavi z 9 % po osnovnem scenariju, kar po neugodnem scenariju prinese še dodatne 3 odstotne točke absorpcijske sposobnosti. Obstoječe oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih so od treh komponent absorpcijske sposobnosti ob koncu leta 2012 predstavljale najpomembnejši del, ki sta mu sledila skupni dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij in prispevek kapitalskega blažilnika, ki je presegal zahtevane minimalne vrednosti.

Obstoječe oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih so v celoti prispevale k absorpcijski sposobnosti sodelujočih institucij v višini 3.864 mio EUR ter absorbirale 3,855 mio EUR izgub po osnovnem in 3.863 mio EUR po neugodnem scenariju.

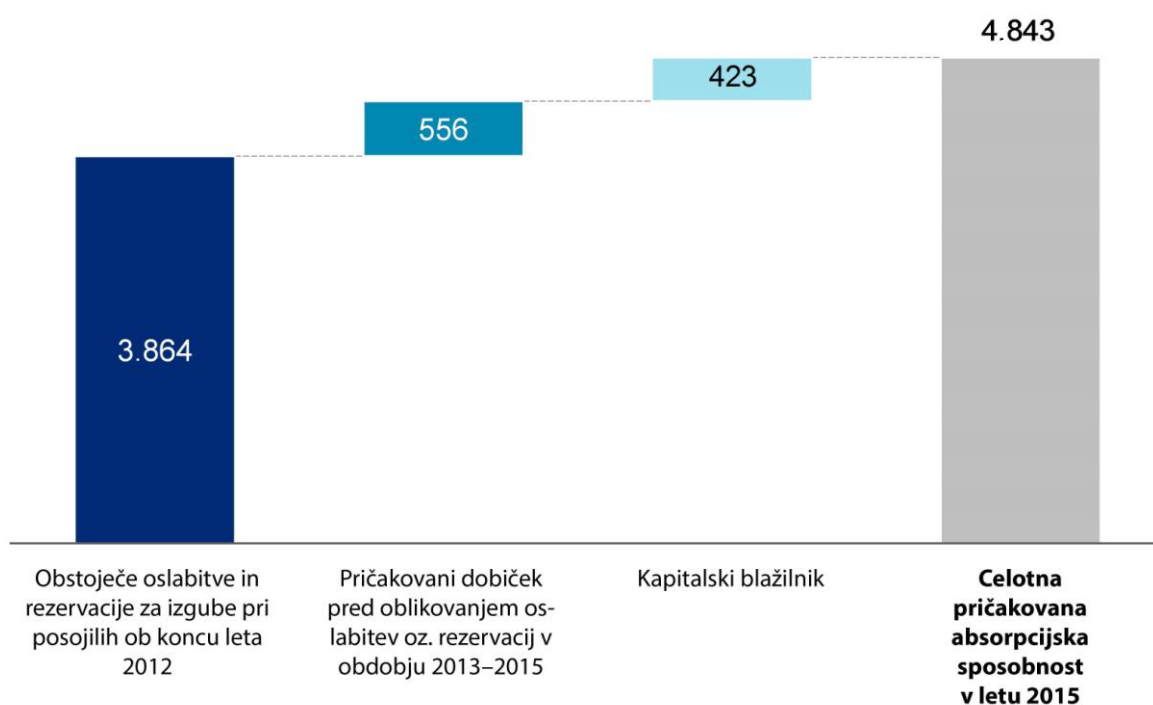
Dobiček pred davkom pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij, ustvarjen v obdobju napovedi, je zagotovil skupaj dodatnih 556 mio EUR za absorpcijsko sposobnost za

pokrivanje izgub po osnovnem in 604 mio EUR po neugodnem scenariju, ki je bila v celoti uporabljena. Nekoliko višji dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij po neugodnem scenariju je bil posledica višjih obrestnih mer, kot je določeno v tem primeru, kar je povzročilo povišanje neto obrestnih prihodkov bank, kljub omejitvi prenosa na 50 % marže in povečanju obrestne mere IBOR po neugodnem scenariju.

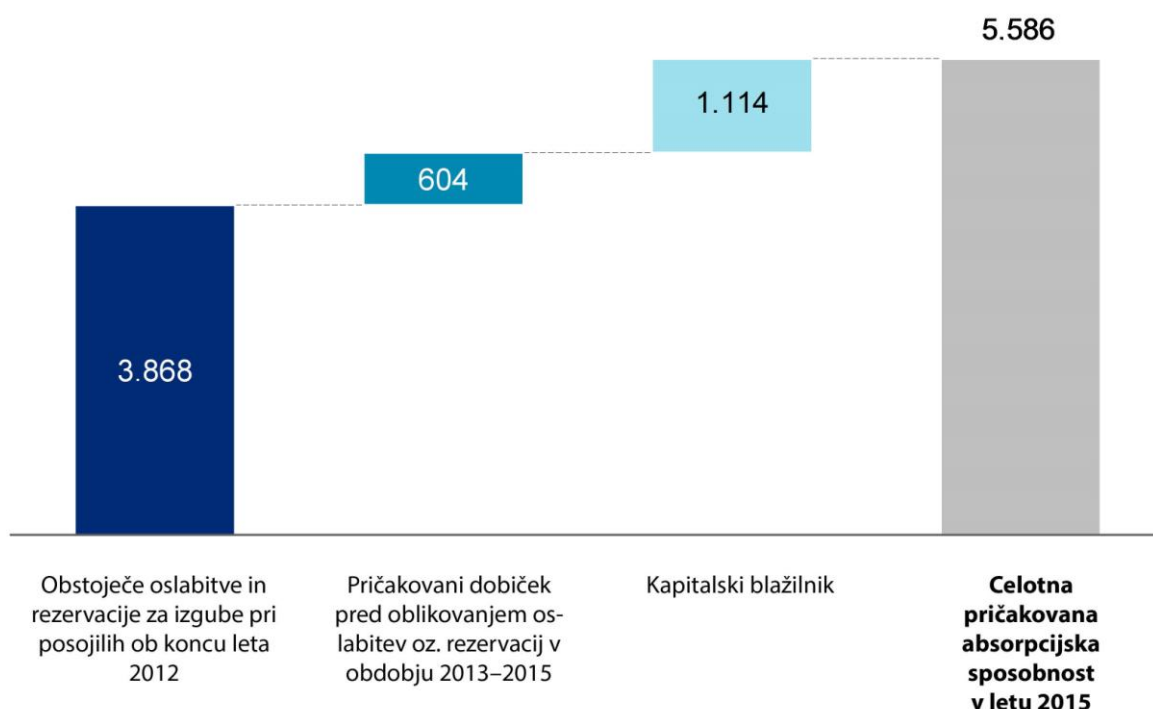
Kapitalski blažilniki so zagotovili absorpcijsko sposobnost v višini 423 mio EUR po osnovnem in 1.114 mio EUR po neugodnem scenariju. Višji kapitalski blažilnik po neugodnem scenariju je bil posledica nižje kapitalske zahteve po minimalnem najkakovostnejšem temeljnem kapitalu.

Prispevek vsake od teh komponent v celotni pričakovani absorpcijski sposobnosti, ki so jo uporabile sodelujoče institucije, je prikazan na Slika 40 za osnovni in na sliki 41 za neugodni scenarij.

Slika 40: Celotna pričakovana absorpcijska sposobnost, ki so jo uporabile sodelujoče institucije; osnovni scenarij v mio EUR

Slika 41: Celotna pričakovana absorpcijska sposobnost, ki so jo uporabile sodelujoče institucije; neugodni scenarij v mio EUR

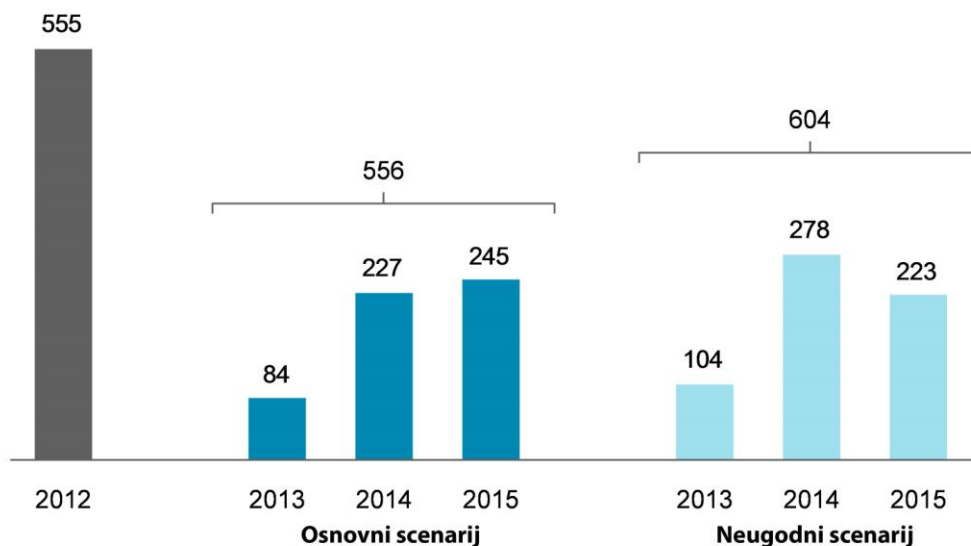
Prvotni poslovni načrti so bili pregledani in povezani s primeri (kot jih je opredelil Usmerjevalni odbor), da so se upoštevale izjeme ter določila doslednost obsega in obrestnih mer v vseh sodelujočih institucijah. Zaradi tega je pričakovani dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015 odstopal od prvotnih poslovnih načrtov bank. S temi prilagoditvami je skupni ustvarjeni dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju napovedi po napovedih znašal:

- Osnovni scenarij: 556 mio EUR
- Neugodni scenarij: 604 mio EUR

Skupni pričakovani dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015 je bil v obeh primerih nizek v primerjavi z dobičkonosnostjo sodelujočih institucij v preteklosti. To je bilo predvsem posledica dveh dejavnikov:

- Nižji obrestni prihodki od posojil zaradi razdolževanja, ki so ga načrtovale banke
- Nižji obrestni prihodki od posojil zaradi večjih deležev nedonosnih posojil po vključitvi ugotovitev pregleda kakovosti sredstev in napovedi izgub
- Omejitev obrestnih prihodkov nedonosnih posojil, ker so pravila skrbnega pregleda omejila obrestne prihodke iz nedonosnih posojil (glej razdelek 6.1.3.1.2)
- V skrbnem pregledu določena omejitev razpoložljivega financiranja z depoziti strank in pozneje prodaja vrednostnih papirjev in/ali izdaja dolga na medbančnih trgih za pokrivanje nastale finančne vrzeli

**Slika 42: Napoved dobička pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij za obdobje 2013–2015 po osnovnem in neugodnem scenariju
v mio EUR**

Skupni dobiček bank pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij je bil po neugodnem scenariju višji kot po osnovnem scenariju. Ta neto pozitivni učinek je bil posledica več prilagoditev po neugodnem scenariju:

- Višje obrestne mere in marže po neugodnem scenariju so pozitivno vplivale na neto obrestne prihodke bank po neugodnem scenariju kljub omejitvi prenosa na 50 % marže in kljub različnim povečanjem obrestne mere po neugodnem scenariju. Neto obrestni prihodki so bili boljši, ker je bila obrestna mera večine finančnega premoženja spremenljiva, obrestna mera večine obveznosti pa fiksna s počasnejšim preoblikovanjem cen.
- Večje pričakovane izgube in s tem višja verjetnost neplačil so vplivale na neto obrestne prihodke bank po neugodnem scenariju, ker se je povečal delež nedonosnih posojil.
- Višje razdolževanje na strani posojil po neugodnem scenariju je negativno vplivalo na bruto obrestne prihodke.
- Manjši obseg in višji stroški depozitov strank so v povprečju povečali stroške obresti.

6.1.4. *Pričakovani primanjkljaj kapitala sodelujočih institucij*

Skupni primanjkljaj kapitala osmih sodelujočih institucij je bil izračunan kot razlika med celotno pričakovano izgubo in dejansko uporabljeno absorpcijsko sposobnostjo. Samo dve sodelujoči instituciji sta imeli nekoliko manjšo celotno pričakovano izgubo od celotne razpoložljive absorpcijske sposobnosti.

Od osmih sodelujočih institucij jih je imelo sedem v obeh primerih primanjkljaj kapitala. Ena banka, Unicredit, je imela po osnovnem scenariju primanjkljaj kapitala, po neugodnem pa minimalni presežek šele potem, ko so se upoštevale nove odložene terjatve za davek, ki so se nabrale v obdobju stresnih testov. Spodaj prikazani skupni primanjkljaj kapitala je seštevek vseh sodelujočih institucij s primanjkljajem kapitala. Minimalni presežek banke Unicredit po neugodnem scenariju, ki je upošteval akumulacijo novih odloženih terjatev za davek, ni bil vključen v skupni primanjkljaj kapitala vključno z učinki novih odloženih terjatev za davek.

Primanjkljaj kapitala je bil napovedan brez upoštevanja in z upoštevanjem načrtovanega prenosa terjatev na DUTB. Rezultati v razdelku 0 predpostavljajo, da terjatve niso bile prenesene na DUTB.

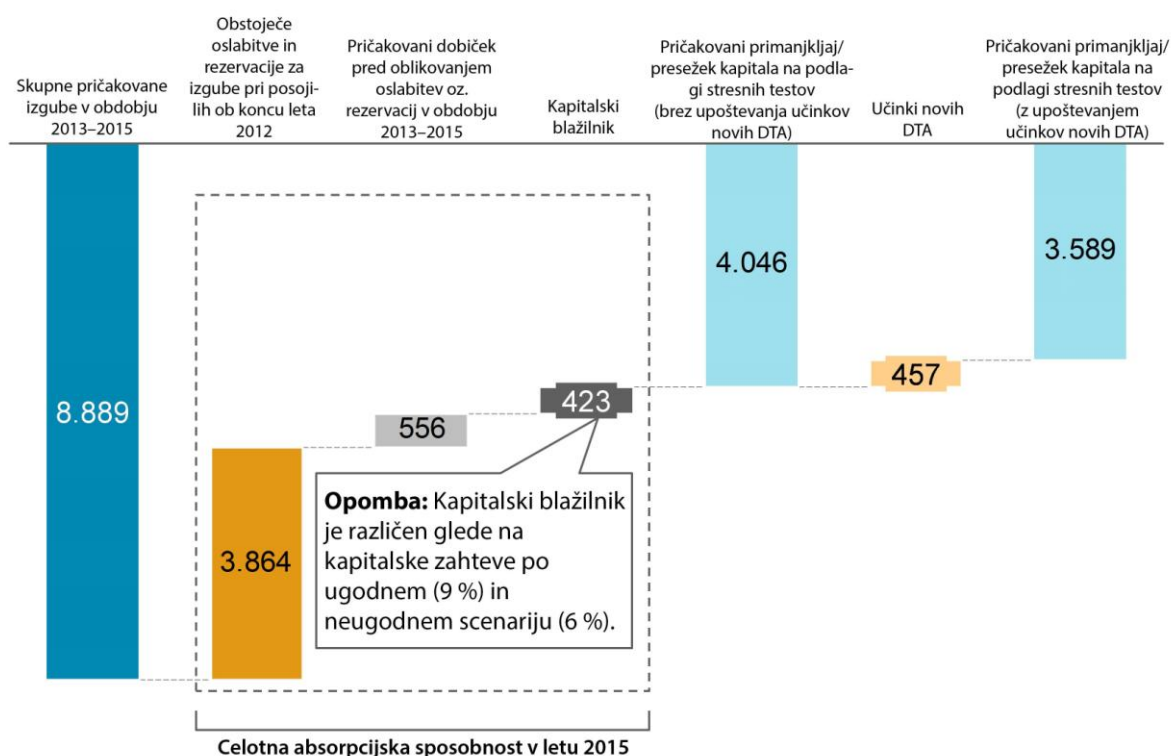
Rezultati v razdelku 6.1.4.2 prikazujejo pričakovane primanjkljaje kapitala, če se ob koncu leta 2013 terjatve prenesejo na DUTB. To je vplivalo samo na tri banke (NLB, NKBM in Abanko), ki načrtujejo prenos terjatev na DUTB.

Primanjkljaj kapitala za Hypo Alpe Adria Bank je bil poleg tega napovedan z upoštevanjem prenosa posojil na *work-out unit* skupine Hypo Alpe Adria. Ta prenos je bil izveden oktobra/novembra 2013. Rezultati v razdelku 6.1.4.3 prikazujejo pričakovani primanjkljaj kapitala po tej transakciji. Drugi poslovodni ukrepi se niso upoštevali.

6.1.4.1. *Rezultati brez prenosa sredstev na Družbo za upravljanje terjatev bank*

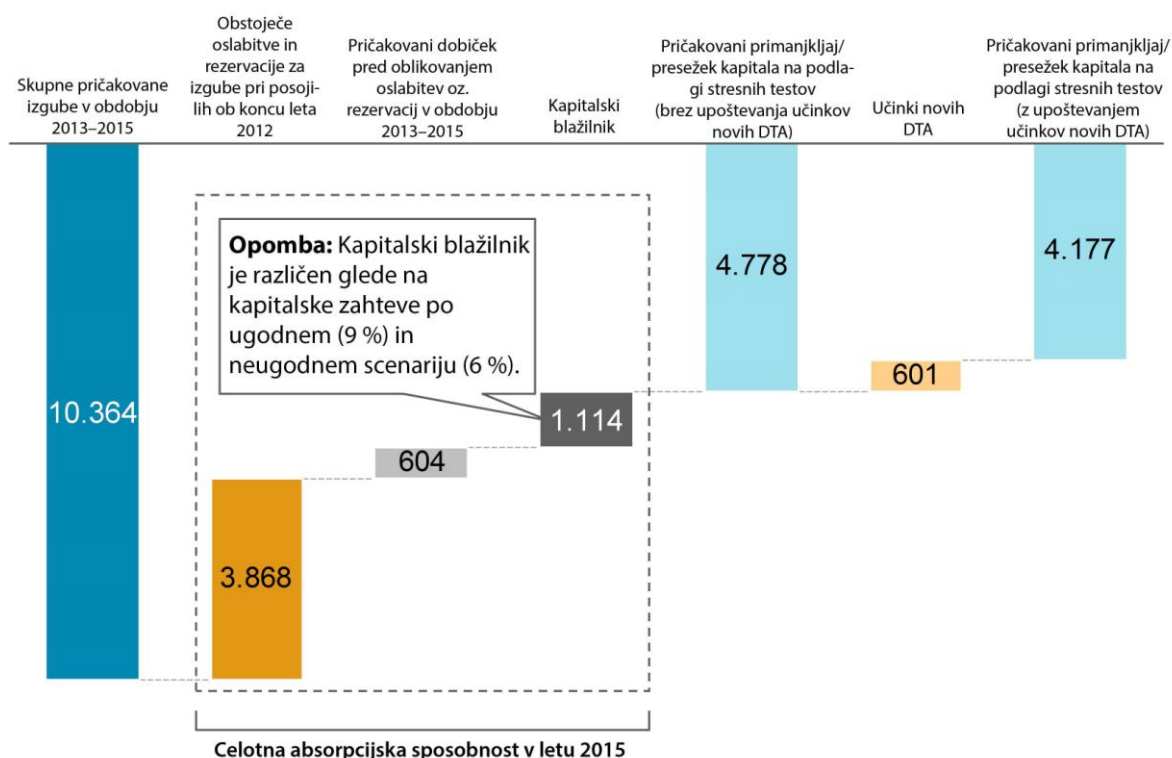
Skupni pričakovani primanjkljaj kapitala vseh osmih bank, ki so sodelovale v stresnem testiranju, je znašal 4,0 mrd EUR po osnovnem in 4,8 mrd EUR po neugodnem scenariju, v obeh primerih brez obravnave potencialnih novih odloženih terjatev za davek, nastalih v obdobju izvajanja stresnih testov.

Slika 43: Pričakovani skupni primanjkljaj kapitala osmih sodelujočih institucij po osnovnem scenariju (v mio EUR)

Pričakovani primanjkljaj kapitala (brez upoštevanja učinkov novih odloženih terjatev za davek) v višini 4,0 mrd EUR po osnovnem scenariju je razlika med 8,9 mrd EUR pričakovanih izgub in absorpcijsko sposobnostjo v višini 4,9 mrd EUR. Najpomembnejša komponenta absorpcijske sposobnosti so bile obstoječe oslabitve oz. rezervacije za izgube pri posojilih v višini 3,9 mrd EUR. Skupni dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015 je znašal 0,6 mrd EUR, kapitalski blažilnik za zahtevanih 9 % tveganju prilagojene aktive po osnovnem scenariju pa je znašal 0,4 mrd EUR.

Slika 44: Pričakovani skupni primanjkljaj kapitala osmih sodelujočih institucij po neugodnem scenariju (v mio EUR)

Skupni pričakovani primanjkljaj kapitala (brez upoštevanja učinkov novih odloženih terjatev za davek) v višini 4,8 mrd EUR po neugodnem scenariju je razlika med 10,4 mrd EUR pričakovanih izgub in absorpcijsko sposobnostjo v višini 5,6 mrd EUR. Tudi po neugodnem scenariju so bile oslabitve oz. rezervacije za izgube pri posojilih v višini 3,9 mrd EUR najpomembnejši vir absorbiranja izgub. Skupni dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015 je znašal 0,6 mrd EUR, kapitalski blažilnik za zahtevanih 6 % tveganju prilagojene aktive po neugodnem scenariju pa 1,1 mrd EUR.

Skupni dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij je bil po neugodnem scenariju nekoliko višji kot po osnovnem scenariju. Razlog je opisan v razdelku 6.1.3.2.

Dodatnih 10 mio EUR (5 mio EUR) razpoložljive absorpcijske sposobnosti ni bilo uporabljenih za pokrivanje pričakovanih izgub po osnovnem (neugodnem) scenariju. To je posledica dveh učinkov: Prvič, pri eni banki so rezervacije za izgube pri posojilih v tujem poslovanju (tuje podjetje) presegle pričakovane izgube v tujem podjetju. Štelo se je, da nastali presežek rezervacij ni primeren za pokrivanje domačih izgub. Drugič, pri eni banki s kapitalskim presežkom (z upoštevanjem učinkov novih odloženih terjatev za davek) po neugodnem scenariju, razpoložljivi kapitalski blažilnik, ki je nastal zaradi novih odloženih terjatev za davek v obdobju stresnega testiranja, ni bil v celoti izčrpan za pokrivanje pričakovanih izgub.

Po upoštevanju davčnih učinkov (ki dopuščajo ustvarjanje novih odloženih terjatev za davek v obdobju stresnega testiranja) in zahtev po postopnem uvajanju Basla III v zvezi z odštetjem odloženih terjatev za davek iz kapitala se je skupni pričakovani primanjkljaj kapitala zmanjšal na 3,6 mrd EUR po osnovnem in 4,2 mrd EUR po neugodnem scenariju za zmanjšanje 0,5 mrd EUR oziroma 0,6 mrd EUR.

6.1.4.2. *Rezultati ob predpostavki izvedbe prenosa terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank*

NLB, NKBM in Abanka so predložile podrobne podatke o načrtih za prenos skupaj 4,3 mrd EUR (od konca leta 2012) bruto posojil na DUTB.

Te transakcije skupaj bi za 17 % zmanjšale skupni bruto znesek posojil v okviru stresnega testiranja osmih sodelujočih institucij. Ob upoštevanju učinka prenosa terjatev na skupna posojila so bili primanjkljaji kapitala napovedani tudi ob predpostavki, da bi bile načrtovane transakcije izvedene na podlagi bruto posojil ob koncu leta 2012.

Prenos terjatev na DUTB je na primanjkljaj kapitala učinkoval na pet načinov:

- i. Pričakovane izgube iz prenesenih terjatev v obdobju 2013–2015 so bile odstranjene iz celotnih pričakovanih izgub.
- ii. Obstoječe pripadajoče rezervacije za izgube pri posojilih za terjatve, prenesene na DUTB, so bile prenesene skupaj s temi terjatvami, s čimer se je v zadevnih treh bankah zmanjšala preostala razpoložljiva absorpcijska sposobnost.
- iii. Izguba, ki jo je povzročil prenos terjatev na DUTB, je bila vključena kot neposredni vpliv na poslovni izid v času prenosa. Ta je nastal zaradi vrednosti prenosa, ki je bila določena precej nižje od neto neodpisane vrednosti prenesenih terjatev ob koncu leta 2012, ki je izkazovala nezadostne rezervacije za izgube pri teh terjatvah od konca leta 2012 naprej.
- iv. Za leti 2014 in 2015 so bili obrestni prihodki do terjatev, prenesenih na DUTB, umaknjeni iz poslovnega izida. Namesto tega je bila protivrednost prenesenih terjatev nadomeščena s slovensko državno obveznico z donosnostjo 4,5 %. Učinek tega na dobiček banke pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij je bil nepomemben, ker se je zaradi prenosa precej zmanjšalo finančno premoženje banke, ki ustvarja obresti.
- v. Ko so bile terjatve, prenesene na DUTB, nadomeščene s slovensko državno obveznico, se je tveganju prilagojena aktiva zmanjšala zaradi nične uteži tveganja obveznice. S tem se je precej zmanjšala fiktivna kapitalska zahteva in tako povečal prosti kapitalski blažilnik za pokrivanje izgub.

Podrobni pogoji prenosa sredstev na DUTB v času, ko je nastajal ta dokument o rezultatih in metodologiji, še niso bili finalizirani. Parametri, uporabljeni v spodaj prikazanih rezultatih, zato prikazujejo najboljše razpoložljive informacije ob finaliziranju »bottom-up« stresnega testiranja. Za oceno učinka prenosa terjatev na DUTB na primanjkljaj kapitala so bile uporabljene zlasti naslednje ključne predpostavke:

- Terjatve bodo prenesene ob koncu leta 2013.
- Perimeter prenesenih terjatev je tisti, ki so ga navedle tri banke sredi novembra 2013 in temelji na podatkih ob koncu leta 2012 – oboje zadeva bruto zneske posojil ter obstoječe oslabitve in rezervacije za izgube pri posojilih.
- Prenosna cena posojil je skladna z ekonomsko vrednostjo kreditov prebivalstvu, ki jo je napovedal generalni direktorat Evropske komisije za konkurenco.

Učinek prenosa terjatev na DUTB na primanjkljaj kapitala v treh bankah je bil odvisen od posameznega primera. Po osnovnem scenariju se je skupni primanjkljaj kapitala treh bank zmanjšal za okoli (0,1 mrd EUR ali 3 %) po upoštevanju prenosa sredstev na DUTB. Po neugodnem scenariju se je skupni primanjkljaj kapitala treh bank zmanjšal za okoli (0,3 mrd EUR ali 7 %) – v obeh primerih je izključen učinek novih odloženih terjatev za davek. Odvisnost od posameznih primerov je posledica tega, da bodo v dveh primerih z bank odstranjene različne količine pričakovane izgube in zaradi učinkov drugega reda na absorpcijsko sposobnost.

Potencialni kapitalske potrebe, ki so nastale pri DUTB, ker pričakovane izgube presegajo znižanje zaradi prenosne cene, niso bile obravnavane ločeno.

6.1.4.3. *Rezultati vključno s prenosom sredstev na skupino Hypo Alpe Adria*

Hypo Alpe Adria Bank je predložila podrobne podatke o izvedenem prenosu bruto posojil v višini 320 mio EUR na posebno enoto (*work-out unit*) skupine Hypo Alpe Adria (transakcija »Brush III«). Prenos se je izvajal od 31. oktobra 2013 in je bil zaključen novembra 2013.

S to transakcijo so se ob koncu leta 2012 posojila banke Hypo Alpe Adria Bank zmanjšala za okoli 20 %. Glede na to ozadje je bil primanjkljaj kapitala banke Hypo Alpe Adria Bank ocenjen tudi z upoštevanjem učinka te transakcije.

Učinek prenosa »Brush III« na primanjkljaj kapitala banke je odvisen od posameznega primera zaradi različnih pričakovanih izgub in dobičkov pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij, ki so nastale tudi pri izvedbi prenosa »Brush III«. Po osnovnem scenariju se je pričakovani primanjkljaj kapitala Hypo Alpe Adria Bank (brez upoštevanja novih odloženih terjatev za davek) zmanjšal s približno 190 mio EUR na približno 110 mio EUR po upoštevanju prenosa sredstev »Brush III« po dogovorjeni prenosni vrednosti. Po neugodnem scenariju se je pričakovani primanjkljaj kapitala zmanjšal za okoli 50 % na približno 120 mio EUR.

6.1.5. Rezultati po sodelujočih institucijah

Na naslednjih straneh je podroben pregled primanjkljajev kapitala in drugih glavnih podatkov bank, v katerih je bil opravljen »bottom-up« stresni test.

6.1.5.1. NLB

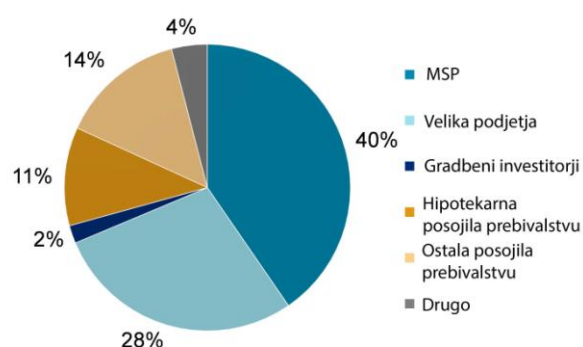
6.1.5.1.1. Profil NLB

NLB – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	14.335
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	26%
Neto posojila (v mio EUR)	10.017
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	1.011
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktive)	8.8%

Vir: letno poročilo NLB za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov

Kreditni portfelj NLB ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalcu "bottom-up" stresnih testov zagotovila NLB

NLB je s 26-odstotnim tržnim deležem največja banka na slovenskem trgu z vidika bilančne vsote.²⁵ NLB Skupino sestavljajo NLB in podružnice, vključno z lizinškimi družbami, družbami za faktoring in forfeitiranje, zavarovalnicami ter družbo za upravljanje premoženja. Banka je bila ustanovljena leta 1994 kot delniška družba. Republika Slovenija je trenutno s 76,91-odstotnim deležem največji delničar.²⁶

NLB Skupina posluje v več kot 13 državah, sedež pa ima v Ljubljani v Sloveniji. Skupina pokriva šest poslovnih segmentov: poslovanje s podjetji, poslovanje s prebivalstvom, finančni trgi, strateški tuji trgi, nestrategski trgi in dejavnosti ter druge dejavnosti, pri katerih so v ospredju mala in velika podjetja. Posojila malim podjetjem obsegajo okoli 40 %, velikim pa okoli 28 % posojil NLB Skupine ob koncu leta 2012.²⁷

Poglobljanje krize v realnem sektorju se je pokazalo v nenehnem slabšanju kakovosti kreditnega portfelja NLB. Saldo nedonosnih posojil se je povečal kljub splošnemu upadanju v kreditnem portfelju. Saldo nedonosnih posojil je ob koncu leta 2012 znašal 3,7 mrd EUR, kar pomeni povečanje za 0,7 mrd EUR do konca preteklega leta, medtem ko se je delež nedonosnih posojil povečal za 6,9 odstotne točke in je znašal 28 %.²⁸ Kljub povečanju nedonosnih posojil je NLB uspelo med letoma 2010 in 2012 povečati svoj delež najkakovostnejšega temeljnega kapitala.²⁹

²⁵ Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

²⁶ Marec 2013, Letno poročilo NLB 2012.

²⁷ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila NLB.

²⁸ Letno poročilo NLB Skupine ob koncu leta 2012.

²⁹ Letno poročilo NLB Skupine ob koncu leta 2012.

6.1.5.1.2. Rezultati NLB

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	2.206	15 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	318	2 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	11.055	77 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	969	9 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	4.059	36 %	4.552	40 %
MSP	2.145	50 %	2.343	55 %
Velika podjetja	1.236	36 %	1.400	40 %
Gradbeni investitorji	364	62 %	405	69 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	70	5 %	113	9 %
Ostala posojila prebivalstvu	245	15 %	290	18 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	76	n. p.	83	n. p.
Vrednostni papirji	89	6 %	173	12 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	4.225	n. p.	4.808	n. p.

Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	2.206	2.206
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	226	249
Kapitalski blažilnik ³⁰ (31. 12. 2015)	150	449
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)³¹	2.582	2.904

³⁰ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktive ob koncu leta 2015

³¹ Brez upoštevanja DTA

Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	1.464	10 %	1.668	12 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	1.643	11 %	1.904	13 %

6.1.5.2. NKBM

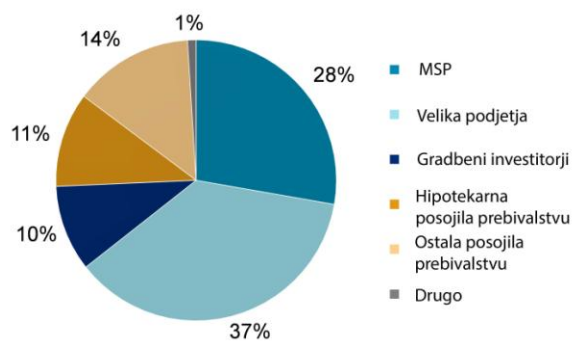
6.1.5.2.1. Profil NKBM

NKBM – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	5.322
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	10%
Neto posojila (v mio EUR)	3.560
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	N/A
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	7.6%

Viri: letno poročilo NKBM za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj NKBM ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalca "bottom-up" stresnih testov zagotovila NKBM
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

NKBM je z 10-odstotnim tržnim deležem druga največja banka v Sloveniji z vidika bilančne vsote.³² Banka je bila ustanovljena kot delniška družba, v kateri ima republika Slovenija trenutno 91,24-odstotni delež.³³ NKBM je matična družba Skupine NKBM, ki obsega 13 drugih subjektov.

NKBM posluje predvsem v Sloveniji, dodatne poslovne dejavnosti pa ima v Avstriji, na Hrvaškem in v Srbiji. Sedež banke je v Mariboru v Sloveniji.

Skupina pokriva pet segmentov, bančništvo, upravljanje skladov, lizing, nepremičnine in druge dejavnosti, pri katerih so v ospredju mala in velika podjetja. Posojila velikim podjetjem obsegajo okoli 37 %, malim pa okoli 28 % posojil Skupine NKBM ob koncu leta 2012.³⁴

Trenutna gospodarska in finančna kriza je precej prizadela kreditni portfelj NKBM. Delež nedonosnih posojil v skupnem bruto kreditnem portfelju se je povečal s 15 % leta 2011 na

³² Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

³³ Na dan 30. septembra 2013. Spletna stran NKBM.

³⁴ Razčlenitev po segmentih je izvajalca »bottom-up« stresnih testov zagotovila NKBM.

22 % leta 2012. Največji delež nedonosnih posojil predstavljajo posojila gradbenim podjetjem, in sicer 57 %.³⁵

Zadnji dve leti je NKBM povečala kapital, skrčila bilanco stanja, dezinvestirala sredstva, izvedla delni odkup hibridnih instrumentov (2012) in konverzijo pogojno zamenljivih obveznic (2013). Te ukrepe za izboljšanje kapitalskega položaja banke so odtehtali poslabšanje kakovosti sredstev in sorazmerno visoki stroški oslabitev.³⁶ Skladno s tem se je delež najkakovostnejšega temeljnega kapitala zmanjšal z 8,1 % leta 2011 na 7,6 % leta 2012.³⁷

6.1.5.2.2. Rezultati NKBM

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	675	13 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	70	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	4.324	81 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	327	8 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	1.570	39 %	1.793	44 %
MSP	563	56 %	615	61 %
Velika podjetja	628	45 %	731	52 %
Gradbeni investitorji	268	64 %	294	70 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	21	5 %	37	8 %
Ostala posojila prebivalstvu	91	12 %	116	15 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	51	n. p.	54	n. p.
Vrednostni papirji	45	7 %	100	15 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	1.665	n. p.	1.947	n. p.

³⁵ Letno poročilo NKBM ob koncu leta 2012.

³⁶ Alta Invest, analitično poročilo, 30. avgust 2013.

³⁷ Letno poročilo NKBM ob koncu leta 2012.

	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	675 (666)	675 (671)
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	93 (93)	92 (92)
Kapitalski blažilnik ³⁸ (31. 12. 2015)	19 (19)	129 (129)
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)³⁹	787 (778)	896 (892)

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	795	15 %	936	18 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	887	17 %	1.055	20 %

6.1.5.3. Abanka

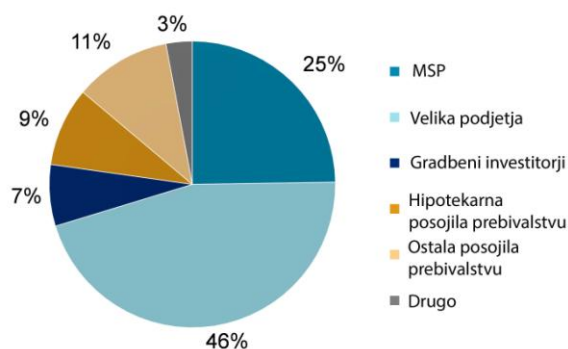
6.1.5.3.1. Profil Abanke

Abanka – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	3.614
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	8%
Neto posojila (v mio EUR)	2.598
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	182
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	N/A

Viri: letno poročilo Abanke za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj Abanke ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalcu "bottom-up" stresnih testov zagotovila Abanka
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

Abanka je z 8-odstotnim tržnim deležem tretja največja banka v Sloveniji.⁴⁰ Na borzi kotira kot delniška družba od leta 2008, sedež pa ima v Ljubljani v Sloveniji. Banka posluje v

³⁸ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktivne ob koncu leta 2015

³⁹ Brez upoštevanja DTA

⁴⁰ Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

mreži, ki jo sestavlja 41 podružnic po Sloveniji, prisotna pa je še v Srbiji, na Hrvaškem in v Bosni, zlasti s faktoringom in lizingom.

Banka pokriva tri poslovne segmente: poslovanje s prebivalstvom, poslovanje s podjetji in finančne trge. V ospredju je segment velikih podjetij. Skupni obseg posojil velikim podjetjem predstavlja skoraj 50 % posojil Skupine Abanka ob koncu leta 2012.⁴¹

Delež nedonosnih posojil, ki jih ima Abanka, se je povečal s 15 % leta 2011 na 25 % leta 2012.⁴² Kapitalska osnova Abanke se je med letoma 2011 in 2012 poslabšala zaradi izgub. Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala Abanke se je zmanjšal s 7,6 % leta 2011 na 6,2 % leta 2012.⁴³ V skladu s skupščino delničarjev aprila 2013 si Abanka prizadeva povečati svoj kapital za 90 mio EUR z novo izdajo delnic do konca leta 2013 za izboljšanje svoje kapitalske osnove.⁴⁴

6.1.5.3.2. Rezultati Abanke

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	410	11 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	44	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	2.920	81 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	154	5 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	985	34 %	1.140	39 %
MSP	243	40 %	279	46 %
Velika podjetja	596	39 %	684	44 %
Gradbeni investitorji	106	51 %	115	56 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	13	5 %	28	11 %
Ostala posojila prebivalstvu	27	9 %	34	11 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	17	n. p.	17	n. p.

⁴¹ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila Abanka.

⁴² Letno poročilo Abanke ob koncu leta 2012.

⁴³ Letno poročilo Abanke ob koncu leta 2012.

⁴⁴ Letno poročilo Abanke ob koncu leta 2012.

Vrednostni papirji	43	8 %	77	15 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	1.045	n. p.	1.234	n. p.

	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	410	410
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	55	55
Kapitalski blažilnik ⁴⁵ (31. 12. 2015)	–66	13
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)⁴⁶	399	478

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	585	16 %	675	19 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	646	18 %	756	21 %

6.1.5.4. UniCredit Banka

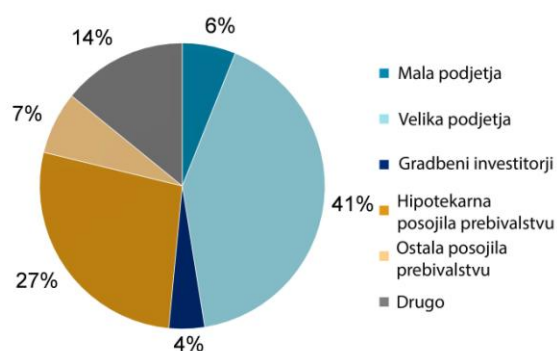
6.1.5.4.1. Profil UniCredit Banke

UniCredit Banka – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	2.815
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	6%
Neto posojila (v mio EUR)	2.365
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	N/A
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktive)	N/A

Viri: letno poročilo UniCredit Banke za leto 2012, Oliver Wyman
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj UniCredit Banke ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je družbi Oliver Wyman zagotovila UniCredit Banka
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

⁴⁵ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktive ob koncu leta 2015

⁴⁶ Brez upoštevanja DTA

UniCredit Banka je del skupine UniCredit, ki je vodilna evropska komercialna banka s poslovalnicami v 20 državah. UniCredit Banka ima v Sloveniji 29 podružnic, sedež pa je v Ljubljani. Z vidika skupnega finančnega premoženja v Sloveniji ima banka 6-odstotni tržni delež.⁴⁷

Banka pokriva dva glavna poslovna segmenta: poslovanje s prebivalstvom in malimi podjetji ter poslovanje s podjetji in investicijsko bančništvo. V ospredju so velika podjetja in prebivalstvo. Hipotekarna posojila prebivalstvu in posojila velikim podjetjem skupaj obsegajo 68 % bruto posojil ob koncu leta 2012.⁴⁸

Med leti 2011 in 2012 je UniCredit Banki uspelo povečati kapitalski položaj s količnika kapitalске ustreznosti temeljnega kapitala (Tier 1) 10,2 % leta 2011 na 12,2 % leta 2012.⁴⁹

6.1.5.4.2. Rezultati UniCredit Banke

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	126	4 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	40	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	1.933	69 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	236	12 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	305	15 %	369	18 %
MSP	92	55 %	101	61 %
Velika podjetja	120	12 %	145	15 %
Gradbeni investitorji	39	49 %	47	59 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	25	4 %	43	7 %
Ostala posojila prebivalstvu	30	17 %	33	18 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	7	n. p.	7	n. p.
Vrednostni papirji	1	0,2 %	10	3 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	313	n. p.	386	n. p.

⁴⁷ Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

⁴⁸ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila UniCredit Banka.

⁴⁹ Letno poročilo UniCredit Banke ob koncu leta 2012.

	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	126	126
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	88	111
Kapitalski blažilnik ⁵⁰ (31. 12. 2015)	75	135
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)⁵¹	290	372

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	13	0,4 %	–2	–0,1 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	23	1 %	14	0,4 %

6.1.5.5. Banka Celje

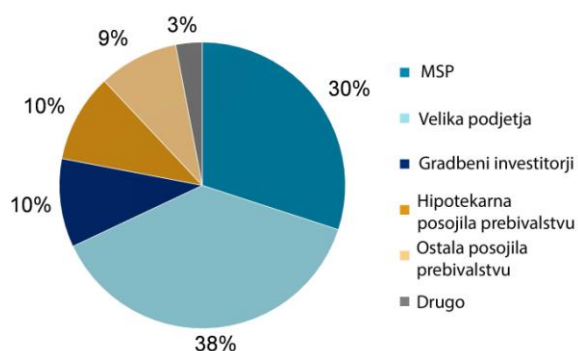
6.1.5.5.1. Profil Banke Celje

Banka Celje – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	2.271
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	5%
Neto posojila (v mio EUR)	1.589
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	166
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	N/A

Viri: letno poročilo Banke Celje za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj Banke Celje ob koncu leta 2012

Viri: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalcu "bottom-up" stresnih testov zagotovila Banka Celje
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

Banka Celje je slovenska univerzalna banka, ki posluje s podjetji, samostojnimi podjetniki in fizičnimi osebami. Tržni delež banke z vidika skupnega bančnega premoženja v Sloveniji

⁵⁰ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktivne ob koncu leta 2015

⁵¹ Brez upoštevanja DTA

znaša 5 %.⁵² Banka je bila ustanovljena kot delniška družba, v kateri ima NLB 40,99-odstotni delež.⁵³

Sedež banke je v Celju. Ima 32 domačih podružnic. V ospredju poslovanja so velika podjetja in mala podjetja. Posojila velikim podjetjem obsegajo okoli 38 %, malim pa okoli 30 % posojil Banke Celje ob koncu leta 2012.⁵⁴

6.1.5.5.2. Rezultati Banke Celje

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	176	8 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	36	2 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	1.773	78 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	150	8 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	537	31 %	636	37 %
MSP	236	44 %	267	50 %
Velika podjetja	199	28 %	242	35 %
Gradbeni investitorji	75	47 %	87	55 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	11	7 %	21	12 %
Ostala posojila prebivalstvu	16	9 %	19	11 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	12	n. p.	14	n. p.
Vrednostni papirji	17	7 %	33	14 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	567	n. p.	683	n. p.

Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	176	176

⁵² Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

⁵³ Letno poročilo Banke Celje, september 2013.

⁵⁴ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila Banka Celje.

Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	28	40
Kapitalski blažilnik ⁵⁵ (31. 12. 2015)	36	79
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)⁵⁶	240	295

Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	289	13 %	339	15 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	327	14 %	388	17 %

6.1.5.6. Hypo Alpe Adria Bank

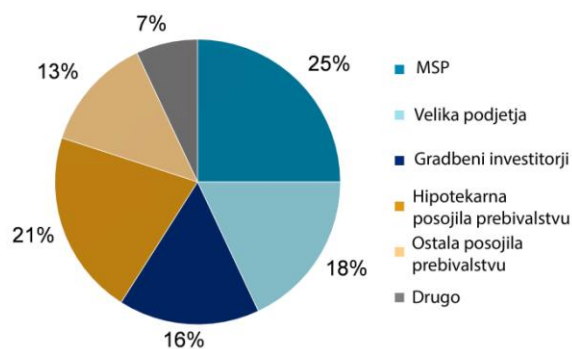
6.1.5.6.1. Profil banke Hypo Alpe Adria Bank

Hypo Alpe Adria Bank – ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	1.901
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	4%
Neto posojila (v mio EUR)	1.685
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	148
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	N/A

Vir: letno poročilo banke Hypo Alpe Adria Bank za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj banke Hypo Alpe Adria Bank ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalec "bottom-up" stresnih testov zagotovila Hypo Alpe Adria Bank
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

Hypo Alpe Bank posluje kot podrejena družba družbe Hypo Alpe Adria Bank International AG, ki ima sedež v Celovcu v Avstriji. Banka ponuja komercialne in osebne bančne storitve v Sloveniji. Z vidika bančnega premoženja v Sloveniji ima banka Hypo Alpe Adria 4-odstotni tržni delež.⁵⁷ Banka je bila ustanovljena leta 1999 in ima sedež v Ljubljani.

⁵⁵ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktivne ob koncu leta 2015

⁵⁶ Brez upoštevanja DTA

⁵⁷ Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

Kreditni portfelj banke Hypo Alpe Adria Bank ob koncu leta 2012 je razpršen na različne segmente posojil.⁵⁸ V obdobju med letoma 2011 in 2012 se je temeljni kapital (Tier 1) banke Hypo Alpe Adria Bank zmanjšal s 158 mio EUR leta 2011 na 148 mio EUR leta 2012.⁵⁹

6.1.5.6.2. Rezultati banke Hypo Alpe Adria Bank

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	67	4 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	14	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	1.547	81 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	148	10 %

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	309	20 %	374	24 %
MSP	134	33 %	157	38 %
Velika podjetja	46	15 %	62	20 %
Gradbeni investitorji	121	44 %	144	53 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	4	1 %	6	2 %
Ostala posojila prebivalstvu	4	2 %	5	2 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	8	n. p.	9	n. p.
Vrednostni papirji	3	5 %	9	17 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	319	n. p.	393	n. p.

	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	67	67
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	23	25

⁵⁸ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila Hypo Alpe Adria Bank.

⁵⁹ Letno poročilo banke Hypo Alpe Adria Bank ob koncu leta 2012.

Kapitalski blažilnik ⁶⁰ (31. 12. 2015)	40	80
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015) ⁶¹	130	172

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)				
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	164	9 %	189	10 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	189	10 %	221	12 %

6.1.5.7. Gorenjska banka

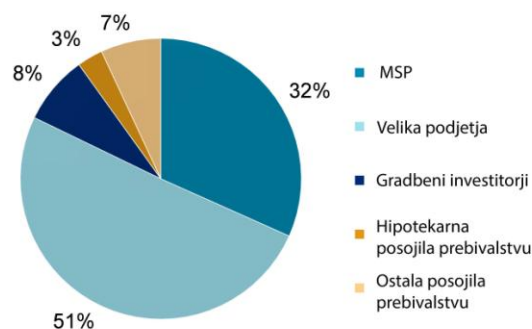
6.1.5.7.1. Profil Gorenjske banke

Gorenjska Banka - ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilančna vsota (v mio EUR)	1.790
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	4%
Neto posojila (v mio EUR)	1.187
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	221
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	N/A

Viri: letno poročilo Gorenjske banke za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov
n. p. = podatka ni v letnem poročilu banke za leto 2012

Kreditni portfelj Gorenjske Banke ob koncu leta 2012

Viri: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalcu "bottom-up" stresnih testov zagotovila Gorenjska banka
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

Gorenjska banka zagotavlja bančne storitve za pravne osebe, posameznike in samostojne podjetnike na Gorenjskem v Sloveniji. Njen tržni delež z vidika bančnega premoženja v Sloveniji znaša 4 %.⁶² Ustanovljena je bila leta 1955 in ima sedež v Kranju v Sloveniji.

Njeni komitenti so predvsem institucije. Več kot polovico njenih posojil ob koncu leta 2012 obsegajo posojila velikim podjetjem in 32 % malim podjetjem.⁶³

Ker se kakovost sredstev poslabšuje, se je količnik kapitalske ustreznosti Gorenjske banke v obdobju med letoma 2011 in 2012 zmanjšal. Leta 2012 je znašal 14 %.⁶⁴

⁶⁰ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktivne ob koncu leta 2015

⁶¹ Brez upoštevanja DTA

⁶² Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

⁶³ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila Gorenjska banka.

6.1.5.7.2. Rezultati Gorenjske banke

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	157	9 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	24	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	1.497	84 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	266	18 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	523	40 %	592	45 %
MSP	253	66 %	268	70 %
Velika podjetja	209	31 %	250	37 %
Gradbeni investitorji	58	48 %	69	57 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	0	0,1 %	0	0,3 %
Ostala posojila prebivalstvu	4	4 %	5	5 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	16	n. p.	18	n. p.
Vrednostni papirji	38	7 %	79	15 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	578	n. p.	688	n. p.

Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	157	157
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	22	11
Kapitalski blažilnik ⁶⁵ (31. 12. 2015)	151	193
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)⁶⁶	329	361

⁶⁴ Letno poročilo Gorenjske banke ob koncu leta 2012.

⁶⁵ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktive ob koncu leta 2015

⁶⁶ Brez upoštevanja DTA

Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	207	12 %	274	15 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	249	14 %	328	18 %

6.1.5.8. Raiffeisen Banka

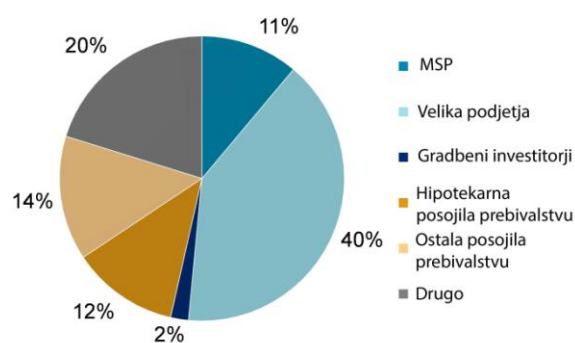
6.1.5.8.1. Profil Raiffeisen Banke

Raiffeisen Banka - ključni podatki po stanju ob koncu leta 2012

Bilancijska vsota (v mio EUR)	1.420
Tržni delež (v % skupnega finančnega premoženja v Sloveniji)	3%
Neto posojila (v mio EUR)	1.035
Najkakovostnejši temeljni kapital (v mio EUR)	62
Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala (v % tveganju prilagojene aktivne)	9,0%

Viri: letno poročilo Raiffeisen Banke za leto 2012, izvajalec "bottom-up" stresnih testov

Kreditni portfelj Raiffeisen Banke ob koncu leta 2012

Vir: razčlenitev po segmentih, ki jo je izvajalcu "bottom-up" stresnih testov zagotovila Raiffeisen Banka
Opomba: Segmentacija je bila prilagojena pred pregledom kakovosti sredstev.

Raiffeisen Banka je podrejena družba Raiffeisen Bank International AG, ki posluje kot univerzalna banka z mrežo podrejenih bank, liziških družb in številnih specializiranih ponudnikov finančnih storitev na 17 trgih, pri čemer srednja in vzhodna Evropa veljata za njen domači trg. Raiffeisen Banka ima 15 podružnic v Sloveniji in sedež v Mariboru. Z vidika skupnega bančnega premoženja v Sloveniji ima banka 3-odstotni tržni delež.⁶⁷

Banka pokriva tri poslovne segmente: poslovanje s prebivalstvom, poslovanje s podjetji in investicijsko bančništvo, pri čemer so v ospredju velika podjetja. Posojila velikim podjetjem obsegajo 40 % kreditnega portfelja Raiffeisen Banke ob koncu leta 2012.⁶⁸

Raiffeisen Banka je med letoma 2011 in 2012 ohranila svoj delež najkakovostnejšega temeljnega kapitala stabilen na 9,0 %.⁶⁹

⁶⁷ Izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov na podlagi letnih poročil.

⁶⁸ Razčlenitev po segmentih je izvajalcu »bottom-up« stresnih testov zagotovila Raiffeisen Banka.

⁶⁹ Letno poročilo Raiffeisen Banke ob koncu leta 2012.

6.1.5.8.2. Rezultati Raiffeisen Banke

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	56	4 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	9	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	694	49 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	63	9 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % opazovane aktive ob koncu leta 2012
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	160	20 %	197	25 %
MSP	19	24 %	23	29 %
Velika podjetja	90	21 %	113	27 %
Gradbeni investitorji	13	65 %	15	76 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	4	3 %	7	6 %
Ostala posojila prebivalstvu	34	23 %	38	26 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	4	n. p.	6	n. p.
Vrednostni papirji	14	9 %	22	14 %
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	178	n. p.	225	n. p.

Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
	v mio EUR	v mio EUR
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	56	56
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	22	22
Kapitalski blažilnik ⁷⁰ (31. 12. 2015)	18	34
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015)⁷¹	95	112

⁷⁰ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktive ob koncu leta 2015

⁷¹ Brez upoštevanja DTA

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	72	5 %	97	7 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	83	6 %	113	8 %

6.2. Primerjava s »top-down« stresnim testom

6.2.1. Namen in obseg primerjave s »top-down« stresnim testom (»top-down challenge« - TDC)

Banka Slovenije je pooblastila izvajalca »top-down« stresnih testov, da je opravil neodvisni »top-down« stresni test bančnega sistema države. Rezultati so bili uporabljeni za primerjavo ocene primanjkljaja kapitala izvajalca »bottom-up« stresnih testov. Vse ključne komponente bilančnih in zunajbilančnih pozicij bank ter izkazi poslovnega izida so se uporabili kot podlaga za oblikovanje prognostičnega modela pričakovanih izgub na podlagi kreditne izpostavljenosti in absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub. Izvajalec »top-down« stresnih testov ni imel dostopa do specifičnih poslovnih načrtov bank, zato se je opiral na napovedi na ravni bančnega sistema, ki jih je zagotovila Banka Slovenije. Pristop »top-down« se osredotoča na specifične vzorce tveganj slovenskega bančnega trga in je prilagojen danemu stanju razpoložljivosti podatkov. Ker nobena lokalna banka ne uporablja naprednih pristopov za izračun regulatornega kapitala⁷², so bile v model »top-down« vključene posebne omejitve v zvezi z razpoložljivostjo in kakovostjo podatkov o posojilih. Pristopa »top-down« in »bottom-up« se po svojem značaju med seboj močno razlikujeta ter sta primerljiva samo do določene mere. Slika 45 podrobneje prikazuje obseg ocenjevanja s »top-down« pristopom.

Slika 45: Obseg ocenjevanja s »top-down« pristopom

6.2.2. Viri podatkov

Izvajalec »top-down« stresnih testov je oblikoval svoj model predvsem na podlagi podatkov, ki jih je prejel od Banke Slovenije ter v agregirani obliki (predvsem na ravni segmentov) od

⁷² Delno ga uporablja Unicredit banka.

izvajalcev »bottom-up« stresnih testov in pregleda kakovosti aktive. Da bi izvajalec »top-down« stresnih testov opredelil izhodišča za ključne vzorčne parametre in predpostavke, je uporabil tudi ustrezne podatke iz primerljivih trgov. Podatki, ki so jih zagotovile stranke, so predstavljeni na spodnji Sliki 46.

Slika 46: Viri podatkov za izvajalca »top-down« stresnih testov

Glavni viri podatkov za izvajalca »top-down« stresnih testov

Banka Slovenije	> Osnovni in neugodni scenarij za stresne teste, ki ju je Banka Slovenije določila v dogovoru z mednarodnimi organizacijami ter ju v enaki meri uporabljajo izvajalci »bottom-up« in »top-down« stresnih testov. > Zbirka podatkov kreditnega biroja, ki vključuje podatke o izpostavljenosti in zavarovanju za posamezne komitente. > Podatki o zunajbilančnih postavkah in preteklih stopnjah neplačil za vse banke.
Izvajalec »bottom-up« stresnih testov (prek Banke Slovenije)	> Standardizirane bilance stanje in izkazi poslovnega izida vseh opazovanih bank. > Najnovejši podatki o obsegu posojil in deležu nedonosnih posojil na ravni bank in segmentov, pridobljeni iz kreditnih map, pregledanih v okviru AQR. To pomeni tudi preračun preračunov posojil znotraj segmentov in med segmenti.

Kakovost in obseg podatkov o preteklih stopnjah neplačil, ki jih je lahko zagotovila Banka Slovenije (zlasti v segmentu posojil prebivalstvu), sta bili premajhni, da bi se lahko neposredno uporabili pri modeliranju. V zvezi s kakovostjo podatkov je treba posebej upoštevati, da v preteklih podatkih o stopnjah neplačila ni mogoče opaziti učinkov gospodarskega upada, saj Slovenija od svoje neodvisnosti leta 1991 še ni šla skozi celotni ekonomski cikel.

Čeprav ni bilo na voljo ne preteklih ne izpeljanih izgub ob neplačilu (LGD), so bili podatki, ki jih je zagotovila Banka Slovenije, dovolj za ustrezno natančno napoved izgub ob neplačilu za obdobje 2013–2015. Zbirka podatkov kreditnega registra Banke Slovenije je bil pomemben vir, saj vsebuje celovite in obsežne podatke o posameznih komitentih glede izpostavljenosti in zavarovanj.

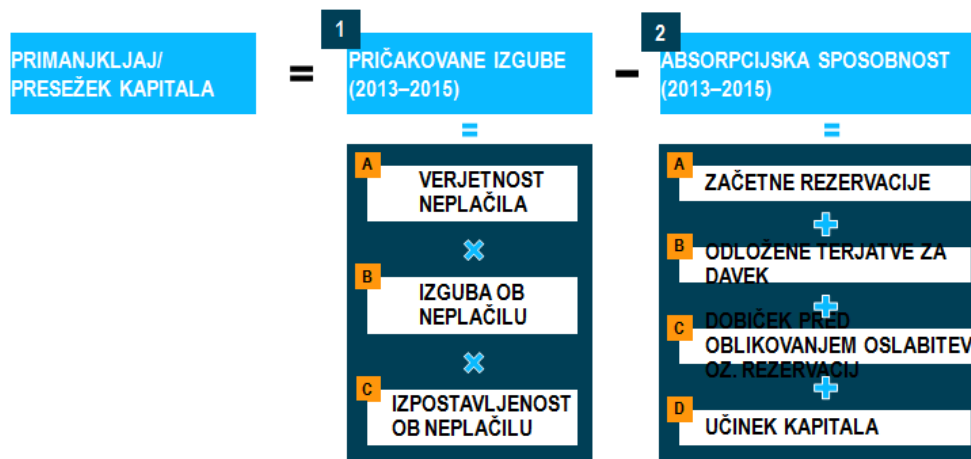
Izvajalca »bottom-up« in »top-down« stresnih testov sta uskladila izhodišče stresnih testiranj – to še zlasti velja za izpostavljenost ob neplačilu na ravni segmentov.

6.2.3. Uporabljena metodologija izračunavanja

Izvajalec »top-down« stresnih testov je svoj preizkušeni okvir (glej Sliko 47) prilagodil specifičnim razmeram v Sloveniji za izračun skupnih pričakovanih kapitalskih potreb slovenskega bančnega sistema na ravni posameznih bank:

Slika 47: Okvir »top-down« stresnih testov za izračun primanjkljaja/presežka kapitala

Pregled metodologije »top-down« stresnih testov

Primanjkljaj/presežek kapitala je izračunan kot razlika med pričakovanimi izgubami in absorpcijsko sposobnostjo za obdobje 2013–2015.

1. Pričakovane izgube

- A) Modeliranje *verjetnosti neplačila* (PD) je temeljilo na razmerju med preteklimi stopnjami neplačil, stanjem nedonosnih posojil (NPL), razmerjem PD-NPL in makroekonomskimi gibanji. Za vsako banko, vključeno v testiranje, je izvajalec »top-down« stresnih testov opravil modeliranje na ravni segmentov. Da bi zagotovili skladnost z rezultati pregleda kakovosti sredstev, je bilo izhodišče prilagojeno (stopnje neplačil ob koncu leta 2012). Poleg tega so se upoštevali dejavniki, kot sta korelacija med PD in NPL v času upada gospodarske aktivnosti ter faktorji, ki vplivajo na PD. Izvajalec »top-down« stresnih testov je na podlagi teh dejavnikov skupaj z makroekonomskimi scenariji izdelal svojo napoved PD za obdobje 2013–2015.
- B) Modeliranje *izgub ob neplačilu* (LGD) je temeljilo na obstoječih podatkih kreditnega registra Banke Slovenije, ki vključujejo podrobne podatke o izpostavljenosti in zavarovanju posojil, agregirane na ravni komitentov pri posameznih bankah. Izpostavljenost je bila razdeljena na (i) zavarovani in (ii) nezavarovani del. Za (i) zavarovano izpostavljenost so bili za vsako vrsto zavarovanja izvedeni določeni odbitki. Odbitki so se modelirali na podlagi makroekonomskih kazalnikov – BDP in indeks cen stanovanjskih nepremičnin. Zaradi majhne likvidnosti nepremičninskega trga je izvajalec »top-down« stresnih testov uporabil konservativne začetne odbitke za poslovne in stanovanjske nepremičnine (npr. ~80 % za nedonosne poslovne nepremičnine). Izvajalec »top-down« stresnih testov je izračunal (ii) nezavarovano izpostavljenost z odštetjem zavarovane izpostavljenosti od skupne bruto izpostavljenosti. Potem je uporabil referenčno izgubo za izračunano nezavarovano izpostavljenost. Izračunane izgube ob

neplačilu so bile agregirane za vsako banko posebej na ravni segmentov ob upoštevanju obsega in strukture zavarovanja s premoženjem vsake banke v zbirki podatkov kreditnega registra. Da bi izvajalec »top-down« stresnih testov izgube ob neplačilu slovenskih bank dodelal in natančno prilagodil, je kot izhodišča uporabil izkušnje iz drugih stresnih testov, pretekle tržne podatke in vhodne podatke posameznih bank.

- C) *Izpostavljenost ob neplačilu* je bila določena neodvisno za vsak segment in banko. Izhodišče je bil obseg ob koncu leta 2012, ki je razviden iz podatkov o posojilih ter ločitvijo na donosne in nedonosne deleže portfelja, kot so ugotovili izvajalci pregleda kakovosti sredstev. Bruto rast posojil je bila modelirana skladno z makroekonomskima scenarijema. Stanje nedonosnih posojil iz leta 2012, ki jih ni bilo mogoče prestrukturirati v donosne, je bilo odpisano v letu 2013. To pomeni, da prestrukturirani del portfelja začne postajati donosen že v istem letu, kar poveča izpostavljenost v naslednjih letih. To je dokaj konservativna predpostavka, saj so stopnje izterljivosti skoraj zanemarljive. Izvajalec »top-down« stresnih testov je vključil zunajbilančno kreditno izpostavljenost prek konverzijskih faktorjev na podlagi referenčnih vrednosti predvsem za poslovne banke.

2. Absorpcijska sposobnost za pokrivanje izgub

- A) *Podatke o začetnih rezervacijah in oslabitvah* je zagotovila Banka Slovenije, predpostavilo pa se je, da v celoti absorbirajo izgube. Z vidika pristopa »top-down« ni bila izvedena diferenciacija na ravni držav. Izvajalec »top-down« stresnih testov ni vključil nobene minimalne zahteve za rezervacije za izgube pri posojilih do konca leta 2015.
- B) *Za izračun odloženih terjatev za davek* je bila uporabljena pavšalna stopnja davka od dobička pravnih oseb v višini 17 %. Za odložene terjatve za davek iz naslova izgub se je najprej predpostavilo, da v celoti absorbirajo izgube, za tiste, ki so izhajale iz začasnih razlik, ki so v seštevku enake ali manjše od 10 % ustreznega najkakovostnejšega temeljnega kapitala, pa to ni veljalo. Pristop sporazuma Basel III je bil uporabljen za postopno uvedbo vnaprej vračunanih odloženih terjatev za davek v letu 2015. Skladno z zahtevami Banke Slovenije so bile odložene terjatve za davek izračunane, vendar izključene iz končnih rezultatov »top-down« stresnih testov.
- C) Diferencirane napovedi za ključne komponente izkaza poslovnega izida so bile uporabljene za izračun *dobička pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij* na ravni bank ob predpostavki, da so bili dobički v celoti zadržani:
- i) za izračun neto obrestnih prihodkov je izvajalec »top-down« stresnih testov modeliral obrestne prihodke in obrestne odhodke ločeno. To je izvedel na podlagi obeh makroekonomskih scenarijev Banke Slovenije in pričakovanih izgub iz modela »top-down« ter njihovih učinkov na obseg poslovanja in obrestne mere;
 - ii) drugi poslovni prihodki (neto dohodki od nadomestil in provizij) so bili ocenjeni za obdobje 2013–2015 na podlagi linearne regresije z uporabo makroekonomskih spremenljivk;
 - iii) drugi dohodki so bili ocenjeni z upoštevanjem preteklega povprečja zadevnih komponent na ravni bank, pri čemer so bile prilagojene za znane enkratne učinke;

iv) ker je večina bank, vključenih v testiranje, že v preteklih letih izvedla obsežne ukrepe za povečanje učinkovitosti, so bili obeti za naslednja leta dokaj previdni. Pričakovalo se je, da bodo operativni stroški v obdobju 2013–2015 ostali na ravneh iz leta 2012.

D) Izhodišče za izračun *učinka na kapital* je bil najkakovostnejši temeljni kapital ob koncu leta 2012, upoštevale pa so se tudi absorpcijska sposobnost in pričakovane izgube za obdobje 2013–2015. Tveganju prilagojena aktiva je bila modelirana kot seštevek kreditnim, operativnim in tržnim tveganjem prilagojene aktive na letni ravni. Kreditnemu tveganju prilagojena aktiva je bila izračunana s standardiziranim pristopom pravil sporazuma Basel II o kapitalski ustreznosti – predvidene so bile spremembe obsega glede na pričakovane izgube. Operativnemu tveganju prilagojena aktiva je bila izračunana na podlagi enostavnega pristopa sporazuma Basel II. Tržnemu tveganju prilagojena aktiva je bila izračunana na podlagi predpostavke konstantnega deleža v skupni tveganju prilagojeni aktivni. V osnovnem scenariju je bil uporabljen zahtevani količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala v višini 9 %, v neugodnem scenariju pa v višini 6 %. Učinek kapitala je bil prikazan kot razlika med realiziranim in zahtevanim najkakovostnejšim temeljnim kapitalom v letu 2015.

6.2.4. Rezultati z vidika »top-down« stresnih testov

Vsi predstavljeni rezultati so predloženi brez odloženih terjatev za davek. Rezervacije in oslabitve za slaba posojila za leto 2012 v celoti absorbirajo izgube. Minimalne rezervacije za slaba posojila do konca leta 2015 niso vključene v noben prikaz. Izgube iz vrednostnih papirjev niso bile zajete v obseg dela pri izvajalcu »top-down« stresnih testov. Zato so bile »bottom-up« izgube iz vrednostnih papirjev dodane izgubam pri posojilih, ki jih je izračunal izvajalec »top-down« stresnih testov, da se je tako zagotovila primerljivost »top-down« podatkov in rezultatov »bottom-up« stresnih testov. Segmentacija je bila zaradi napačnih razvrstitev prilagojena, tako da prikazuje ustrezne segmente.

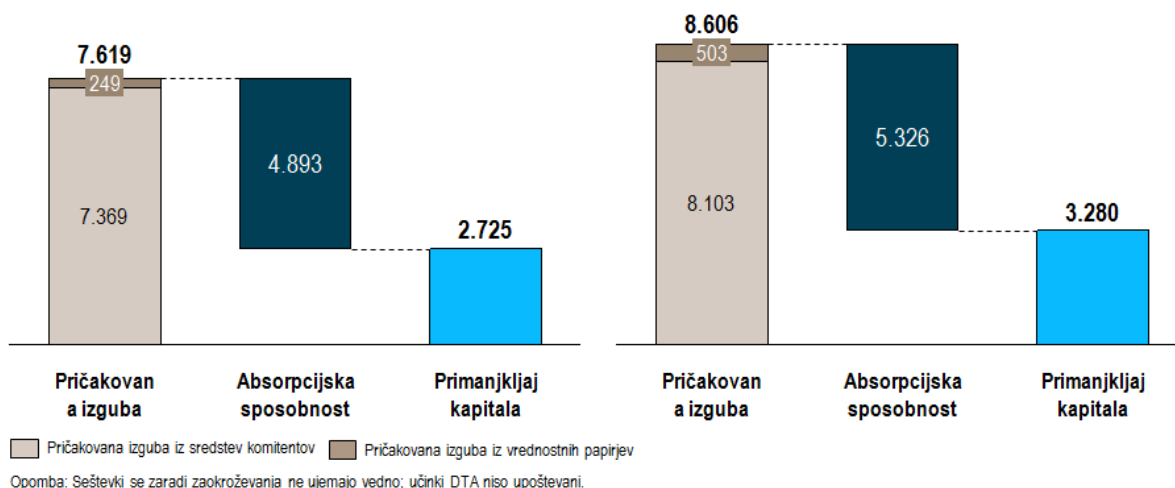
Kot je prikazano na Sliki 48, skupni primanjkljaj kapitala bančnega sistema znaša 2,7 mrd EUR po osnovnem in 3,3 mrd EUR po neugodnem scenariju.

Slika 48: Rezultati za reprezentativni del bančnega sistema

Primanjkljaj kapitala sistema opazovanih bank, izračunan po »top-down« pristopu (v mio EUR)

OSNOVNI SCENARIJ

NEUGODNI SCENARIJ

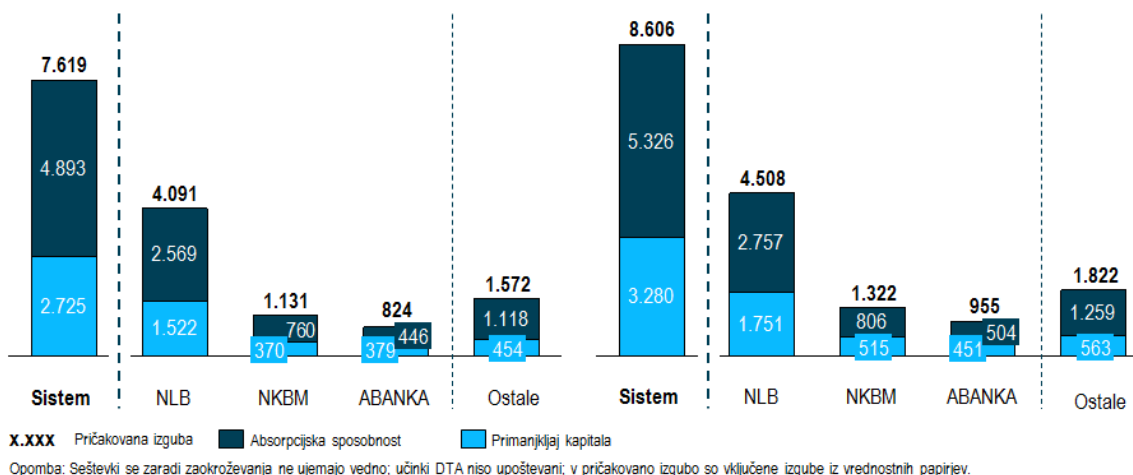
Za tri največje banke – tj. za NLB, NKBM in Abanko – znaša primanjkljaj kapitala 1,5 , 0,4 oziroma 0,4 mrd EUR po osnovnem ter 1,8, 0,5 oziroma 0,5 mrd EUR po neugodnem scenariju (glej Sliko 49). Skupni primanjkljaj kapitala preostalih obravnavanih 5 bank znaša 0,5 mrd EUR po osnovnem in 0,6 mrd EUR po neugodnem scenariju.

Slika 49: Rezultati za reprezentativni del bančnega sistema, za največje 3 banke in za preostalih 5 bank

Pričakovana izguba, sposobnost pokrivanja izgub in primanjkljaj kapitala posameznih bank, izračunani po »top-down« pristopu [v mio EUR]

OSNOVNI SCENARIJ

NEUGODNI SCENARIJ

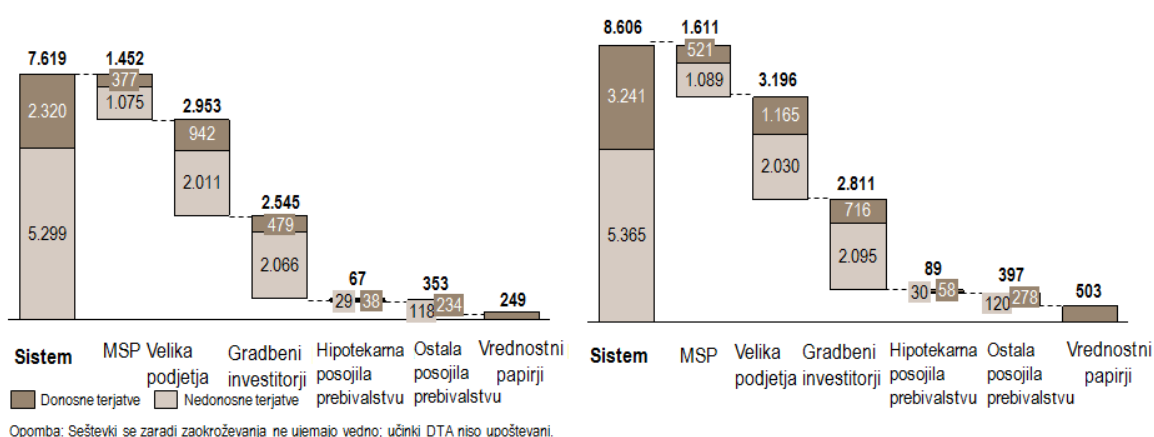
Slika 50 prikazuje razčlenitev izgub v bančnem sistemu po segmentih. Izgube segmenta podjetij obsegajo več kot 90 % skupnih izgub, kar potrjuje, da slovenski sektor poslovanja s prebivalstvom ni niti preobremenjen z dolгови niti ga kriza ni prizadela. Velika podjetja in gradbeni investitorji ustvarijo največ izgub. Delež tako prvih kot drugih pri skupnih izgubah pa znaša več kot 30 %. V obeh primerih večina izgub izhaja iz nedonosnih sredstev iz leta 2012, čeprav se relativni delež izgub iz donosnih sredstev po neugodnem scenariju poveča kot posledica dodatnih neplačil v obdobju napovedi.

Slika 50: Pričakovane izgube po segmentih

Pričakovane izgube sistema opazovanih bank po segmentih, izračunane po »top-down« pristopu [v mio EUR]

OSNOVNI SCENARIJ

NEUGODNI SCENARIJ

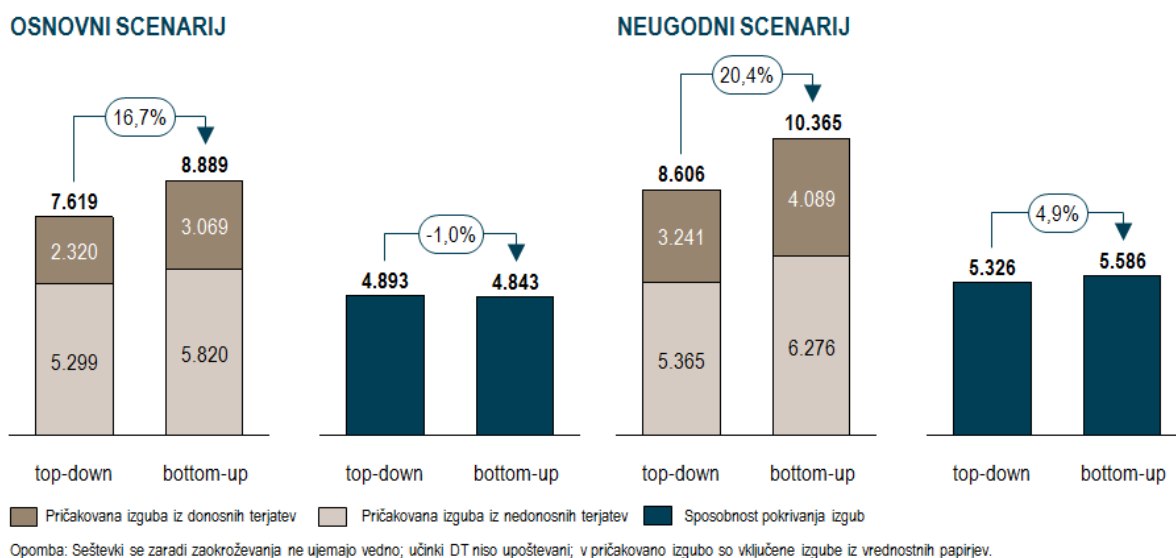
6.2.5. Temeljni vzroki za odstopanja med »bottom-up« in »top-down« stresnimi testi

Uporaba pristopa »top-down« oziroma »bottom-up« je posledično povezana z različnimi viri podatkov in metodologijami, ki jih uporabi izvajalec »bottom-up« oziroma »top-down« stresnih testov. Zato so odstopanja med rezultati »bottom-up« in rezultati »top-down« stresnih testov logična in pričakovana.

Razlike med »bottom-up« stresnimi testi in »top-down« izvirajo iz dveh postavk: (i) absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub in (ii) pričakovanih izgub (glej Sliko 51). Med fazo usklajevanja sta bili postavki (i) in (ii) temeljito pojasnjeni, pripoznani in v celoti razumljeni. Morebitna odstopanja zaradi napak v izračunu je bilo moč na obeh straneh izločiti na podlagi poskusa, v katerem so bili zamenjani ključni parametri modelov »top-down« in »bottom-up«, da bi se preveril izračun izvajalca »bottom-up« stresnih testov. Iz tega sledi, da temeljni vzrok za odstopanja izhaja iz različnih podatkov in metodoloških pristopov, ki jih je uporabil izvajalec »top-down« oziroma »bottom-up« stresnih testov. V spodnjem poglavju je podan pregled glavnih razlik glede pričakovanih izgub in absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub.

Slika 51: Razlike glede pričakovanih izgub za reprezentativni del bančnega sistema in glede absorpcijske sposobnosti za pokrivanje izgub (LAC)

Odstopanja med rezultati »top-down« in »bottom-up« stresnih testov [v mio EUR]

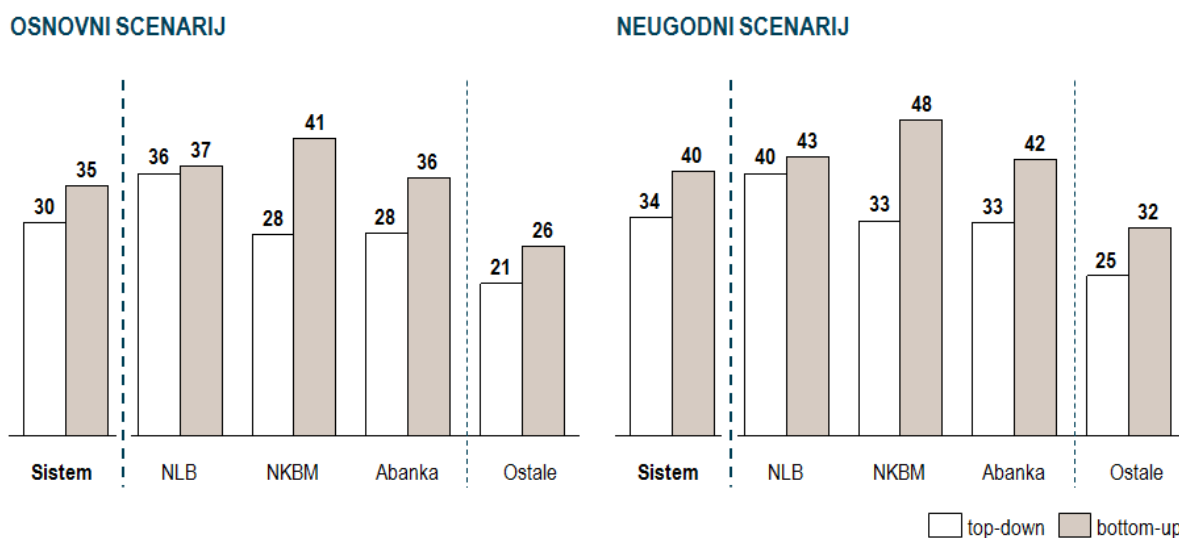

Pričakovane izgube so glavni razlog za odstopanja med obravnavanima vrstama rezultatov. Po osnovnem scenariju so »bottom-up« projekcije izgub za 16,7 % večje od tistih, ki jih je predložil izvajalec »top-down« stresnih testov, medtem ko je razlika v absorpcijski sposobnosti zanemarljiva (–1,0 %). Po neugodnem scenariju te razlike znašajo 20,4 % oziroma 4,9 %. Kombinirani učinek pričakovanih izgub in absorpcijske sposobnosti povzroči odstopanje pri skupnem primanjkljaju kapitala v višini 1.320 mio EUR po osnovnem in 1.498 mio EUR po neugodnem scenariju. Med izvajanjem stresnih testov »od zgoraj navzdol« (»top-down challenge«) so bile vse razlike usklajene. Velik del razlik odpade na parametre tveganja za NKBM in Abanko, kot je prikazano na Sliki 52.

Ker izvajalca »bottom-up« in »top-down« stresnih testov uporabljata skupno izpostavljenost ob neplačilu (EAD), so odstopanja v zvezi z vrednostmi PD, LGD in LAC (sposobnost pokrivanja izgub, po angl. loss absorption capacity) opisana ločeno v naslednjih odstavkih.

Slika 52: Deleži pričakovanih izgub

Stopnja pričakovane izgube¹⁾ posameznih bank v obdobju 2013–2015 [v %]

1) Glede na opazovano izpostavljenost v letu 2012; vključno z izgubami iz vrednostnih papirjev.

6.2.5.1. Vzroki za odstopanja pri izgubi ob neplačilu (LGD)

Obstajajo trije glavni vzroki za razlike v projekcijah LGD. Prvič, medtem ko so bili podatki pregleda kakovosti sredstev (AQR) in bančni podatki uporabljeni pri »bottom-up« stresnih testih, se je »top-down challenge« izvedel z uradnim naborom podatkov kreditnega registra. Kreditni register je centralizirana zbirka podatkov, ki jo upravlja Banka Slovenije z zagotavljanjem nepristranskosti in konsistentnega zbiranja podatkov.

Drugič, osnovni pristopi za ocenjevanje LGD so različni. Izvajalec »bottom-up« stresnih testov je uporabil podroben strukturni pristop za LGD zavarovanih posojil, pri čemer se glavni komponenti (LGL in deleži ozdravljenih terjatev) oblikujeta ločeno (za donosna/nedonosna posojila, vrste zavarovanj ipd.) za posamezne banke. Za nezavarovana posojila se LGD oblikuje na podlagi korelacije LGD in PD. Izvajalec »top-down« stresnih testov je vrednosti LGD izračunal za vsako banko posebej na ravni strank, in sicer glede na njihov portfelj premoženja za zavarovanje terjatev. Posledično so stopnje zavarovanja s premoženjem ključni dejavnik pri pristopu »top-down« in glavni razlog za razlike med bankami. Na primer, LGD za NLB je zaradi nižje stopnje zavarovanja s premoženjem (74 % v četrtem četrtletju 2012) večji kot za NKBM in Abanko (149 % za obe banki v četrtem četrtletju 2012).

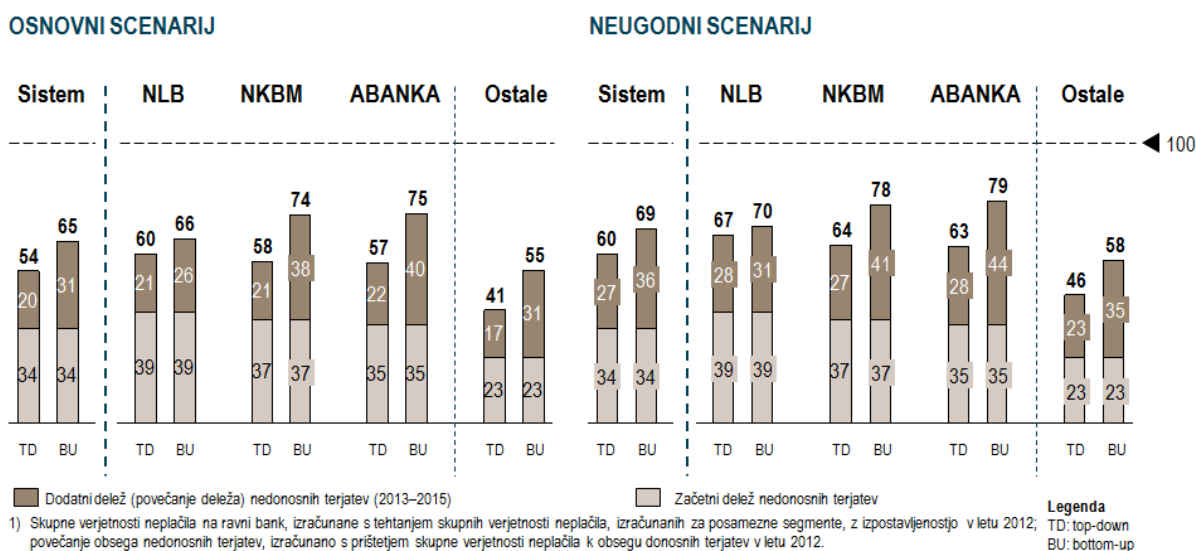
Tretjič, s pristopom »top-down« so odbitki na vrednost zavarovanj neposredno povezani z makroekonomskimi napovedmi. BDP in indeks cen stanovanjskih nepremičnin naj bi po napovedih v naslednjih nekaj letih stagnirala ali padala, zato se LGD, ki ga je izračunal izvajalec »top-down« stresnih testov, ustrezno poveča.

6.2.5.2. Vzroki za odstopanja pri verjetnosti neplačila (PD)

Glavni vzrok za razlike pri izračunu PD med izvajalcema so različni viri uporabljenih podatkov. Izvajalec »bottom-up« stresnih testov je imel dostop do bolj razdrobljenih podatkov, zato je PD ocenil na ravni strank, medtem ko je izvajalec »top-down« stresnih testov svoje napovedi za posamezno banko predložil na ravni segmentov. Na ravni bank večina odstopanj odpade na NKBM in Abanko. Podobno kot pri odstopanjih za LGD je mogoče pokazati, da v primerjavi s »top-down« stresnimi testi zračuni izvajalca »bottom-up« stresnih testov pripeljejo do projekcij večjega obsega slabih posojil, kar je prikazano na Sliki 53.

Slika 53: Dejanski obseg slabih posojil za leto 2012 in projekcije za obdobje 2013–2015

Delež nedonosnih terjatev glede na izpostavljenost v letu 2012¹⁾ [v %]

6.2.5.3. Vzroki za odstopanja pri sposobnosti pokrivanja izgub (LAC)

Glede absorpcijske sposobnosti razlike med rezultati izvajalca »top-down« oziroma »bottom-up« stresnih testov niso večje kot 1 % po osnovnem (65 mio EUR) in –5 % (–260 mio EUR) po neugodnem scenariju: te majhne razlike je mogoče pojasniti, kot sledi:

Prvič, učinek na kapital je neposredno povezan s pričakovanimi izgubami: večji odpisi kreditnega portfelja pomenijo manjši obseg poslovanja in zato manjšo tveganju prilagojeno aktivo. S tem se zmanjšajo kapitalske zahteve, zaradi česar se poveča absorpcijska sposobnost. Ob predpostavki načela časovne neomejenosti delovanja se zaradi izgub poveča tudi raven odloženih terjatev za davek. Ker so odložene terjatve za davek eksplicitno izključene iz vsakega prikaza, ta učinek ni bil vključen v poročilo.

Drugič, izkaz poslovnega izida je modeliran na drugačen način. Izvajalca »top-down« in »bottom-up« stresnih testov projicirata ključne komponente individualno: neto obrestni prihodki (obrestni prihodki minus obrestni odhodki), drugi poslovni prihodki, drugi prihodki in skupni operativni stroški. Metodologiji obeh pristopov sta, razen za neto obrestne

prihodke, dokaj usklajeni. Izvajalec »top-down« stresnih testov modelira obrestne prihodke in odhodke na podlagi makroekonomskih scenarijev Banke Slovenije in pričakovanih izgub, izračunanih s »top-down« modelom, ter njihovih učinkov na obseg poslovanja in obrestne mere. Po drugi strani izvajalec »bottom-up« stresnih testov modelira obrestne prihodke na ravni kreditnih produktov, medtem ko so obrestni odhodki modelirani na ravni depozitnih produktov. Zato stopnja razdrobljenosti ni primerljiva in je glavni vzrok za razlike pri končnih rezultatih za LAC.

7. Ugotovitve stresnih testov

7.1. Končno mnenje BS

BS ocenjuje, da so izračunane ocene primanjkljaja kapitala v bankah na podlagi obeh pristopov stres testov zelo konservativne. Rezultat stresnih testov »od spodaj navzgor« merjen kot primanjkljaj osnovnega temeljnega kapitala v neugodnem scenariju v triletnem obdobju znaša 4,8 mrd EUR. Rezultat potrjuje, da je tri četrtine ocenjenih izgub mogoče pričakovati iz poslovanja treh največjih bank, ki jih je finančna kriza doslej najbolj prizadela. Hkrati BS ugotavlja, da rezultati verodostojno potrjujejo nizke pričakovane izgube iz kreditnega tveganja sektorja prebivalstva, nekoliko višje v segmentu izpostavljenosti do malih podjetij in največje v segmentih izpostavljenosti do velikih podjetij ter v krizi najbolj prizadetega gradbenega sektorja. To dejstvo zagotavlja možnost postopnega okrevanja najbolj propulzivnega dela gospodarstva. Izgube iz kreditnega tveganja je v prihodnjih treh letih pričakovati predvsem iz dela portfelja, ki je že prepoznan kot portfelj nedonosnih terjatev, oziroma ga je kot takega identificiral skrbni pregled kakovosti sredstev. Te izgube so deloma že pokrite z oblikovanimi oslabitvami.

Izvedba stresnih testov »od spodaj navzgor« je v polni meri temeljila na neodvisni oceni kakovosti sredstev bank. Postopek ocene kakovosti sredstev bank, katerega izvedba se je za banke izkazala za zahtevno, je ugotovil relativno pomemben delež prerazvrstitve posojil iz manj tveganih v bolj tvegane ter iz sredstev, ki so jih banke obravnavale kot kakovostne v skupino nedonosnih terjatev. Visoka mera kredibilnosti postopka je bila dodatno zagotovljena s konservativnimi predpostavkami pri pomanjkljivih ocenah vhodnih podatkov.

Da je postopek ocene primanjkljaja kapitala v prihodnjem triletnem obdobju ocenjen na konservativen in preudaren način potrjuje presoja teh rezultatov z izvedbo stresnih testov »od zgoraj navzdol«. Ta presoja pojasnjuje izvor razhajanj ocen primanjkljaja kapitala po obeh pristopih. Čeprav je ocena primanjkljaja kapitala »od zgoraj navzdol« s 3,3 mrd EUR nižja ob sicer konservativnih izhodiščih temelječih na bolj agregatnih podatkih kreditnega registra BS ter na drugačnem pristopu, pa to potrjuje visoko mero konservativnosti pridobljenih ocen s pristopom »od spodaj navzgor«.

Dodatna podkrepitev kredibilnosti tokratne ocene je izračun primanjkljaja kapitala Banke Slovenije objavljene maja 2013 in sicer v višini 2,4 mrd EUR v pogojih neugodnega scenarija⁷³. Kljub enakemu izhodišču, konec leta 2012, je BS izvedla izračun zgolj za dvoletno obdobje, na podatkih, ki niso temeljili na pol leta kasneje izvedenem skrbnem pregledu kakovosti naložb ter na drugačnem makroekonomskem scenariju, ki je simuliral krajšo, vendar globoko recesijo. Kljub tem dejstvom relativno večja primerljivost rezultatov primanjkljaja kapitala po obeh izvedbah ocen »od zgoraj navzdol« zagotavlja in potrjuje verodostojnost tokratne ocene »od spodaj navzgor«.

⁷³ <http://www.bsi.si/iskalniki/porocila-za-javnost.asp?VsebinaId=15881&MapaId=137#15881>

Banka Slovenije bo kot izhodišče za kapitalske zahteve obravnavala oceno primanjkljaja osnovnega temeljnega kapitala v višini 4,8 mrd EUR. Njeno konservativnost potrjujeta dve neodvisni oceni, po pristopu od zgoraj-navzdol in ocena BS. BS želi z izhodiščem upoštevanja konservativne ocene primanjkljaja kapitala bank zagotoviti stabilnost bank in zadosten obseg kapitala v bankah, ki bo omogočal obnovitev kreditiranja nebančnega sektorja v srednjeročnih razmerah šibke gospodarske rasti. Za resnično dolgotrajno izboljšanje razmer v bankah in gospodarstvu pa je zelo pomembno, da bo izvedbi stres testov in opredelitvi primanjkljaja kapitala sledila tudi učinkovita izvedba ukrepov, ne le na področju krepitve bančnega sistema temveč predvsem na področjih gospodarske in fiskalne politike.

7.2. Ukrepi

7.2.1. *Takojšnji ukrepi krepitve bank*

Ukrep 1: Določitev štirih načinov pristopov k prestrukturiranju in pokrivanju kapitalskega primanjkljaja ter razvrstitev bank glede na rezultate skrbnega pregleda

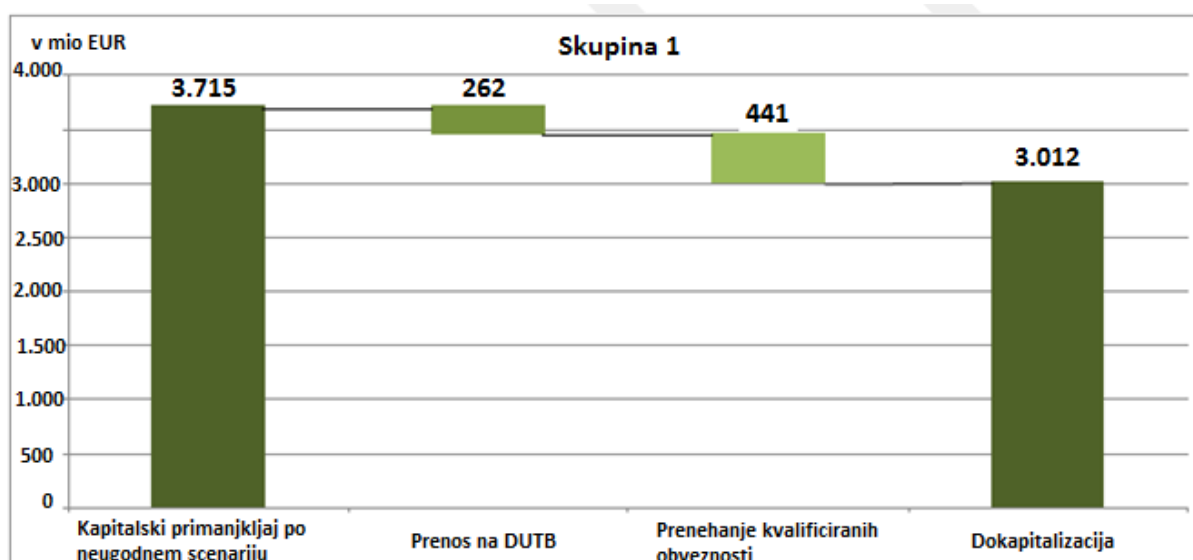
Banke so glede na dosedanje ukrepe Banke Slovenije in rezultate skrbnega pregleda razvrščene v štiri skupine. Aktivnosti bank, Banke Slovenije in države so glede na skupino različni.

Skupina 1: Banke, ki so imele že pred začetkom skrbnega pregleda odprte ukrepe Banke Slovenije z zahtevo po dokapitalizaciji, ter so v postopku odobravanja državne pomoči.	NLB, NKBM, Abanka
Skupina 2: Banke, pri katerih je do konca leta 2015 možen kapitalski primanjkljaj	Banka Celje, UCSI, Gorenjska banka, HAAB, RBSI
Skupina 3: Banke, ki niso sodelovale v skrbnem pregledu	SID, Banka Koper, SKB, Banka Sparkasse, Sberbank, Deželna banka, Delavska hranilnica, Hranilnica Vipava in Hranilnica Lon

Skupina 4:	
Banke, ki imajo izredne ukrepe Banke Slovenije z namenom prenehanja poslovanja.	Factor banka, Probanka

Banke v Skupini 1 so večinoma že pripravile plane prestrukturiranja, ki jih Banka Slovenije in Evropske komisija (Generalni direktorat za konkurenco – DG Comp) pregledujeta skupaj z rezultati stres testov. Dokapitalizacija in prenehanje vseh kvalificiranih obveznosti (do delničarjev in imetnikov hibridnih in podrejenih kapitalskih instrumentov) bo izvedena takoj po odobritvi državne pomoči s strani Evropske komisije. Hkrati bodo banke do konca leta prenesle večino slabih terjatev na DUTB.

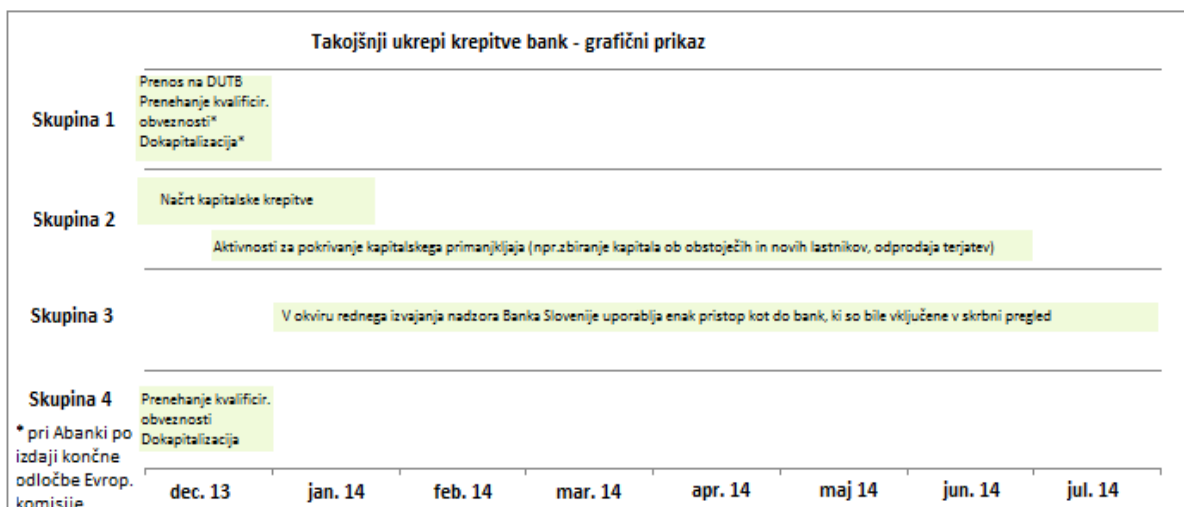
Izračun potrebne dokapitalizacije za banke v Skupini 1

Bankam v Skupini 2 bo z ukrepom Banke Slovenije dan 30 dnevni rok (do konca januarja 2014) za pripravo načrta kapitalske krepitve, ki bo dokazal dolgoročno vzdržnost poslovanja, in pripravo ukrepov za pokrivanje kapitalskega primanjkljaja. V primeru, da v svojih aktivnostih (predvsem zbiranje kapitala od obstoječih lastnikov, iskanjem novih investorjev, odprodaja terjatev in drugega premoženja in drugih ukrepov za krepitev kapitalske ustreznosti) do 31. 05. 2014 ne bodo uspešne, bodo lahko v skladu s pravili Evropske komisije zaprosile za državno pomoč.

Kapitalsko tveganje bankv Skupini 3 bo Banka Slovenije ocenila v okviru izvajanja rednega nadzora po enakem pristopu kot so bile ocenjene banke, ki so bile vključene v skrbni pregled.

Za banki v Skupini 4 bo kapital za nadzorovano prenehanje poslovanja zagotovila država. Dokapitalizacija bo izvedena hkrati s prenehanjem vseh kvalificiranih obveznosti bank.

Ukrep 2: Takojšnja dokapitalizacija bank v Skupini 1 v skladu s pravili državnih pomoči - Priprava načrta dokapitalizacije in prestrukturiranja v skladu z zahtevami Evropske komisije (DG Comp)

NLB in NKBM sta že ob zadnji dokapitalizaciji pripravili načrte prestrukturiranja, ki sta jih dopolnili z rezultati skrbnih pregledov in stresnih testov. V svojih načrtih prestrukturiranja sta morali izkazati:

- dolgoročno uspešno poslovanje
- ustrezno delitev bremen
- ukrepe z namenom preprečevanja izkrivljanja konkurence.

Abanka je načrt prestrukturiranja začela pripravljati.

Banka Slovenije bo/je bankam bankam izdala izredne ukrepe dokapitalizacije, ki bodo vključevali prenehanje vseh kvalificiranih obveznosti, dokapitalizacijo s strani države in prenos slabih terjatev na DUBT.

Ukrep 3: Zahtevana delitev bremen izgube s strani delničarjev in podrejenih upnikov

Državni zbor RS je sprejel novelo Zakona o bančništvu, ki omogoča udeležbo delničarjev ter, imetnikov hibridnih oziroma podrejenih instrumentov pri pokrivanju izgube bank pred

dokapitalizacijo s strani države z namenom zmanjšati državno pomoč na najmanjši možni obseg. Ukrep se izvede na podlagi odločbe Banke Slovenije, kjer se vedno upošteva načelo, da delničarji in imetniki kapitalskih instrumentov zaradi prenehanja kvalificiranih obveznosti ne utrpijo večjih izgub kot bi jih utrpeli v primeru stečaja banke.

Ukrep 4: Prenos slabih bančnih terjatev v upravljanje na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB)

NLB in NKBM sta hkrati z vsemi drugimi aktivnostmi dolžni prenesti del slabih kreditov na DUTB. Spisek terjatev za prenos je pregledal zunanji revizor, potrdila medresorska komisija v skladu z ZUKSB in Direktorat za konkurenco pri Evropski komisiji.

Ukrep 5: Dokapitalizacija bank

Za banke v Skupini 1 je denar za dokapitalizacijo zagotovila država v skladu s pravili Evropske skupnosti za izdajo državne pomoči in z odobritvijo Evropske komisije. Pri Abanki bo polna dokapitalizacija izvedena, ko bo Evropska komisija izdala končno odločbo. Ker postopek odobritve državne pomoči še ni končan, je pri njej izdana začasna zahteva po dokapitalizaciji do višine 9% kapitalske ustreznosti. Vse tri banke bo država dokapitalizirala do zneska, ki izhaja iz ugotovljenega kapitalskega primanjkljaja v stres testih do konca leta 2015, ob predpostavki neugodnega scenarija.

Banke v Skupini 2 bodo zbirale kapital od obstoječih (vključno s tujimi materinskimi družbami) ali novih lastnikov ali z drugimi ukrepi krepitve kapitalske ustreznosti. V primeru, da ukrepov krepitve kapitala ne bodo mogle zagotoviti same, bodo lahko zaprosile za državno pomoč v okviru ZUKSB ter v skladu s pravili EK.

Ukrep 6: Zagotovitev likvidnostnega posojila v skrajni sili

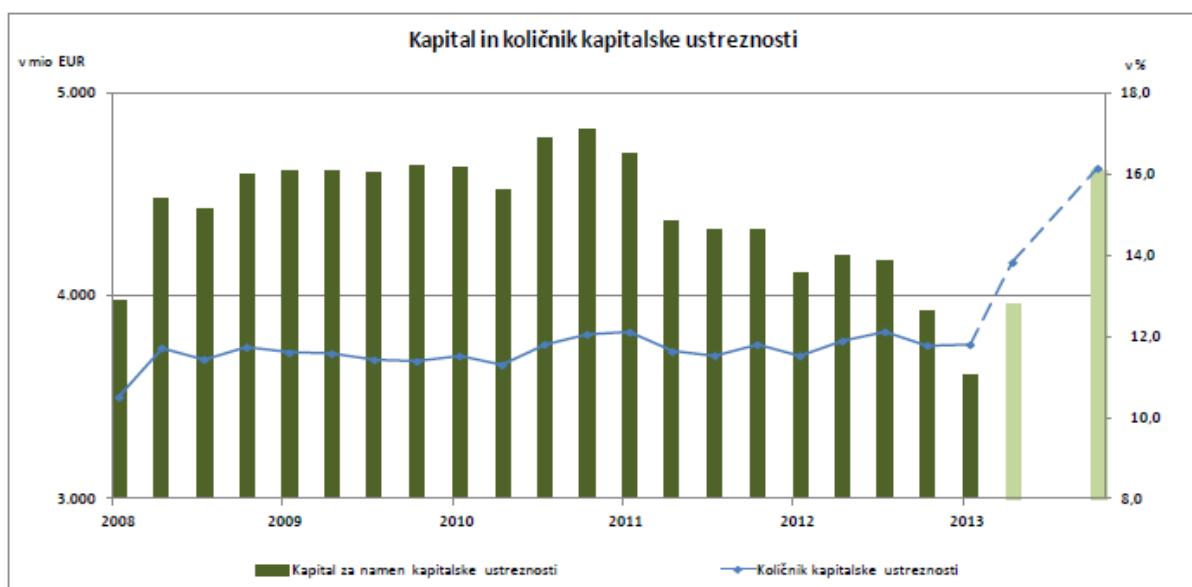
Banka Slovenije je pripravljena, da zagotovi solventnim bankam, ki bi se soočile z začasnimi likvidnostnimi težavami, zagotoviti neposredno posojilo v skrajni sili (NPSS). Banka Slovenije izda NPSS v skladu s pravili ECB.

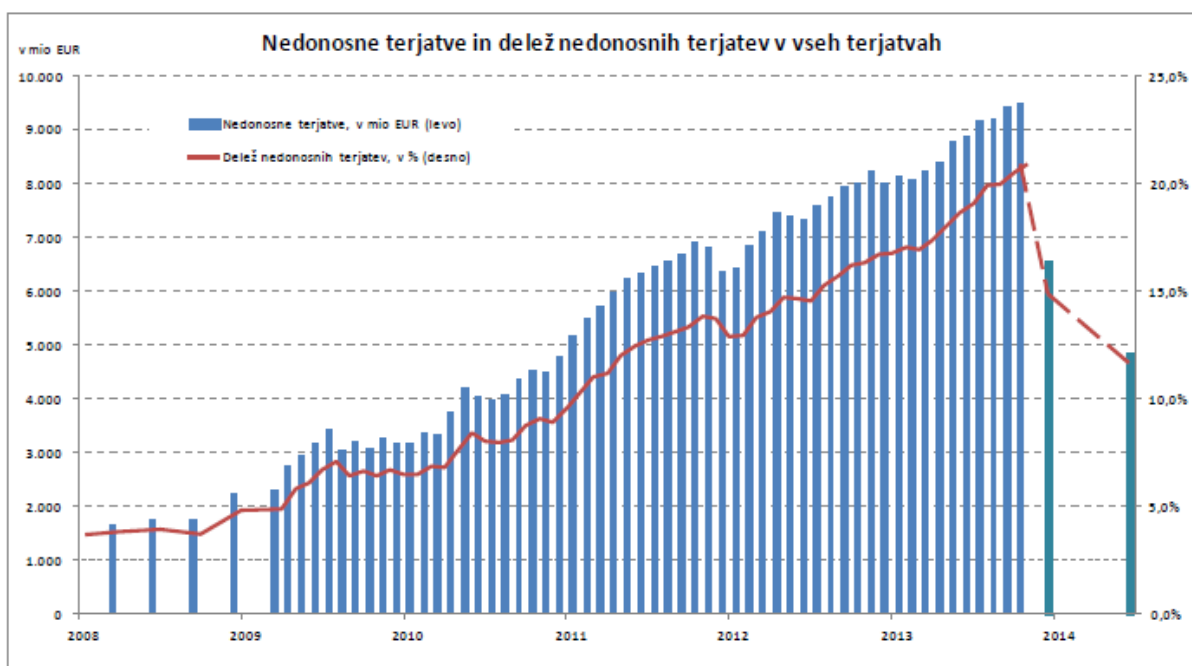
Ukrep 7: Dodatne aktivnosti Banke Slovenije

Banka Slovenije je poslala vsem bankam pismo, s katerim jih je opozorila na ugotovitve iz pregleda kakovosti sredstev, vezane na postopke odobravanja in spremljanja kvalitete kreditnega portfelja. V sodelovanju s SIR je poslala bankam dodatna navodila za vrednotenje finančnih naložb, nepremičnin v zavarovanju in za obravnavo restrukturiranih kreditov.

Tako kot v preteklih letih bo Banka Slovenije tudi v 2014 izvedla podobne stresne teste v vseh bankah. V okviru enotnega nadzornega mehanizma pri Evropski centralni banki pa se bodo stresni testi izvedli v NLB, NKBM in SID banki.

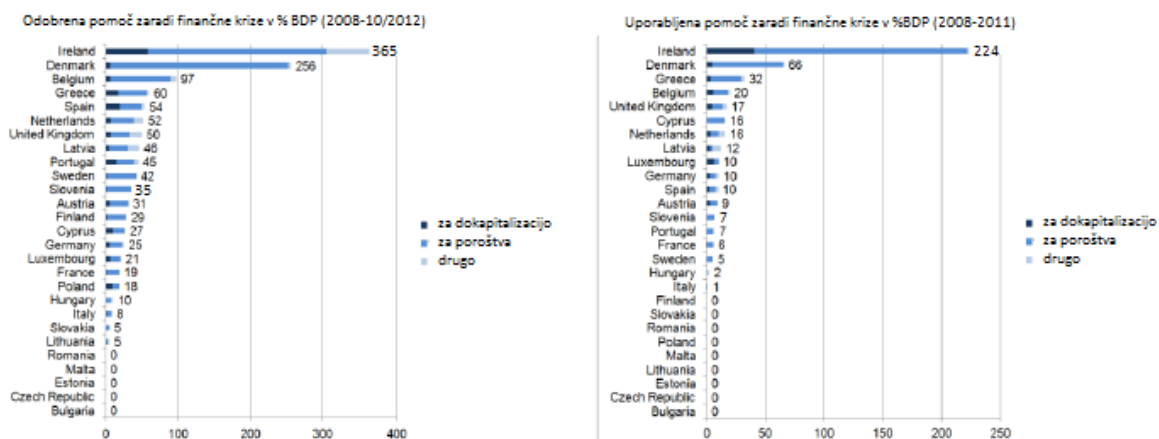
7.2.2. Ciljna kapitalna ustreznost bančnega sistema in ocenjena raven nedonosnih terjatev ob izvedbi ukrepov predvidenih za december 2013

7.2.3. Skupni predvideni javnofinančni učinki

(vse v mio EUR)	Dokapitalizacija v denarju	Dokapitalizacija v stvarnem vložku	Dokapitalizacija skupaj
NLB	1.140	411	1.551
NKBM	619	251	870
Abanka	348	243	591
Skupaj	2.107	905	3.012
Factor banka	160	109	269
Probanka	160	16	176
Skupaj	320	125	445

7.2.4. *Krepitev bančnega nadzora*

Reforma bančnega nadzora poteka na ravni celotne Evropske unije in bo vplivala tudi na izvajanje nadzora v Slovenije. Ključnega pomena je prehod na **enotni nadzorni mehanizem** (SSM). Uredba o enotnem nadzornem mehanizmu (Uredba (EU) 1024/2013) je začela veljati v začetku novembra 2013, Evropska centralna banka (ECB) pa bo v celoti prevzela nadzorne naloge novembra 2014, do takrat pa bo skupaj s pristojnimi nacionalnimi organi držav članic izvedla celovito oceno kreditnih institucij, katerih nadzor bo neposredno prevzela ECB. Celovito oceno bodo sestavljali trije sklopi, in sicer ocena bančnih tveganj, pregled kakovosti aktive in stresni test. Celovita ocena bo zajemala 130 kreditnih institucij, med njimi tudi tri slovenske banke: NLB, NKBM in SID banko. S prevzemom pristojnosti ECB se bo nadzor izvajal na podlagi enotnih metodologij v vseh državah članicah. Na ta način bo dodatno vzpostavljena stabilnost, transparentnost in zaupanje vlagateljev v bančni sistem.

Zaradi vseh novih nalog, ki jih bančnemu nadzorniku nalaga nova zakonodaja, ter prilagoditev, potrebnih zaradi vzpostavitve enotnega mehanizma nadzora, bo potrebna krepitev nadzora, tako v smislu dodatnih človeških virov, kot tudi z vidika organizacijskih in procesnih sprememb.

Obstoječi nadzorniški priročnik, ki pokriva procese, postopke in metodologijo nadzora, se bo v veliki meri poenotil s SSM nadzorniškimi priročniki tudi za tiste banke, ki ne bodo neposredno vključene v SSM. Predvidene izboljšave obstoječe metodologije se nanašajo predvsem na uvedbo kvantitativnih indikatorjev in kvalitativnih ocen pri ocenjevanju profila tveganja bank.

Razširjen bo sistem mikrobonitetnih indikatorjev tveganja in dopolnitev z makrobonitetnimi indikatorji tveganja. Sistem indikatorjev bo podlaga za spremljanje položaja posameznih bank in celotnega bančnega sistema, izvajanje nadzora, ukrepanje skladno s pooblastili iz

zakonodaje tako na področju mikrobonitetnega kot makrobonitetnega nadzora ter sprejemanje morebitnih odločitev o uporabi mehanizmov reševanja.

Predvidena je vzpostavitev enotnega kreditnega registra v Banki Slovenije, kar pomeni združitev kreditnega registra za pravne osebe, ki je že vzpostavljen v Banki Slovenije in kreditnega registra fizičnih oseb, ki ga vodi samostojna pravna oseba v lasti bank. Enotni kreditni register bi v prihodnosti moral omogočiti učinkovito izmenjavo podatkov v omejenem obsegu z drugimi kreditnimi registri v EU kot tudi med samimi domačimi uporabniki, s čimer se bo zagotovilo izboljšanje upravljanja s tveganji.

Nadalje je predvidena reforma nadzora finančnega sistema v smeri enotnega nadzornika. Nova struktura nadzornih organov bi lahko bila vzpostavljena po sprejemu pravil Solventnost 2 v novem Zakonu o zavarovalništvu in stabilizaciji situacije v bančnem sistemu.

7.2.5. Konsolidacija

Struktura financiranja bank, akumulirane izgube, vedno slabša kvaliteta posojilnega portfelja in pospešen proces razdolževanja bank kaže na dolgoročno nevzdržnost velikosti slovenskega bančnega sektorja, tako v smislu števila bank kot v smislu obsega naložb. Konsolidacija bančnega sektorja je nujna v danih razmerah v Sloveniji, ko je pričakovati nadaljnje krčenje bančnega sistema zaradi prestrukturiranja in dezinvestiranja nebančnih aktivnosti in šibko gospodarsko rast.

Konsolidacija bančnega sektorja bi morala biti usmerjena predvsem v zagotavljanje kapitalске stabilnosti, v disperzijo tveganj, v stabilno strukturo financiranja ter v povečano dobičkonosnost, kar bi bankam ponovno omogočilo interno zagotavljanje kapitalskih pritokov prek zadržanih dobičkov. Uspešna konsolidacija s povečano kapitalsko ustreznostjo bank ter bolje razpršenim tveganjem bi zmanjšala negativne pritiske na posojilno aktivnost. Zadostno kapitalizirane banke bi lažje dostopile do grosističnih virov financiranja ob sprejemljivih cenah. Nižji stroški financiranja bi bankam omogočili poslovanje z višjo neto obrestno maržo, kar bi povečalo dobičkonosnost bančnega sektorja. S konsolidacijo bančnega sektorja je pričakovati tudi sinergije na področju stroškovne učinkovitosti z zmanjšanimi operativnimi stroški.

Banka Slovenije je mnenja, da je konsolidacija v bančnem sektorju v trenutnih okoliščinah in pričakovanih naraven proces, ki bo podprt tudi v okviru pristojnosti regulatorja. V Sloveniji je ob izbruhu finančne krize konec 2008 poslovalo 21 bank (in tri hranilnice), do danes se je njihovo število zmanjšalo na 20, še dve banki sta v postopku nadzorovane likvidacije. V nadaljnjem postopku konsolidacije se do konca leta 2015 pričakuje znižanje števila bank na 15 do 16, velikost bančnega sistema pa bi se ob tem ohranila pri 140% BDP. Zmanjšano

število bank bi povečalo učinkovitost in prispevalo k ekonomiji obsega. Pobuda za konsolidacijo mora tako izvirati predvsem s strani lastnikov bank, tako domačih zasebnih kot tujih zasebnih ter države kot največjega lastnika bank v večinski domači lasti.

7.2.6. *Izboljšanje zakonodajnega okvira*

V letu 2012 in 2013 je bilo sprejetih nekaj ključnih zakonov, ki so omogočili izvedbo ukrepov za krepitev finančne stabilnosti:

- **Zakon o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (Uradni list RS, št. 105/12) (ZUKSB)** je prišel veljati 28. 12. 2012 ter izvedbena uredba, ki je začela veljati 16. 3. 2013. Zakon ureja ravnanje s slabimi posojili in drugimi tveganimi aktivnimi postavkami banke. Na podlagi tega zakona je bila ustanovljena Družba za upravljanje s terjatvami bank (DUTB), katere cilj je izvajanje ukrepov po tem zakonu na način, da se zagotovi gospodarna uporaba javnih sredstev in povrnitev proračunskih sredstev, pospeševanje kreditiranja nefinančnega sektorja ter zagotovitev pogojev za odprodajo kapitalskih naložb države v bankah.
- **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 105/12) (ZBan-1J)** je prišel veljati 28. 12. 2012. Cilj ZBan-1J je vzpostaviti poseben pravni režim za reševanje težav bančnega sistema zaradi omejenih sposobnosti obstoječih lastnikov bank za dokapitalizacijo bank. Zakon sledi načelom, ki jih je poudarjala Evropska komisija v svojem predlogu direktive o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij. Banka Slovenije lahko ukrepa s posebnimi oziroma izrednimi ukrepi že v primeru obstoja okoliščin, na podlagi katerih se identificira verjetnost neizpolnjevanja kapitalskih zahtev oz. neustrezne likvidnostne pozicije. Poleg tega se lahko ukrepi Banke Slovenije dopolnijo z ukrepi po ZUKSB, če je ali bi lahko bila ogrožena stabilnost finančnega sistema.
- **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o bančništvu (Uradni list 96/13) (ZBan-1L)** je prišel veljati 23. 11. 2013. Zakon se v pretežni meri nanaša na izredne ukrepe, ki jih lahko Banka Slovenije izreče banki, če je v zvezi z njo podano povečano tveganje in niso podane okoliščine, iz katerih bi izhajalo, da bodo razlogi za povečano tveganje v ustreznem roku verjetno odpravljeni. Izredni ukrepi se izrečejo zaradi reorganizacije banke, tako da se bodisi (i) ponovno vzpostavijo pogoji za dolgoročno uspešno poslovanje banke v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, in drugimi veljavnimi predpisi, bodisi (ii) izvedejo postopki za postopno prenehanje

banke. Banka Slovenije je imela že pred sprejetjem tega zakona na voljo štiri izredne ukrepe, in sicer (a) imenovanje izredne uprave banke, (b) prodajo vseh delnic banke, (c) povečanje osnovnega kapitala banke, in (d) prenos premoženja banke. S tem zakonom se je uvedel nov izredni ukrep, ki ga lahko uporabi Banka Slovenije, in se nanaša na zmanjšanje osnovnega kapitala, ter prenehanje ali konverzijo hibridnih finančnih instrumentov in podrejenih obveznosti bank v navadne delnice banke v obsegu, da se zagotovi pokritje izgube banke oziroma zahtevano kapitalsko ustreznost banke. Pri tem je treba upoštevati načelo, da posamezni upnik zaradi uporabe tega ukrepa ne utrpí večjih izgub kot bi jih utrpel v primeru stečaja banke. Nov izredni ukrep je tudi v skladu s Sporočilom Evropske komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. avgusta 2013 dalje. Izredni ukrepi, ki se štejejo za reorganizacijske ukrepe, zlasti glede zmanjšanja osnovnega kapitala ter prenehanja ali konverzije hibridnih finančnih instrumentov in podrejenih obveznosti v navadne delnice banke so vsebovani tudi v predlogu direktive o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij.

Poleg teh zakonov so bile v zadnjem obdobju sprejete tudi druge dopolnitve zakona o bančništvu ter sklepi, ki **krepijo korporativno upravljanje**. Sklep o o skrbnosti članov uprave in nadzornega sveta bank in hranilnic na novo nalaga: (1) določitev meril za opredelitev pomembnega neposrednega in posrednega poslovnega stika za namen ugotavljanja nasprotja interesov in (2) podrobneje opredeliti naloge in sestavo komisije za prejemke ter podrobnejša merila za opredelitev pomembnosti banke za namen imenovanja komisije za prejemke ter (3) določitev meril in postopkov za oceno banke glede primernosti kandidatov za člane uprave oziroma nadzornega sveta ali že imenovanih članov na teh funkcijah. S spremenjenim sklepom se je v slovensko pravo preneslo Smernice EBA o ocenjevanju primernosti članov organov vodenja ali nadzora in nosilcev ključnih funkcij (EBA/GL/2012/06).

Nov Zakon o bančništvu (ZBan-2) bo predvidoma stopil v veljavo v prvi četrtini leta 2014. Glavni namen novega zakona je implementirati (i) Direktivo 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES (CRDIV) in nadalje definirati elemente bonitetnih zahtev, ki so določeni v (ii) Uredbi (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (CRR).

Cilji ZBan-2 so sledeči: (1) nadaljnja krepitev kapitala bank s kapitalskimi blažilniki za preprečitev prihodnjih šokov, povezanih z njihovimi lastnimi ali sistemskimi tveganji; (2) okrepljene zahteve glede sistema upravljanja v bankah, vključno z dodatnimi zahtevami glede korporativnega upravljanja in sistema prejemkov (3) večja transparentnost poslovanja bank

prek dodatnih zahtev po razkritjih in (4) obravnava makrobonitetnih ali sistemskih tveganj kot dopolnitev mikrobonitetnega nadzora.

ZBan-2 bo predvidoma vseboval tudi potrebne prilagoditve za izvajanje postopkov v zvezi z uredbo o enotnem nadzornem mehanizmu (Uredba (EU) št. 1024/2013) ter direktivo o reševanju in sanaciji kreditnih institucij (BRRD).

Okvir za krizno upravljanje: Slovenski okvir za krizno upravljanje bank se bo v celoti prilagodil prihodnjim enotnim pravilom, ki bodo predpisana z BRRD in enotnemu mehanizmu za reševanje (Single Resolution Mechanism, SRM), ki bo predpisan s Uredbo (EU). Okvir bo določal potrebne ukrepe in postopke ter pooblastila, s katerimi se bodo banke reševale na način, ki preprečuje finančno nestabilnost in s čim manj stroški za davkoplačevalce. Država bo natančneje opredelila organe za opravljanje funkcij in nalog v zvezi z reševanjem ter zagotovila, da se bo sedanji sistem za krizno upravljanje, torej za sanacijo in reševanje institucij v finančnem sistemu v Sloveniji in v okviru čezmejnega sodelovanja z drugimi državami članicami EU prilagodil omenjenemu okviru EU za krizno upravljanje. Organ, ki bo pristojen za reševanje, bo moral spremeniti svojo organizacijo tako, da bo zagotovljena delitev nadzorne funkcije od nalog glede reševanja, s čimer se bo zagotovilo hitro ukrepanje in izognilo navzkrižju interesov.

7.2.7. *Ukrepi bančnega nadzornika in sodelovanje z drugimi organi*

Banka Slovenije je predvsem na področju kreditnega tveganja, ki je ključno bančno tveganje in absolutna prioriteta nadzorniškega delovanja, ter članom uprav in nadzornim svetom izrekla vrsto ukrepov.

Od leta 2006 do sredine 2013 je bilo izdanih največ, skoraj 900, ukrepov na področju kreditnega tveganja, ki so se tekom let izrazito zaostrovali.

Zaradi pogostih **pomanjkljivosti, ugotovljenih na področju upravljanja in obvladovanja tveganj, ki so posledica neustrezne organizacije in vodenja banke ter nadzora nad delovanjem uprav**, je bilo v obdobju od 2008 dalje izrečenih 30 ukrepov na področju upravljanja banke- t.j. neposredno v zvezi z delovanjem uprav in nadzornih svetov. Poleg tega so bili enajstim članom NS izdani predlogi za razrešitev zaradi ugotovljenega obstoja konflikta interesov ter različni ukrepi (od opominov do odvzema dovoljenja za opravljanje funkcije) in trinajstim članom uprav predvsem zaradi kršitev predpisov oziroma slabih praks pri vodenju banke.

Ukrepi na področju upravljanja banke – delovanje uprav in nadzornih svetov

Leto	2012	2011	2010	2009	2008
SKUPAJ	6	4	17	2	1

V primeru, da je Banka Slovenije je pri izvajanju bonitetnega nadzora ugotovila sum kaznivega dejanja, je podala ovadbo ustreznim organom pregona. Pregled posredovanih ovadb organom pregona v zadnjih petih letih je razviden v spodnji tabeli.

Ovadb podane s strani Banke Slovenije po letih

Leto	Državni organ	Število ovadb
2013 ⁷⁴	NPU/ M za notranje zadeve	4
	Okrožno državno tožilstvo	1
2012	Policijska uprava LJ	1
	Nacionalni preiskovalni urad	3
2011	Okrožno državno tožilstvo v LJ	2
	Okrožno državno tožilstvo v MB	1
2010	Policijska uprava Ljubljana	1
2009	Vrhovno državno tožilstvo RS	1
SKUPAJ		14

⁷⁴ Podatki do 30.9.2013

Poleg teh ovadb, posredovanih organom pregona neposredno s strani Banke Slovenije, je Banka Slovenije v pregledih ugotovila slabe prakse pri upravljanju in sprejemanju odločitev, kjer obstaja verjetnost, da so bila storjena tudi kazniva dejanja. V več primerih je zato Banka Slovenije v nadzoru bankam naložila ukrep, da izvedejo posebno preiskavo s ciljem ugotavljanja škode in kaznivih dejanj pri poslovanju banke ter kazenske odgovornosti posameznikov ter na podlagi tega ustrezno ukrepajo. Tovrsten ukrep je bil naložen petim bankam.

7.2.8. Vzpostavitev makrobonitetnega nadzora

- **Regulativa**

Za izboljšanje pravne podlage za izvajanje makrobonitetnega nadzora in za obvladovanje sistemskih tveganj v finančnem sektorju je bil sprejet Zakon o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema. Omogočil bo izboljšan nadzor nad finančnimi institucijami, ki zaradi svoje lastniške ali drugačne prepletenosti delujejo v različnih segmentih finančnega sistema in prispevajo k razvoju sistemskih tveganj s ciljem zaščite stabilnosti celotnega finančnega sistema. Odbor za finančno stabilnost (odbor) bo oblikoval makrobonitetno politiko in narekoval usmeritve na področju makrobonitetnega nadzora, ki jih bodo nadzorni organi izvajali.

- **Makrobonitetni ukrepi**

Banka Slovenije je zaradi povečanega tveganja dobičkonosnosti iz naslova zviševanja pasivnih obrestnih mer od marca 2012 to tveganje upoštevala pri določanju kapitalskih potreb bank. Namen ukrepa je bil omejiti tekmovalnost med bankami za vloge nebančnega sektorja z zviševanjem pasivnih obrestnih mer. Relativno visoke depozitne obrestne mere vplivajo na zviševanje stroškov financiranja, ki jih banke vsaj deloma prenašajo v višje posojilne obrestne mere.

V obdobju visoke konjunktore se je odvisnost bank od grosističnih virov financiranja (obveznosti do tujih bank in izdani dolžniški vrednostni papirji) močno okrepila in v tretjem kvartalu leta 2008 dosegla 38% bilančne vsote. Nestabilna struktura financiranja za prihajajočo finančno krizo se je odražala v razmerju med posojili in depoziti nebančnega sektorja, ki se je povzpela na 162%. Ob globoki recesiji v Sloveniji in zamrznitvi evropskega trga grosističnega financiranja je bil slovenski bančni sektor potisnjen v proces ostre prilagoditve z odplačili dolga do tujine, kar je upočasnilo posojilno aktivnost in zvišalo stroške financiranja gospodarstvu.

Zato bo Banka Slovenije sprejela **ukrepe, ki bodo v prihodnje ohranjali vzdržno razmerje med posojili in depoziti nebančnega sektorja pod 125% na ravni bančnega sistema in stabilizirali strukturo virov financiranja bank.**

Priloga: Stališče pred prilagoditvijo za Hypo Alpe Adria Bank brez transakcije »Brush III«

Profil stresnega testa leta 2012	v mio EUR	v % celotne aktive ob koncu leta 2012
Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih (31. 12. 2012)	67	4 %
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij (31. 12. 2012)	14	1 %
Tveganju prilagojena aktiva (31. 12. 2012)	1.547	81 %
	v mio EUR	Količnik najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012
Najkakovostnejši temeljni kapital (31. 12. 2012)	148	10 %

Pričakovane izgube v obdobju 2013–2015	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
	v mio EUR	% opazovane aktive leta 2012 ⁷⁵	v mio EUR	v % opazovane aktive leta 2012 ⁷⁶
Obstoječa posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti (31. 12. 2012)	170	13 %	212	17 %
MSP	86	27 %	104	33 %
Velika podjetja	34	12 %	49	18 %
Gradbeni investitorji	41	39 %	48	46 %
Hipotekarna posojila prebivalstvu	4	1 %	6	2 %
Ostala posojila prebivalstvu	4	2 %	5	2 %
Nova posojila in terjatve za zunajbilančne obveznosti v obdobju 2013–2015	8	n. p.	9	n. p.
Vrednostni papirji	3	5 %	9	17 %
Dodatne izgube zaradi prenosa »Brush III«	47	n. p.	47	n. p.
Celotne izgube v obdobju 2013–2015	227	n. p.	278	n. p.

Pričakovana razpoložljiva absorpcijska sposobnost	Osnovni scenarij	Neugodni scenarij
	v mio EUR	v mio EUR

⁷⁵ % izgub na podlagi stanja sredstev ob koncu leta 2012, ki niso bila prenesena prek »Brush III«

⁷⁶ % izgub na podlagi stanja sredstev ob koncu leta 2012, ki niso bila prenesena prek »Brush III«

Stanje oslabitev oz. rezervacij za izgube pri posojilih ⁷⁷ (31. 12. 2012)	28	28
Dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij v obdobju 2013–2015	34	44
Kapitalski blažilnik ⁷⁸ (31. 12. 2015)	51	90
Celotna absorpcijska sposobnost (31. 12. 2015) ⁷⁹	113	162

	Osnovni scenarij		Neugodni scenarij	
Pričakovani primanjkljaj/presežek kapitala (31. 12. 2015)	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012 ⁷⁵	v mio EUR	v % celotne aktivne ob koncu leta 2012 ⁷⁵
Primanjkljaj kapitala z upoštevanjem novih DTA	101	6 %	99	6 %
Primanjkljaj kapitala brez upoštevanja novih DTA	114	7 %	116	7 %

⁷⁷ Oslabitve in rezervacije za portfelj (brez portfelja »Brush III«) ob koncu leta 2012

⁷⁸ Presežek najkakovostnejšega temeljnega kapitala ob koncu leta 2012 nad kapitalskimi zahtevami ob koncu leta 2015 z upoštevanjem ocene tveganju prilagojene aktivne ob koncu leta 2015

⁷⁹ Brez upoštevanja DTA

Seznam okrajšav v tem poročilu

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
AQR	pregled kakovosti sredstev
DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
BS	Banka Slovenije
CKR	centralni kreditni register
CT1	najkakovostnejši temeljni kapital
DB	domače podjetje
PD	verjetnost neplačila
DPD	dnevi po zapadlosti
DTA	odložena terjatev za davek
EAD	izpostavljenost ob neplačilu
EBA	Evropski bančni organ
EK	Evropska komisija
ECB	Evropska centralna banka
EL	pričakovana izguba
EOY	konec leta
FI	stalni prihodki
BDP	bruto domači proizvod
HICP	harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin
HtM	v posesti do zapadlosti
LGD	izguba ob neplačilu
LGL	izguba ob izgubi
LTV	razmerje med višino posojila in vrednostjo zavarovanja
MoU	sporazum o sodelovanju
MtM	po tekočih tržnih cenah
NDB	tuje podjetje
NI	neto obrestni prihodki
NPL	nedonosno posojilo
ODR	opazovana stopnja neplačila
P&L	poslovni izid
PBP	dobiček pred oblikovanjem oslabitev oz. rezervacij
RE	nepremičnine
RED	gradbeni investitorji
REN	Register nepremičnin
ROA	donosnost sredstev
RWA	tveganju prilagojena aktiva
MSP	mikro, mala in srednja podjetja
UO	Usmerjevalni odbor
DS	Delovna skupina
y-o-y	medletno